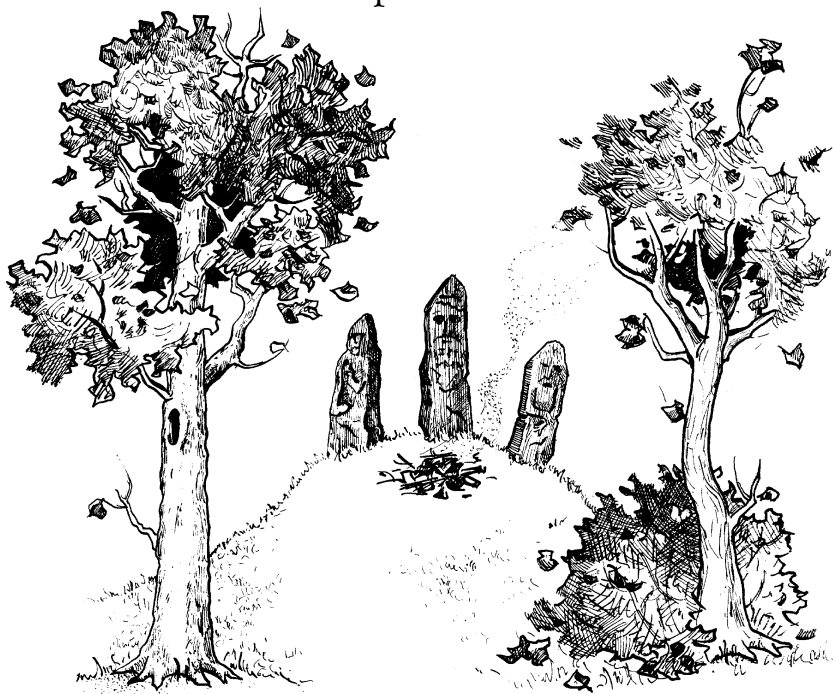

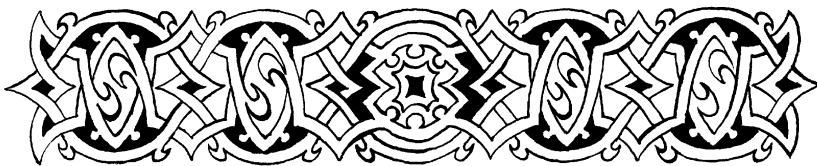
Микола КАРПЕНКО

ВЕЛЕСОВА КНИГА

Переспіви

Київ
Видити Карпенку
2017

Микола КАРПЕНКО. Велесова книга. *Переспіви.* –
К.: Видавець КАРПЕНКО В.М., 2017р. – 196 с.

Вперше про "Влес-книгу" я дізнався з публікації у журналі "Дніпро" (1990, № 4) Вміщені в ній фрагменти загадкової пам'ятки глибоко схвилювали мою уяву: захотілося передати їх віршем!.. Не до кінця зрозуміле прочитувалось інтуїтивно (адже я теж нащадок своїх пращурів, отже обізвалися вони і до мене?!). І перші переспіви були здійснені швидко...

Згодом я попросив у свого сусіда Сергія Плачинди російськомовний примірник "ВК", переклав дощечки, яких не вистачало, – і майже завершив роботу, коли до рук моїх трапила "Велесова книга" у перекладі Бориса Яценка, а в ній – автентичний текст. Як міг, вивірив точність фактів, тлумачень та перебіг подій, але структури книги вже не міняв: дотримуючись, в основному, текстів дощечок, я по-своєму упорядкував книгу, йдучи за тим же голосом інтуїції та уяви: хотілось повніше передати патріотичний дух і зміст оригіналу, піднесеність і поезію оповіді. Щоб не згубити жодного вартісного слова чи образу, я вплив у неї "Пісні Бояні", а тексти, що звучали мені як молитви пращурів наших, зібрав у "Дажбожій криниці" і подав у кінці книги...

Але спершу була – "Велесова книга". Спершу було слово пращурів...

Микола Карпенко

Комп'ютерний набір **Миколи Грищенка**
Коректура Автора переспівів
Художнє оформлення **Олексія Карпенка**

© Карпенко В.М., 2003, 2017 р.

ISBN 966-8387-18-X

* * *

... "Велесова книга" викликає безліч думок та асоціацій – це твір, який потребує осмислення в багатьох параметрах. Надзвичайно цікавий він для історика: одне те, що маємо писану історію племен празько-корчацької культури з її мовою, звичаями, релігією, господарством, виходами у степ і відходами на північ..., а друге, перед нами причинок до історії Деревлянського князівства, яке існувало не одне століття і твердо фіксується за перших київських князів. Дає безліч фактів пам'ятка до загальної української історії, зокрема степової та кримської... Для висвітлення історії української державності тут також знайдеться чимало фактів, а саме про державні утворення докиївського періоду; чимало є й про сам Київ, про різні епохи в житті наших предків, Антську державу. Є матеріали не лише до історії релігії, але й соціально-економічного побуту тощо... Не менш цікава книга етнографам та фольклористам, соціологам, історикам права, а передусім літературознавцям, адже перед нами... один із епосів, в якому реально бачаться засновки епосів пізніших; водночас це зразок протолітопису, і до історії українського літописання він упише не одну цікаву сторінку...

Отож кажемо: "Велесова книга" подає стільки сконденсованого історичного матеріалу і такі він має перегуки із відомими нам фактами (історичними, літературними, фольклорними), що проходити без уваги повз нього в наш час просто неможливо, треба тільки позбутися заданих упереджень та й розглядати пам'ятку в першу чергу як літературну...

Валерій Шевчук
"Загадкова "Велесова книга"
"Хроніка - 2000", 3-4, 1994р.

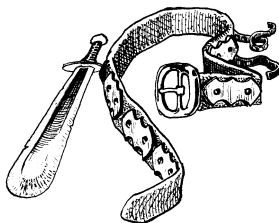
ПОСВЯТА

(Дощечка 16)

Богові нашому Велесу
книгу оцю присвячено:
у ньому ми нашу силу,
прибіжище наше бачимо!
...Був у прадавніх часах
муж на Русі хоробрий, –
Батьком його назвали
за чини його і добри.
А мав він жону й двох дочок,
корів та овець премного.
Пробував у степах із ними,
довкілля знало про нього.
І мудро думалось Батькові –
ось тільки мужів для дочок
не міг він знайти достойних
у днях мандрівних і ночах.
Отож він молив Дажбога,
щоб рід його не пересікся, –
і почули боги у Сварзі,
як ревно Батько молився;
і дали йому, що він вимолив,
добрі боги Сварожі, –
і сталося так, як сталося,
по силі і волі божій:
у невидимий спосіб, у таїнстві,
во ім'я роду й народу,
Дажбог дав обом його дочкам
зачаття живого плоду!
Зійшов межи нас із Сварги –
буде потомство Дажбога!
Вже і про ясла дбаємо!
І грядемо до нього!

Двох отрочат несе нам
бог Яви – наш добрий Велес...
Живої душі і голосу
в молитву зливається мелос.
Синів двох од Бога маємо!
Співаєм славу велику:
– Хай буде благословенний
Дажбог наш од віку до віку!..
...А пам'ять у пам'ять впливає,
а слово до слова горнеться:
здавна так оповіщено
про дочок двох, чудотворниць,
Велесом нам надихана
чи ява, а чи легенда ця?..
Од віщунів так сказано...
А ті пішли й не повернуться.

ТРИГЛАВУ СЛАВУ СПІВАЄМО

Прославляння великого Триглава
(Дощечки 11-а і 11-б)

Се ви перші були, хто вклонявся Триглаву,
а Триглав – суть Сварог і Перун й Світовид, –
і на них споконвіку тримається світ,
що являє нам Яву і Наву і Праву.
А Сварог – то начало у Божеськім роді,
яко Дідо богам і всім родам людським,
джерело всіх джерел, з власним струмом живим,
що у літі й зимі, що вгорі і насподі.
Од криниці своєї живлющо тече,
не замерзне в мороз і не висохне в спеку,
І ту воду ми п'єм – і нам ходиться легко,
і її нам стає, як захочемо ще...
І пребуде отак – поки й станемо ми
в гойних райських лугах та в Перуновім гаї...
Кола з'явиш усіх нам Перун обертає
і змагатись нас кличе без ляку й страми.
Бог війни й боротьби, віщий грім з ясноти,
що веде нас до бою дорогою права!..
Із твоєї руки нам зліта Матір-слава,
і до тризни великої правиш нас ти.
У Перуновім воїнстві вічно перебуть –
хто за край свій поліг і вклонявся Триглаву...
А іще Світовиду співаємо славу –
богу Яви і Прави за світло і путь.
Через нього ми бачимо видиме все,
яко свят, він живих вберігає од Пави.
Він у нашім житті, в наших співах він з нами,
він в усьому, що нам боже світло несе.
Слава Богові нашому!
Він просвітля
нам серця – і вони відрікаються злого –

і, зрадівши, душа йде дорогою Бога,
а від нього відкриється рідна земля.
І научить він отроків, щоб обнялись
і чинили добро; і про все сотворенне
він живим оповість,
як помоляться ревно, –
щоб розумні були й до святого тяглись...
Се бо тайна велика: пресвітлий Сварог
в одночасі – то суть і Перун з Світовидом –
вони в Сварзі навіки поєднані з Дідом,
яко світлий Триглав,
Бог богам, вічний Бог.
Бо в людському житті,
та й по всі наші дні, –
Білобог з Чорнобогом у вічній борні.
І щоб світ наш тримавсь,
не скривилася путь, –
Світовид і Перун у Сварозі живуть.
І Сварог через них, милосердний наш Дід,
і удержує світ, і вирівнює світ,
аби був не повержений він у пітьму –
і не став Чорнобог – Князем ночі йому.
...А за тими двома триглавними –
Хоре, Велес і Стрибог держать,
поза ними – Вишень, Лело і Літич,
Радогощ, Колендо і Кришень.
А се тих удержують Сиво-Яр і Дажбог...
Інші богове – суть Білояр,
Ладо, Купало, Сінич,
Житнець, Вінич, Зернич,
Овсянич і Просич,
Студень, Ледич і Лютич;
а по тих – Птичець чи Пташич,
Звіринич і Милич і Дощич,
Плодич, Ягодич, Пчолич,
Тростиць, Кленчиць, Озерець,
Вітрич, Соломич, Грибич,

Лович, Бесідець, Сніжич,
Страниць, Святиць і Родиць,
Світич, Крович і Красич,
Травич і Стеблич;
а також суть – Родич і Маслянець,
Живич, Відиць і Листвич,
Квітич, Водич і Звіздич,
Громич, Сімич і Липець,
Рибич, Березич, Зелинець,
Горич, Страдич і Спасиць,
Листевеврич і Мислич,
Ратич і Рядич,
Гостиць, а також Чурець.

І тут же, у Сварзі,
Симаргл – огнебог
із богами рядились,
щоб вівці яро
і легко і часто родились...
А всі вони – у Триглаві об'єднані,
а всі вони – в Нім і від Нього,
яко отроки – діти Великого Бога,
від Нього здійснені –
отже браття всі вони:
з Божого промислу,
Божого імени
і Сварожого племені...
Отакий він є – наш прекрасний Ірій.
Рай-ріка там пливе –
поміж Яве і Сварже,
і сам бог Числобог
наші дні там вимірює.
І Діду богів свої числа каже;
і чи бути дневі Сварожому,
а чи бути ночі,
і всякому з'явленню –
каже числа пророчи...

Всі ж богове – ті отроки пойменовані
суть бо явські, земні,
во дні Божеськім суцці...
А вночі – тільки сні,
тільки зоряні гомони,
а ще Дідо і Дуб.
І Сніп – хліб наш насущний.
Поки сонце розбудять
зорі краснії утрєні,
і ми, яко витязі,
молитву сотворимо:
слава богу Перунові огнекудрому,
який стріли метає
зі Сварги на ворога,
який вірно веде
та й на битви славєнів
і виймає з ярем ворожих і пут,
і воїнам суть яко Честь і Суд –
він, злоторунний,
милостивий і праведний!..

ПРИЛЕТІЛА ЖАР-ПТИЦЯ...

Об'явлення (Дощечка 8(2))

* * *

...Ось прилетіла нам, сіла на дерево Птиця,
сіла на дерево і заспівала...
А її різнопір'я – стобарвна зірниця:
стало видно вночі – гейби днина днювала!
А співає вона та й до битов пісні, –
як на прю ми ставали з ворогами в борні...
...Спогадаймо-повідаймо про вітців і дідове,
що тепер з неба синього дивляться:
се, можливо, від них ота птиця-вродливиця –
для об'явлення вічного й віщого слова?..
Отож ми не самі, а з батьками нашими –
уповаєм на поміч Перунову...
Та чи нині на прю отак сили споряджено,
як змагалися прашури – од мужа до юного?..
І побачили ми, як у Сварзі скаче
Божий верховень-вісник на огирі білому:
здвигне блискіт меча – і на облаках виломи,
і грімкочуть громи – ворогам на пропаще.
А з тих виломів нам – та й жива вода!
Її пиймо – вона з володіння Сварожого:
джерело для життя і погожого й божого,
і можуть помічна, як обсяде біда...
...Тут корова Замунь у полях синьовлесових –
стала їсти траву, молоком обдаровує, –
і молочний шлях засвітив за коровою:
потекло молоко по долинах небесних!
І зорями сяє молоко нам опівночі,
і тече до хлібів теплим духом-розмаями:
і се праведна путь, що Сварог нам визначив,
а по іншій іти – ми права не маємо...
...І се правда – нащадок,
переймаючи славу батьків,

рідну Русь мав у серці,
 котра вічно й перебуде такою,
і її боронив.
 а вмирав на тирловищі бою –
так, як день помира,
 бо від Сонця ковтка недопив.
Бо вже сутінь пливе,
 в сновидіння вгортаючи світ...
І тоді в небесах,
 по молочній путі, по Сварожій,
Батько Велес іде –
 до зорі опочити в чертозі –
і ми ждемо його
 біля Ірію світлих воріт.
А ми ждемо його,
 величаєм в співаннях своїх,
і храмину його
 прославляєм од ранку до ночі, –
бо ж палає вогнями
 і вабить замріяні очі,
як жертовниця чиста,
 що Велес для нас оберіг!
Се ж бо Велес навчив
 праотців наших землю орать,
засівати цілини
 і жати снопи колосисті –
і при вогнищі ставить,
 у хаті, на ріднім обійсті,
божий Сніп, як святиню,
 як вищу земну благодать...
Слава ж нашим батькам –
 матерям і вітцям, що вели
нас ізмала за руку
 в любові до рідного Бога,
що із правої стежки
 для нас починалась дорога –
і за мірою права
 ми в світі живем, як жили.

Не нахлібники злі,
не лінивці з недуги-омани,
не убійники люті –
ми єсьмо славуни Русі:
Ми Богів наших славимо –
тих, що в Сварзі,
в ясі-небесі,
і тому – суть славуни.
Слов'яни!

* * *

...Од вбережжя морського,
од Годського моря,
в давнину ми ішли ген до Дніпра і далі,
родами розкидані, у засмугі-печалі,
як громадили русичі горе до горя.
"На добро чи й поверне?.." –
так гадали-волали ми
та метались в степах поміж ордами вражими.
"Ой, не стане добра,
як ми разом не зв'яжемо
силу родів своїх, давши їх на поталу!.."
Як до мислі не візьмемо міту святу:
праотців голоси до єднання покликали!..
Дослухаймося Їх, бо не може бути інако,
бо загубимо силу і славу отут...
Осідаймо в степах – там, де предки сиділи,
обживаймо ті обшири, що заогли,
де прапращури наші у славі жили
і святою землею здавен володіли.
Огнищанами будьмо у рідному домі:
висіваймо зерно, випасаймо гурти,
яко гридні, а не безсловесні скоти,
не оті овечата, які несвідомі...
... Тут бо Красна Зоря розсіва самоцвіти –
і нанизує їх на убранства свої...

Яко русичі, ми привітаймо її,
яко внуки Дажбожі
і Влесові діти.
Яко орії давні – не греці оті,
із ромейських земель,
з-понад Годського моря,
що в невігластві власнім
немудре говорять
і про нас, і про наші храмини святі.
Не вони ім'я слави, а ми несемо –
і ту славу бороним, йдучи на заліза
чужинецьких мечів, коли ворог налізе, –
чей же ми не бики,
щоб вдягати ярмо!
Хто на нас натікав –
одгортали собою, –
а се многажди-много було з давнини...
"За ніщо не вбивають чужинця вони", –
так говорять про нас
після чесного бою.
Русич гордий – за хліб же удячний завжди –
не як греки, які на давця ж і злобліві...
Ми у рідних степах не зайці полохливі –
ми Дажбожі онуки з роси і з води! –
Ми на землях своїх зроду вільно жили...
І про русичів славу клекочуть орли –
ті, що свідками битов були...

ВІК БОГУМИРА. СКАЗАННЯ ПРО СЕМИРІЧЧЯ. ДУМА ПРО БОГУМИРА (Дощечка 9-а)

... А звідкіль наші роди, звідкіль племена,
хто се мудро вчинив і хто дав їм наймення?..
Від Сварожичів наших се благословення –
у прадавні часи, у старі времена.
...Був між предків тоді славний муж Богумир,
мав трьох дочок, чарівних із виду й постави,
двох синів – і всім родом він правив у трави –
в запахущі степи, у привілля і мир.
Так в степу і жили, у трудах і старанні,
і навчались лічби, і мудріли в співанні
тих пісень-молитов, що віками творимі –
а про з'явища всі, сили зримі й незримі.
Шанували богів. Шанували звичаї –
нам із роду у рід їхня мудрість жива...
...Пахнуть степом вітри.

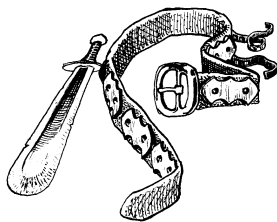
Пахне сіном трава.
І як діти ростуть – вже рідня помічає.
Якось мати Славуня у мужа й пита,
як пішли молоді хороводить-співати:
"Чи то ж маю я дочок своїх віддавати
та й побачить онуків у добрі літа?.."
"Так бажаю і я", – відказав чоловік.
І встає, запрягає він коні у воза –
їде в степ, до ріки, де не рік і не вік
Дуб священний стоїть на вітрах і на грозах.
Помоливсь при вогні, як від предків дано,
в світлі думи поринув – і мудро, і зряче...
Раптом бачить: до Дуба три вершники скаче,
трос витязів мчать, стремено в стремено.
"Здоров будь! Що шукаєш?" –

спитали вони.

Оповів Богумир їм намислене нині.

"Твоїм дочкам пора дати руку дружині?..
А з нас кожний також собі хоче жони!"
Повернув Богумир на осадьби свої –
і привів три мужі – своїм дочкам до пари.
І три свайби у радість одну упливали –
дотепер наша Русь пам'ятає її!
Бо ті дочки були – Древа, Скріва й Полева –
наших родів преславних святі матері...
А мужів їм послали три віщі зорі:
вечорова і вранішня, і полуднева.
Перший Кривич так став!
І Древлян осміхнувсь!
А Полева на світ народила –
поляни...
Звідкіля ж тоді русичі і сіверяни?
Бо сини Богумира –
то Сіва і Рус!

НА БЕРЕГАХ РАЙ-РІКИ

Оповідь про війну з готами (4-е ст. н.е.),
накладена на легенду про вихід із Семиріччя (7-е ст. до н.е.)
(Дощечки 9-а і 9-б)

* * *

На семи великих Ріках
утворилися ті роди,
як за морем проживали
ми в Зеленому Краю –
у літа тамті далекі,
ще задовго до ісходу
у Карпатські зелен-гори,
в землю Київську своєю.
Літ за тисячу і триста
до того, як стались готи...
... А імення Германаріх
нам уперше притекло –
товкотня була велика:
всі на всіх ставали проти –
і над морем отим Готським
нам незатишно було.
Валка валку валувала,
побивала битва битву...
З білих каменів кургани
праотці там возвели, –
і Боги нам повеліли
залишить оту гонитву:
вельми многі воєводи
многі витязі лягли...
Край залишивши зелений,
ми тоді ішли до моря,
а нам путь загородила
готів люта саранча...
В переходах же далеких
ми сьорбнули стільки горя,

що вже й моці не ставало
вкотре братись за меча.
Тяжко нам давались ріки –
переправити худобу,
і дітву, і жони й люди,
і пожитки, що при них,
а з'являлись клятї готи –
й нас гукали на випробу
у щоденних лютих битвах
на тирловищах земних.
Дон побачили й зраділи,
а розгледілися скоро –
наповзає нам на обрій
ворогів летюча тьма...
І пішли ми на полудне –
і вітри війнули морем,
а дороги нам до Ніпри
через готів тих нема...
І взяли мечі ми в руки,
і свій рід ми боронили –
за життя своє ми бились
і за наших животин;
і в Перуна-громовержця
одного ми попросили:
або жити – або вмерти,
або воля – або згин!
А бороли готів хмару –
наповзали клятї гуни –
полювали по-зłodійськи
на людей і на гурти...
Ось отак ішли ми в землі,
де в полях зеленорунних
нам Боги веліли сісти –
і ті землі берегти:
займища благословенні,
подаровані нам Богом,
де у ріках риб усяких –
люд руками їх бере;

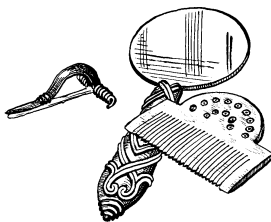
де Дніпро, як синя стяга,
тучні ниви, трав премного, –
де від голоду безрукий
та сліпий хіба помре...

* * *

...У краї благословенні
так ішли всі наші роди
з-за ріки в степах далеких,
що зоветься Рай-ріка,
що від нас там відділяє
інші роди і народи
і тече в Фасісте море,
широченна ж бо така!
На сей берег із тамтого
переправа – мука люта:
ледве плем'я одоліє,
а чужинці тут нараз!..
...Рід Беляра-Білояра там притисли
клопіт-скрута –
і лиш мудрість сего мужа
його вивела до нас.
Берега сягнули браття,
з ними разом – синські гості:
а тут воїни єгунські –
полювать на купчини –
суть вивідувати хитрі,
степа нишпори непрості,
пожадаючи ограбить
і гурти, і гамани.
Кажуть гості: йдем до фрягів...
Десть там їх чекає острів...
Білояр же добре знає:
не минуть їм западні!..
Рід багатий Білоярів,
сильний рід, – і хочуть гості
обмінять на срібло в нього
добрі коні в табуні...

А вивідників єгунських
вже ведуть до Білояра
(за мужів його вдяглися –
ткали прядиво в роду!)
І вчинив тоді він мудро:
наділив купчинів даром, –
а підступників тим часом
дав старшинам і суду.
І дізнався про засади,
і уникнув стрічі-січі,
обійшов єгуни й готи –
і вберігся од біди...
І дививсь рід Білоярів
роду нашому у вічі,
і в краю благословеннім
пив Дніпрової води!
...Тії ж гості куничарські –
в рідний край пішли, за море,
а грабіжники єгунські
геть оглуплені були, –
а бодай нам не верталось
од єгунів теє горе,
а бодай вони ніколи
в степ наш рідний не прийшли!

**ЛАДО ПЕРЕДАЄ ТАЙНУ СУРИНИ
КВАСУРІ І БОГУМИРУ**
(Дощечка 22)

Тут розкажем про Квасуру,
що од Сварги мав пізнати,
як робить сурину-суру –
спрагу серця гамувати.
На Купала, Радогоща
із богами порадіти:
підкидать вінки до неба,
молитви Сварогу піти.
Хороводити у танці,
чини славити Сварожі...
Мужем славним був Квасура
і просвітленим у Бозі.
Ось прийшов до нього Ладо –
каже мед у воду лити
і осурити на сонці,
аби міг він забродити.
Перевтілитись в сурицю –
у питво, що п'ють боже:
щоб напиться – не упиться,
а здобутися на слово.
Не гріховне чи безумне,
не од злості Чорнобога, –
а оте, що вічно юне,
повне пломеню живого.
Слово мудре, слово гоже,
мовлене во славу Божу...
А було це так давно вже,
що й волхви сказать не можуть.
Ще в докиївському часі,
упізнавши душу щиру,
Бог повідав те Квасурі,
а Квасура – Богумиру.

Богумир відкрився дітям,
діти – внукам, внуки – далі...
Відживляє нам суриця
душі стомлені й оспалі.
Уживаєм до молитви –
світлу творячи молитву:
і живі, що вийшли з битви,
і оті, що йдуть на битву...
А приходять дні Овсеня,
і завершать люди жниво, –
на веселім Радогощі
ми п'ємо оте мед-пиво.
І як хто єства не втрима,
споживе його премного
й нісенітницю верзтиме –
то усе від Чорнобога.
А хто п'є – душа радіє,
в диво-пісні зацарює, –
світлий Дух ним володіє,
Білобог там владарює!
Так ми мудро суру п'ємо –
на осадьбах, в полі, в лузі –
і при чарах пізнаємо
ворогів своїх і друзів...

* * *

...Для утвердження ж слави – ми кували мечі,
ми кували мечі – рідну землю утримать
од набігів лихих, обіруч нам творимих...
А десниця Перуна – на наших плечі!
Богумирові славу Перун передрік,
його виділив Бог у потомстві і роді...
Се бо тако у нас і ведеться відтоді:
Сварга роди собі всиновила навек!
І ми рідними стали для наших богів,
і правують вони на Русі племенами:
найму дріший Сварог опікується нами,

з нами громник Перун, як б'ємо ворогів...
І ми маєм коритися Сваргові так,
як раніше ми Батькові Роду корились:
нашим душам живлющі джерела відкрились
у тій Сварзі – куди і душа відліта...
Отож Бог наш – Сварог – для племен і часів,
роду нашого славного, що не змаліє!..
А сей рід – то є витязі наші од Кия
аж понині, до київських наших князів.

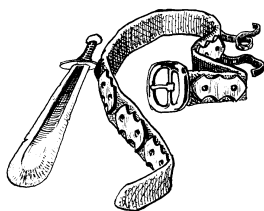
**БОГУМИРОВІ БОГИ ДАВАЛИ ЗЕМНІ БЛАГА.
ПІСЛЯ БОГУМИРА БУВ ОРІЙ З СИНАМИ**
(Дощечка 10)

Богумиру боги зичать блага земні,
а богам Богумир молитви свої каже...
Будем вірити: з нами не буде інакше, –
і вшануєм отця при священнім вогні.
Оберем собі водчих, бо битва гряде,
оберемо старшин, які суть комонязі:
найменуємо раз – і то є наші князі –
тако йде од батьків, тако з предків іде.
Дай Бог довго їм жить – правували б мудріш:
ворог тих не зведе, хто навчивсь правувати!..
А ще мають князі нам нащадків давати,
котрі правили б нами – од старших незгірш.
...Богумир натрудивсь – і покликав Сварог...
А по ньому був Орій з своїми синами.
У тривожні часи вони правили нами, –
але вірні путі їм підказував Бог.
І як прагнули гуни просторів земних,
і творити затіяли Землю велику, –
ми долали степи й переходили ріки,
і крізь них протекли й відірвались від них!..
...Нині інші часи – маєм братись за гуж
і тягнути вперед – хай не мовлено буде,
що ми бились за край, де здавен чужі люди,
а з отецьких земель утікали чимдуж.
Най бо скажуть: боролись за себе вони,
одгортали притеклих од рідного дому –
себто прагли господарем бути у ньому,
а не гарбаним жить од війни до війни.
Он в степу Рай-ріка – чи віднині межа
для племен, що повзуть навсібіч мурахвою?
І пожитки й доми вони возять з собою,
а де станом стоять – вже й земля не чужа.

Вже й на Русь возжадобились ті вороги –
тож подумаймо, русичі, про онучата,
щоб степи свої вдержать, і скот, і ягнята,
бо та повинь затопить і нас, і луги.
Тако маємо мислити, тако творить,
а не знову валити дерева столітні,
яко люди лякливі і розумом бідні,
і отам жнивувати, де ліс погорить...
У нас води й бори і луги трав'яні.
І напoxваті меч.

І наш муж на коні...

**ОРІЙ І ЙОГО СИНИ.
ВИХІД ІЗ СЕМИРІЧЧЯ**
(Дощечка 38-а)

...Знову й знову ішли до оселищ
і холод і стужа –
і до інших земель
прагли родичі наші походу...
Дехто навіть прорік:
"Задаремно вклоняємось Роду,
як для нас, огнищан,
він зробити на краще не здума..."
"Будем-єсьмо самі
в лісі й горах шукати тепла!..."
І розгнівався вкрай
Бог Сварог та й на родичів наших
і покару велику він поклав
на весь рід, не інакше,
бо покара ота
нам, слов'янам, страшною була.
Опівночі він гори
привів у здригання і рух,
з-за великого грому
збудилися люди розпачні:
ні діди, ні батьки
за життя отакого не бачили,
бо отерпла душа,
і в страху нам знецімився дух!
Чують люди:
комоні у горах, як в битві, іржуть,
і на землю лягають,
і геть утікають з оселищ...
Вівці й зовсім пропали
в глибинах розколин-ущелин,
і ліси, як ту вовну,
скажені вітриська стрижуть!..
А як ранком, при Сур'ї,
побачили злякані ми

все, що нами пробігло –
і землю змінило, і гори, –
ми жажнулись од мислі:
оте, що нам звалося "горе", –
суть ніщо перед сим!
Поруйновано наші доми:
хижі, вогнища – впрах!
На долині постала гора...
А гора, що синіла, –
проваллям бездонним постала:
там були наші вівці,
худоба отам пропадала...
Геть понищено все!
Мов зійшлись Чорнобог і Мара
та й свій справили пир...
Оскудів і озлиднів умить
давній рід наш могутній...
Не мали нічого ми більше,
щоб себе харчувать...
І сказали ми Орію лише:
"Геть веди нас звідсіль!"
Бо не знали, що далі робить.
Орій нам відповів:
"Тоді буду з синами над ви!"
"Ми віднині всім родом
тобі підкоряємось. Орю..."
А чим іншим тоді
та й могли ми зарадити горю,
а що інше покласти
до серця і до голови?..
І пішли – Орій, Кий,
а за ними і Щек, і Хорив,
троє в батька синів,
роздивлятися землі незнані...
І ми бачимо днесь,
живучи у трудах і старанні, –
що слов'янський наш рід
сам себе в тих походах творив!
Се Дажбог дав нам, смертним,

безсмертне грядуще отсе –
да восхвалений буде
в премудрості
нами й синами!..
Тож згадаєм старе –
хай бо буде нащадками знамо:
і повернем його,
і розкажемо дітям усе.
...Перше в горах були –
і великі й високі вони,
там орали ми землю,
на луках там пасли ми вівці –
і були ми удячні
отій нашій теплій домівці,
поки гори не стряс
за гріхи нам Сварог з вишини.
І настрашились ми,
що не зможемо там вберегтись –
ані гніву важкого,
ні нової з неба покари:
моровиця велика
звалилась на нас, яко хмари,
і великий нас голод
кістлявим лапищем затис...
Тоді з Інського краю
світ за очі ми й потягли –
з лихоліттям своїм
та озлидненим скарбом нехитрим,
сонцем степу осмагли,
пустельним опалені вітром, –
куди серце вело,
і куди нас дороги вели.
Повз Фарсійську ми землю
пройшли на дорогах отих –
і посунули далі:
земля ся була непридатна
випасати овець...
Потім гори були многократно, –
та посіяти просо

на каменях рід наш не міг.
Обійшли ми каміння –
і вгледіли степ-буйнотрав!
І стояли два літа,
злиденні латаючи діри.
Може, й довше б отам,
в степовім різнотрав'ї, сиділи, –
тільки многий хижак
дратував нас і скот обдирав...
...Повз Каялу вдались ми
тоді аж до Дніпра-ріки,
що за всякої битви
хова-порятовує нині,
і ляга ворогам
переполоною – нам во спасіння,
і обіруч якого
нам жити віки і віки!
І усівсь рід слов'ян!
Огнищанським запахло димком
із оселищ-осадб,
як давно вже не пахло для роду.
Кожний мав свій вогонь,
пасовиська, і волю, і воду –
і для нас ця земля
нині медом тече й молоком.
І Дажбога ми хвалим,
що в Сварзі пречистій живущ,
і Перуна й Стрибога,
що в блисках-громницях над нами;
а Стрибог по землі
ще й нерідко яриться вітрами –
і валяє дуби
з придніпрових оголених круч;
Ладобога, що блага
всілякі дає племенам,
і Купала, який
омиванням і купіллю править...
А Яр-бога чи можна
у співі-молитві не славить?

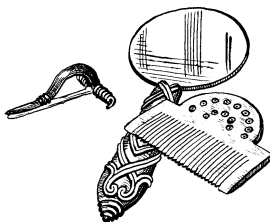
Ярим цвітом сей бог
 рідну землю вкосичує нам...
А їх Батько – Сварог,
 і над нами наш Батько – Сварог!
Щур і пращур отут,
 при вогні, хоч давно вже померлі...
Вічна слава батьків
 опромінює наші оселі,
і зорю найсвітлішу
 в серцях нам запалює Бог.
А в отім пошанівку –
 нам радість найвища була, –
і святі олтарі
 ми богам отоді воздвигали:
жертви правили там,
 і молились, і Долі благали,
як ворожа навала
 на землю отецьку текла.
В граді ж Кия олтар –
 ми найперший богам возвели,
а сам город назвали
 ми князевим – Кисвим градом,
і в дубових лісах
 ми селилися, з городом рядом,
й між столітніх дерев
 на Купала мед-сур'ю пили.
Хмелем борода ми
 прикрашали на любі святки,
і волосся собі
 завивали у листя і трави,
і на братнім пиру
 йшли дорогами нашої слави, –
і в старезних дубах
 нам шуміли
 минулі віки...

ПІСНІ БОЯНІ

Пісня перша

У Сварожих луках поміж квітів і рун,
із-під Дуба вода потекла, –
і з власних долонь напуває Перун
Жар-птицю з того джерела.
І Птиця злітає, і Птиця спішить
до русів у битви-батави, –
аби в прабатьків їм довіри зажить
і честі в устах Матір-слави.
Аби не соромився пращур синів,
сини ж праотця шанували...
Подзвінням мечів зелен-степ гомонів –
і перші хоробрі упали.
Відчинить їм браму наш Батько Перун,
покличе на луки Сварожі...
А слава воскресне у рокоті струн –
і стане в Русі на сторожі.

УМИЄМО ДУШІ СВОЇ

(Дощечка 26)

...Вогнищанин осілий –
був Орій у тамті літа,
мудрий муж, для якого
боги дарували удачу:
і багато пожив,
і багато він, Орій, побачив...
Многі стада його
в зелен-трав'я Стрибог наvertsа.
Лугом вівці пливуть –
мовби котяться хвилі веселі.
Бог дарує гаразди...
Умножається гарно приплід...
...І ось волхв мандрівний
поклонився був княжій оселі.
З Орем бесіду мав.
А по мові – розтанув і слід...

І сказав Орю волхв:
"А пішли б твої, княже, сини
в землю іншу, до краю,
де Сонце заходить за обрій –
і лягає воно
на золочене ложе спочити?..
А до Сонця туди
уже вершник од Сварги спішить.
– Іди, каже, Сварожиче,
в сині луки свої і сідай
в золоту колісницю,
щоб дивитись на землю зі сходу...
Вершник скаже отак –
і помчить... І суть вечір іде.
Тоді вершник отой
вже із сутіні мовить ледь чутно:

– Закотилося Сонце
та й за любії гори свої,
залишило десь там
і свою золоту колісницю,
а її ворожбит
утаїти од Сонечка хоче!..
Усе далі і далі
віддається вершник у темінь
і до ночі щось кличе...
І за вершником з темені там
йде зоря опівнічна –
приносить свої зоряниці
і предивнії ризи –
Дажбожії ризи трясє –
аж по Сварзі безмежній
розлітаються іскри-зорини...
Гей-бо Орію славний, –
не пізнали б сини твої мужні
та й чудовий той край,
а де Сонце сідає?.."
Отак волхв волхвував –
і розтанув, мов снівся...

І двоє Оревих синів
тоді зібралися в дорогу, –
і кожен дивного премного
опісля родичам повів:
на западь сонця й справді світ
багатий травами й лісами,
з їх вічним шумом-голосами,
де дзвін струмків, де орлій літ...
...І многі орії тоді
у княжий слід ступить бажали –
і в путь-дорогу споряджали
найліпші вої молоді.
А Орь сказав:
"Нехай сини
ведуть окремішньо їх роди..."

Та не схотіли в ті походи
знов розділитися вони.
"Поділимось – і сила схудне –
чи то й повернем до степів?.."
І Орій-батько сам повів
їх не на западь – на полудне.
Було пустель, було трави,
і гір, і моря у тумані...
Про них розкажуть ще волхви,
про них пісні складуть Бояні.
А хто ставав їм на путі
і змушував меча підняти –
не зможуть не запам'ятати
походи оріїв оті.
Перун торкався їх знамен,
жива вода текла в їх тіло...
Та де не йшли – чужих племен
багато на землі сиділо.
І так водили їх боги –
яко людей своїх водили...
І оріянам стало сили
вернуть на рідні береги.
І захищатись од біди,
і заліковувати рани...
І не пили ніде слов'яни
Дніпра солодшої води!..

...І молилися ми й омивалися ми,
аби чистими тіло й душа пробували, –
як навчив нас Купало
і матуся з її золотими слізьми.
І не сміли зневажить ми звичаї роду –
і свій дух берегли й шанували тіла...
І живуча вода нам із Сварги текла,
і земля дарувала нам сонячну воду.
Ми трудами жили і жили боротьбою –
не скорилися ми, не здались ворогам...

І щодень ми молитви творили богам,
й суру-питво пили, яку брали з собою.
Бо вона – молоко, для наїдку дбання,
од корови й бджоли, чим живі ми і суцї:
у медах-молоках варим трави цілющі –
й кожний частку свою споживає щодня.
...І тоді нас голубила синя ріка –
і стрімка, яко час,

а той час нам не вічний, –
і у ній бачить прашурів мали ми звичай,
котрі орють у Сварзі, що мирна така!
І худобу пасуть, і там в'яжуть снопи,
і життя таке мають, як наше, –

хіба лиш
не обсядуть єгуни батьків там, як галич,
та злий еллін з мечем не забродить в степи.
І князює там Права, що істинна суть,
нижче Яви там Нава опущена в Праві...
І це дав Світовид!

Хай пребуде во славі
од віків до віків, що боги нам несуть!..

* * *

...Там ішов Зоребог –
і до прашурів милості мав:
оджили на землі
і труждали-страждали доволі,
бо творилося зло,
переплавлене в серці на болі, –
в синій Сварзі для них
ні тяжкого, ні злого нема.
Зелен-трави їм снять –
дослухаються шепоту їх
та й на волі святій,
у щасливім Сварожому світі..
Ми побачим також
оті райські степи у блакиті,

коли скажуть боги
опочить на дорогах своїх.
Велес-батько там ходить –
в луги править вівці й воли
і ступає по золоту
хліботворящої ниви,
і живої води
не жаліє для предків щасливих;
і рабів там нема,
ні убивць –
і нема кабали.
І там жертву приносять,
що хлібна і вічна й одна:
для моління дають
золотисті плоди-виногради,
запахущі меди –
для душевної злагоди-злади,
а для їхніх життів –
невмирущі краплини зерна...
Прославляймо ж богів,
що отцями для оріїв суть,
а ми – Божі сини –
їх достойні перебуємо у всьому:
чистотою душі,
і тілес, і отецького дому, –
най бо душі й тіла
в синій Сварзі
для нас не помруть!
Бо зі смертю землею
навік не вмирають вони:
до полеглого в полі
тоді приліта Перуниця –
Матір-слава одвічна,
в стобарвнім опір'ї Жар-птиця
і живої води
іспивають Сварожі сини.
А хто випив її –
до Сварога на білім коні

поспішавсь, а Перунцьо
заводив у світлі палати, –
і там буде отой
Богом вішаний час пробувати –
й нове тіло дістане
на всі свої сонячні дні.
І радіти він буде.
І буде молитись за нас...
І так прісно й вовік.
Як настане той час.

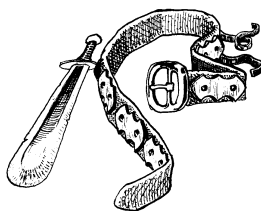

ПІСНІ БОЯНІ

Пісня друга

Зелені трави мають струни –
і струнять шелести свої...
І степ співа зеленорунний,
і спів народжують гаї.
Співає жито, що здіймає
до сонця колос на лану...
А їх почує той, хто має
в своїй душі таку ж струну.
І на отім земному святі
ось так являються вони –
любов і воля Благодаті
після походів і війни.
Так постають Краса і Врода,
у рідні ваблячи краї, –
бо лиш тоді жива Природа,
коли ми чуємо її.
Коли в душі мов щось проснеться
і диво-спів народиш сам, –
як серце раптом відгукнеться
траві, і водам, і лісам...

**...І СЛАВИМО БОГІВ.
А КИЙ ГОРОД ПОСТАВИВ...**
(Дощечка 31)

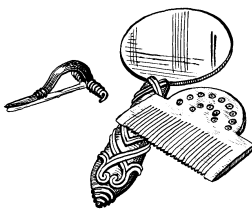
...Ось отак ми прийшли
в рідний Край свій, де нині живем.
І хай святиться Індра
з Перуновим вічним вогнем!
Він – бог наших мечів,
бог борні. Веди знаючий він, –
і ми славим його,
нам гучить його сонячний дзвін.
Ми від зла вберегли
у дорогах отари й гурти, –
і се Бог нам поміг
сто племен, сто доріг перейти.
Вберегли і худобу,
і коней ми маєм живих,
бо ми – орії суть,
з оріянських земель степових.
В Інський край ми прийшли –
і луги там отримали ми –
і в раю трав'яному
не знала худоба зими;
і веселість велика
посіла тоді поміж нас,
і побільшала днина
із сонцем ясним повсякчас,
і душа святкувала
на лоні узгір'їв і трав, –
мов Сварожії кола
повільніше Бог обертав...
А до рідних земель
довелось повернутися нам –
Батько Орій сказав
розділитись на роди синам.

І так сталося:
три роди усіх оріян прийняли:
і ми йшли на полудне,
на западь ми родом ішли...
Кий і Щек, і Хорив
відтепер мали роди свої, –
і хоч браття були,
а текли вони в різні краї,
щоб в отецьких земель
стати мудро на грані-межі,
щоб на землі батьків
не налазили орди чужі...
...А Кий город поставив –
стоять йому вічно дано!
Сему городу ми
князя Кия рекли імено.
І там зиму жили –
і на полудень ми потекли:
і худобу там пасли,
і знали ми путь немалу –
і Богам за усе
ми співаємо нині хвалу.
Тричі славу возносимо
богу Перунові ми
за можуть помічну,
за побідні в походах громи.
Нас Перун оберіг,
дав здоров'я і блага земні –
і в ім'я його ми
нині палим священні вогні.
На місцях волхвувань,
в граді Кия,
на Княжій горі,
на молільницях всіх,
де жертовні стоять олтарі –
у лісах, у дібровах,
між посестер – божих беріз,

у Дубовім гаю,
що до Сварги верхів'я підніс,
що в Дніпро задививсь
на обидва святі береги...
Все, що маємо ми, –
нам дали наші добрі Боги.
І ми славимо їх!

**З МИНУЛОГО:
БОГИ ВОДИЛИ НАС ДАЛЕКО-ДАЛЕКО...**
(Дощечка 15-а)

... Частка воїнів наших
залишила свій Староград:
Ільмер-озеро нам
засіяло в краях опівнічних...
І Нов-город заклали ми –
і свій запровадили звичай,
і отут пробуваєм,
і вже не повернем назад.
І тут першого прашура –
Сварга вславляємо ми,
між криничних джерел,
що пречисто нам ронять краплини.
Діда-Бога припрошуєм
на новосілля-гостини –
Дубокореня нашого,
Хліб той, що вічно з людьми.

Се бо світу Творець –
Бог і Яви, і Нави, і Прави –
се бо маєм його
ми носити у нашім естві,
яко міру найвищу,
допоки в цім світі живі, –
й зі Сварогом в душі
переборювать сили лукаві.
і творити молитву –
де Дуб, наше древо святе,
як творили батьки –
і добро вони мали за те;
і нічим не зганьбить
нам залишену славу віків, –
і Боги поведуть,
як водили дідів і батьків...

...А Боги нас водили далеко-далеко,
а Боги з тої далечі й вивели нас:
іще в наших очах інший світ не погас, —
де і гори й тепло, де пустелі і спека.
Ми дорогами всякими йшли до Дніпра...
Дужі коні нас вимчали з Інського краю:
Семиріччя ген-ген десь позаду зникає,
і зникає за обрієм Ірська гора.
І Загір'я зникає, де вік прожили,
а його полишивши, пішли на дві ріки:
грудьми коней своїх розбивали на цівки
води збурених рік, що ми їх перейшли.
А була нам попереду Сірська земля,
де спинилися ми, де ми ждали-пождали —
і пішли через гір льодові перевали —
і так вийшли у степ, на отецькі поля.
А там рідні вітри, рідні люди і пісня,
степ родинно так пахне, і з вогнища дим...
І се перша од Прави була даровизна
за всі наші путі та й у світ несходим!
Проти Нави у Прави — тяжка боротьба —
се богове дали нам в походах пізнати...
І навчилися ми ворогів одбивати —
не для нас, оріян,

темна стежка раба!

Небожителі нас в отакій боротьбі
аж до гір до Карпатських опісля водили:
ворогів воювали, городи городили,
тільки всістися там — вже були заслабі.
Усьому ж бо свій час, доконечна пора:
потіснили нас дужчі і вибили з ладу —
і п'ять наших князів

з Богом радили раду —
і тоді ми до Кия прийшли,
до Дніпра...

**ХТО МИ І КУДИ ЙДЕМО...
СИНІ ОРІЯ РУШАЮТЬ У ЗЕМЛІ,
ДЕ ТЕЧУТЬ МЕД І МОЛОКО**
(Дощечка 4-г)

А Сурожі святою бути вічно над нами!..
Ідемо, а вже бачимо землі горяні ми:
Лукомор'я світлінь, як зоря із півми, –
і тече туди Ор'я із своїми синами.
А світлінь – то Боги, їх шукає душа:
бог Перун і Дажбог, світлі Хоре і Ярило,
а ще много імен Божа Сварга відкрила –
і се душу голубить і серце втіша.
І тому ми співаємо славу Богам,
на землі пробуваючи милістю Божою,
поки й віку того – яко літу до озимі, –
і сей предківський світ не даєм ворогам.
Їх з ясуні небесної Сурожа б'є –
тих, у темені-тьмі, з жалом гаддя повзучого –
нам грозящих віднять

світла Божого сущого
і позбавить життя, що нам Сварга дає.
І явитися вішано Богові сильному –
най од молній-мечів да іздохне вона,
ота гідь, що із тьми, із болотного дна, –
аби вільній душі

в світі сяяти вільному.
Сур'я світить на бридь,
а ми бачим її –
і потопчем-поб'єм...

Слава Сонцю-Сур'ї!
...А на оріїв суне із темі онно
люте плем'я дасуєве, голови вражі, –
оте племено зле та й на пращурів наших,
ота хижа дасунь, нам грозяща давно.
Натекло і налізло убійником з тьми...
І полегли в нас є. І стомилися ми...
Каже Ор'я-старотець:

"Йдем од тої землі,
де вмирають нам братичі...

Лишмо дасуї –
аби силу свою не збавляти нам все;
най-бо старші не мруть,

хай не гинуть малі.

Бо земля, нам завіщана, в серці пече:
молоком вона й медом оріянам тече!
З батьком Орем опліч і синове були:
Кий і Щек, і Хорив – звідки славні племена,
мужі – водчі дружинам і нашим знаменам –
і хоробрістю їх юні вої жили.

На комоні сідали – спершу дідичі-сва,
а за ними дружини ідуть молодечі –
аж до тих старотців, що за нагляд малечі:
не згубилась аби, не зблудила дівча.

А вже далі – корови, і повози й биці,
і овеча, на мекання бистра й легка...

І ставало в дорозі хлібів-молока.

Випасали худобу і коней, і вівці...

...Так ішли на полудне, до моря ішли,
так ходили до гір, до низин трав'янистих...

І селились під Сваргою – небом пречистим,
і на землях своїх в славі й волі жили.

А де Кий чоловім був – у Києву-граді –
ото княжим столом нарекли на Русі...

І корились великому Батькові всі,
і що Орій казав –

те робили у зладі.

Се ж бо браття й сини –

грона зріднених душ!

Се ж бо кров нам рече:

а ми руси хоробрі!

Кривдно кажуть чужі, –

що не доблесні й добрі...

Ми від Оря ідем!

А він –

доблесний муж!

**ОРІЙ І КИСЬКО. ЗАСЕЛЕННЯ ГОЛУНІ.
БОРОТЬБА З ЯЗАМИ**
(Дошечка 30-а)

...Собіособство мудрим не стане:
окремішність роду не множить сили!..
Над нами птиці віщі літали,
стрибожі діти нам голосили.
Ми йшли у степи – на солодкі води,
ми йшли у степи – в різнотрав'я злачне,
де людям привільно і худобі смачно, –
тільки б текли ми стежною згоди.
Бо казано так: на шляху земному
пов'язують нас невидимі ремені, –
і воістину добре і роду й племені,
як правду говорять одне одному.
Собіособство ж мислить по-своєму
і словом своїм обрахованим діє –
і в жаль запізнілий оберта надії,
і губить землю, і жертвує воями...
О першій незгоді нашій повідаєм –
пам'ять отецьку за свідка покличем:
був князь Кисько в нас, обраний вічем,
та гординею вражений, мов обидою.
Окремо свій рід він повів за обрій –
туди на полудне, де плем'я враже...

І прийшов до нього наш батько Орій
і так йому, князю Киськові, каже:
"Обидва ми маємо жони й діти,
і вої-мужі, а ще родичі старші!..
І велено нам рідне плем'я глядіти,
І всі стада свої, і всі займища наші.
Вороги доовкіль, і хоч ми не каліки –
ув одне племено даймо стада і вівці...
При одним олтарі будем Сварзі молитися

і зазнаємо Долі од Бога навіки..."

Та Кисько з околицем загули супроти
слів тих поважних батечка Оря:
мовляв, і самі утечемо од горя –
ми молодші, й зумієм ворогів збороти.
В степ ще глибший тоді, переходячи ріки,
батько Орь спрямував свої люди і стада.
І сказав в однодень:

"Тут збудуємо града!"

А то голинь була – голий степ був і тільки
Город Голинь постав отак, далі від моря,
в оріанській землі з волі батечка Оря.
А Кисько пішов пріч – потягнувся на південь,
аби з племенем Оря не змішать свої вої, –
і осів полуднево, ближче сині морської,
утворив свою землю, – щоб осібно, деінде...
І отак між двома і межа упала.

І рядили отак, мов були чужаками:
і пожитки, і чини – все своїми руками,
все осібно – худоба, і вівці, й орала.
Був у славі Кисько –

й люди Оря у славі,
і текла обома ота слава на люди;
і ніколи не йшли вони груди на груди –
в мирі поруч жили

та в осібному праві.

І лихо всіляке їх обминало,
огнищанські вогні їх осібно гріли...
Їх знали сусіди.

І поле їх знало, –
як знає воно і мечі, і стріли...

(Дощечка 35-6)

...Та ось ізви-язиги натекли на Киська
й животину його почали завертати...
І розгнівався князь на образу і втрати –
і тих ізвів прогнав –

в князя дужа рука!
Спам'ятався Кисько – і слова віднайшов ті,
що воям його та й були до вподоби, –
і ставали готові вони до випроби...
І повторно Кисько на язигів пішов.
І прогнав їх удруге...

Та князева рать
після битви вляглась на покормищі п'яна:
много їла й пила...

І заснула до рана,
і світанком її вже було не піднять.
Полягла од мечів...

А як Орзь те дізнав –
гнівом біль тамував,
болем гнів запалився:
"Як брати наші мертві ущерть напилися, –
так нап'ються і ті, а що вороги нам!
Повпиваються з радощів, ляжуть з утіх,
коли їжа придержить, злодійством спожита..."

Й степова оболонь була кіньми ізбита:
мстили русичі за соплеменців своїх.
Розторощені ізви так само лягли –
повертали натовлені русичі з бою,
невеселі однак і не горді собою, –
а таку вони мову між себе вели:
"Маєм силу докупи тепер – не інак –
і не зможуть тоді вороги одоліти...
Наші землі складемо..."

Побратаємо діти...
Ми ж бо русичі є,
з нами доблесті знак...
Славу маєм собі – на земну оболонь!..
Зазіхають на нас, та мечі наші з нами,
з нами наші Боги, сили Яви і Прави, –
з братень срібних
не сядемо пить з ворогами,
не дамо їм баранини з наших долонь!..

До гончарної утварі
рук не сягнуть,
а хто зробить оте –
од нас піде безруким...
Наші землі в степах –
для дітей та онуків!
Се бо наші слова –
вони істинні суть..."

(Дощечка 17-в)

...Се маємо знак і могутості нашої:
у битвах хоробрим світає вона –
ось ніби хитавсь перед силою вражою,
немовби в душі десь ослабла струна...
А глянув довкруг –
а довкруг твої славені:
єсьми многії ми! –
ворогам на біду.
І прабатьківська слава живе у роду,
і не плачі, а співи доносяться Матерні
А де кров наша впала –
там наша земля,
і се знають оті,
що на нас налізають, –
та, як в сонці туман,
з виднокола щезають,
лиш позиркують хижо
на нас звіддаля...
Марні спроби –
меча витягать з-під поли, –
як за наших батьків
також марні були!..
...І такі іще – на пам'ятання слова,
аби жодного ви в інших днях не затратили,
а братам понесли,
щоб в серця вони падали:
поки з нами Боги – доти й слава жива!

І здолаєте ви та й усіх ворогів –
хто меча піднесе...

А як буде неминучому:
хто захоче землі –

в рот набийте жаднющому,
щоб не кидав дурних,
необдуманих слів!..

Ви синами Богів своїх будьте завжди –
і їх сила на вас до кінця пробуватиме –
і сіятиме Сур'я над вашими хатами,
і помножиться скот,

і ягниці з ягнятами,
а не так, як тепер ось, опісля біди.
Хліб згорів у вогні...

І так само, як ми,
тугу терпить і журиться
наша худоба...

О великий Свароже,
хто Русь уподобав, –
ти під руку свою
нашу землю візьми!

БАЧИЛИ ОРІЯ: ВІН ПО ХМАРАХ ХОДИВ...

(Дощечка 24-в)

Наша жертва – то мед і сурина-суриця,
на шавлі і на дев'ятисилі настояна –
і триденно вона світлим сонечком поєна,
і крізь вовну проціджена, як і годиться.
А що жертва ота – суть Сварогові правому,
праотцям нашим –

чей знак Дажбога ми носимо!

Стали ж славні тому,
що Богів наших славимо,
а про блага свої ми не молим, не просимо.
"Ви ходіть до Русі!" –

Матір-слава співає. –

Ото вічне нам благо –
ся райська землиця!..

І ми віримо їй,

вірим слову Жар-птиці,
що до нас приліта із Сварожого гаю.
Вибираєм князів – їм болять наші болі:
як до меж заблукає чужинець оружний,
як її переступить – розпачно не тужимо,
а одвернем його, не поганьблені в полі...
І про Сніп хай піклуються доблесні вої –
і того не забудуть, правлячи русами,
що ми славу співаєм –

а благ ми не просимо,
і життя безпомильного не вимагаєм...

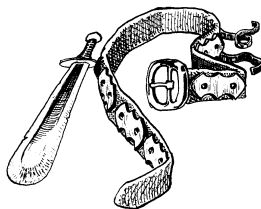
...Се отці нам повідали, як до облак ходив
батько Орій, захоплений в полі Стрибогом.
У Перуньковій кузні

він став перед богом –
і Перуна почув, і набачився див.
Він догледів: мечі там Перунько кував
і куючи, казав йому, Орію. слово:

"Оці стріли й мечі –

на вражин безголових,
щоб війною ніхто мій народ не лякав.
І не смійте боятися ви ворогів,
хай ніхто вас у битві збороти не прагне –
я змішаю їх так, яко твані на багнах,
на тирловищах їх розпорошить мій гнів.
Понесуть вони сморід у власнім сліду,
і не крики звияти з бою, а плачі;
і говорено буде в слов'янським роду:
– Поросята вони альбо свині смердячі!..
Се сказавши, Перунько і далі кував.
А що він заповідавав батькові Орю –
теє Орь оповів уже нашим батькам.
А батьки наші в Сварзі,
як в синьому морі...
Отаким-бо мірилом отці наші міряли,
отакі були змаги минулого нашого...
А сьогодні ми ймем і не ймем тому віри.
"А то тако було!" –
ми зневіреним кажемо.

**КИЙ, ЩЕК, І ХОРИВ.
КИЙ ПОМЕР, 30 ЛІТ ВОЛОДІВШИ НАМИ**
(Дошки 36-а і 36-б)

...Батько Орь був попереду –

князь племенам...

Після – син його Кий на Русі провідничав.

Щеко плем'я своє підбадьорював кличем.

Хорев – хорви свої у дорогу ладнав...

Батька Оря слова їм були за мірило

та волхвами рекомі веління Сварога:

отож землю між себе вони поділили –

ось які ми, мовляв, онучата у Бога!

Згодом Хорев і Щек за Дніпро відійшли –

до вечірнього сонця у гори Карпати:

узялися отам городи воздвигати –

і вже інші у них соплеменці були.

Інші добра великі з них кожен узяв –

і текло все до Києва та до Голуні;

і не чуть ворогів було з-над оболоні –

мирно стада свої кожен з них випасав...

Розселились отак батька Оря сини

і до Сварги палили огні після жнива:

з благодарчої жертви віддячила нива –

і Дажбогу за це віддавали вони.

А князь Кий помирав –

по літах тридцяти

володарства свого у землі Київграда...

Був по нім Лебедян або Славер – і влада

двадцять літ з його рук не далась утекти.

Стільки ж княжив і Вірень чи Верен чи як...

Згодом Сержень – останнього літ половину.

І побідно не раз вони вершили війни,

і тьму лиха зазнали од бродяг-забіяк.

...А отсе притекло і на нас, і на них:

у степах полудневих з'явилися готи...

і для руських мечів ой було ж там роботи

і звияг, і смертей у походах трудних.

"Се ж бо славні, бо славимо наших богів!" –
повторяли не раз мужні діти Перуна.
І вітри їм дзвеніли на сонячних струнах,
і від гніву виходив Дніпро з берегів.
А що сили були в нас надійні й міцні, –
то й боролися ми і завзято й велико:
шість століть рідний степ

оте зборював лихо, –
аби, врешті, втопить в днів минулих на дні.
О нападники готи!

Були й відбули...
Тільки кров, що у пам'яті, не висихала.
Нас підтримали ільми...

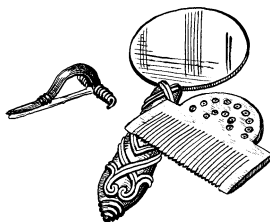
Земля нас тримала,
бо ми Сонце і Небо на стягах несли!
А хто в Бога онуком –

той легше дола
І найважчу біду, хоч текла б на півсвіта...
Прагли й оси хоробрі

на русичів лізти, –
ми ж збороли тих осів,
як битва зайшла.

Хоч кувала їм Сірія добрі мечі –
та міняла і нам їх
за вівці й барани...

І обом нам той меч
був, як рани на рани,
був, як гріх до гріха,
як до плачу – плачі...

**В ЧАСИ КИЯ БУЛИ ТАМ, ДЕ ЗАХОДИТЬ СОНЦЕ.
ПРИЙШЛИ ДО ДНІПРА...
СЛОВО ВІСНИКА БОЖОГО**
(Дощечка 15-б)

...Ми від заходу сонця вертали на схід,
до Дніпра повертали, до Києва-града, –
як до столу, що знав свою славу і правду,
батька Орія мавши святий заповіт.

Оселились ми там серед родів інших,
як і наш, не позбавлених честі і слави,
за велінням Богів і Сварожої Прави,
і, як родичі кровні, жили поміж них.

І творили ми огнища Дубу й Снопу –
то суть пращури наші у Сварзі високій –
і вони повертали душевний нам спокій
і гаразди в осадьбах, гаразди в степу...

...А тепер ось наліз на нас ворог новий –
осезці-язиги, а ще вони язви:
шурпили-хапали худобу й гаразди –
і рать устрімив на них праведний Кий.

А побачили вразі перунських мужів,
що на них налягли і розтросувать стали, –
ті осезці пожитки свої пометали
і казали зади – чей zostався би жив!..

Налізало й онезьке на нас племено –
і тоді обоюдь були січі великі:
і лягло племено, опочило навіки,
бо усіх своїх воїв згубило воно...
Подивляля слов'яни, казали на те:
"Б'є отак ворогів плем'я Сварги святе!"

...А на хмарах-хмарицях тут Вишень гряде,
до тирловища битви, і каже нам:

"Діти!

Укріплюйте свій град і зважайте на міти:
вас крута боротьба з Матір-славою жде.
Од Сварога до вас і лечу і речу:
у небесну ясунь ви зведіть свої очі –
дослухайтесь її, бо там сили пророчі,
бо там поміч для вас – і плечу, і мечу.
Се Сварожа до вас промовля небовись:
аби мудрі були, аби ви береглись!
Аби ви не забули у січі, в бою:
розставляйте, як птицю, кінноту свою,
загортайте вражду в два широкі крила, –
головою б'ючи, щоб вражда полягла.
Або колом ведіть – як вражда зусібіч:
проривайте чужинців, де слабша їх січ,
обрізайте ряди, яко лавами йдуть, –
най-бо коло вони округ вас не зведуть!
І свій розум стягніть, бо не прийде само..."
Отак Вишень казав, добрий вісник Сварожий.
Най се буде втямки нам по милості Божій:
маєм діяти так, як побіди ждемо!

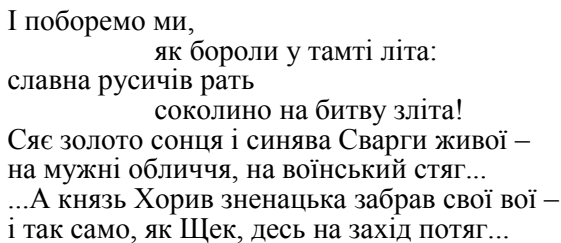

**ОБОРОНЯЄМО І СТРОЇМО РУСЬ.
КИЙ УСІВСЯ В КИСВО-ГРАДІ.
ЩЕК І ХОРИВ ЗАБИРАЮТЬ СВОЇХ ВОЇВ.**

(Дощечка 7-3)

Порадіймо, братове,
що маємо віру батьків, –
її красні вінки –
і не маєм чужих добиратися...
Тут нам князь повелів
ладувати мечі свої й ратища,
йти в боярську ясунь –
йти до сотень своїх, до полків.
Твердо стать на межі
материзни своєї й дідизни,
як веліли Боги –
взять надійно її в оборону:
а там пильно дивись! –
не прогавить ворожого гону,
бо в час пізній в степу
ненадійно завершувать пізнє.
Військо – соколом в літ!
На полудне – його голова,
осереддям – Дніпро,
тіло нашої сили-ясуні.
На два поля – крильми!
Аби широко, міцно й розумно, –
і вже Русь піднялася,
як в небо та птаха жива.
А щоб голову твердо
тримали рамена двох крил, –
воєводців туди,
що і мудрі, і доблестю знані,
що і не підведуть,
і лихе запримітять зарані –
й голові не дадуть
під мечами упасти у пил.

A black and white line drawing of a sword and a belt. The sword is positioned diagonally on the left, with its hilt at the top left and its blade pointing towards the bottom right. The belt is coiled around the sword, featuring a buckle with a cross-shaped design and several decorative studs or rivets along its length.

**ПОХІД КИЯ НА БОЛГАР.
КИЙ ВІДІБРАВ ГОЛУНЬ – ГОРОД РУСЬКИЙ.
УТВОРЕННЯ РУСКОЛАНІ**
(Дощечка 34)

Гей бути під небом Перуновим грозам
і стрілам вогненним із хмар:
то князеві Кию упало на розум
походом іти на болгар.
Він спершу на північ повів свої раті –
зайшов у Воронженець він:
і воїнів тамтешніх сила-завзяття
влилися до княжих дружин.
І з військом тоді князь дістався Голуні
і твердо ногою там став;
і землі донські він придбав срібнорунні –
і русичі сіли отам...
... А в Києві-граді сидів Лебедин,
допоки князь Кий у путі.
Благий був то муж –
од молільниць-храмин
він правив за князя тоді.
А греки хотіли на зраду підбить
княж-столу слов'янського люд, –
бо прагли вони у слов'ян встановить
богів своїх віру і культ...
Зачувши з Русі отаку новину,
в путі, біля Дону-ріки, –
з болгарами Кий не затіяв війну
і вивів зі степу полки.
Та землі оті щоб не стали чужі,
щоб там була певна рука, –
за владця в степу, на межі-рубєжі,
князь Кий посадив родака.
І слава про нього пішла увсібіч,
а з готами зблисла війна –
князь многих зібрав
під свій стяг і свій клич –

і стала ще більша вона.
А отча земля в два широких крила –
князь Орю, із Сварги поглянь! –
звідсіль, із-за Дону, в Карпати лягла:
і все то була – Русколань!
Богами нам дана, аби боронить,
як нишпори ворога чуть...
Нам кожна травинка тут рідно бринить,
тут солодко води течуть.
...А злі вороги та уже й потекли –
град Голинь підпалюють в ніч.
Стіна загорілась. Уже на вали
полізла орда зівсібіч...
Зійшлись ми тоді з ворогами грудьми –
і ми побороли, бо русичі ми!
...А земля, де б'ємось,
зветься волзька земля,
і півколом її
Рай-ріка обтікає...
Се батьків наших край,
тут їх пам'ять шукає,
бо кривавились тут
з многих битов поля.
Много літ отут кров
наші предки лили –
аж земля з того стала
зволжена, волгла...
Се повідать могла б
Рай-ріка або Волга,
якби мову її
у словах віддали.
Воеводи тут ранили
мужні серця,
як на землю у битвах
руда витікала;
і вона, ота кров,
крізь віки нас гукала –
ми до тебе прийшли,

люба земле оця! ...
Повеління се Боже Дажбожий онук
днесь приніс у степи, що Русі і належать, –
допильнує межі,
за чужинцем постежить
і меча бойового не випустить з рук!
А Перун його стрілами прибереже,
бо нам, русичам, сила Перунова дана...
Довгий вік отак буде: од рана до рана
не стихала війна...

А чи й стихла уже?!
Та в борні ми помножили силу свою:
і до Голині йшли,
і текли до Сурожа...
А там орди лихі, а там сила ворожа,
а там – готи, з якими зіткнулись в бою.
І над морем, із греками, билися тяж, –
а опісля, із ними ж таки, торгували...
Та ніде і ніколи ми не забували
праотецьких земель –

нам завіщаних меж.
Сил помножилось нам, як докупи зійшлись,
як в єдине звели племена свої й роди...
Слава нашим батькам!

Сварги сонячні води
до нащадків од прашура перелились.
Сур'ю-питво п'ємо та й во славу Богів,
бо збагнули путі і часи, і начала...
Мудро співи пливли –

то молитва звучала.
І Дніпро нам сіяв

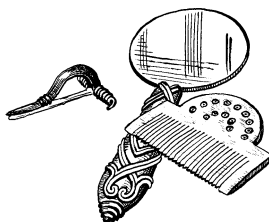
між крутих берегів...
...Наділили ми степом всі роди свої –
і велику там Скитію родичі мали:
і овець, і корів, і худобу тримали –
і щоліта виводили в трави її.
І отсе вберегли аж два довгі віки.
Та бувало й отак: мали зиму студену –

І за сіном пішли ми у бік полуденний,
на цвітінь буйнотрав, на пахучі стежки.
Бо згубили ми силу в студеній зимі –
і привілля оте нам втрачати не гоже...
А тут греки на нас потекли од Сурожа –
зелен-трав'ям спішать володіти самі.
І за сіно ми бились –

не втримали гнів –
загребуші бо елліни, в помочі куці!
І натиснули ми на купців-перекупців,
і відсунули їх до морських берегів.
У батаві тяжкій –

коли груди на груди –
ворогів ми здолали і перемогли:
греки миру просили, бо впасти могли...
А Русі зелен-степ даровизною буде!
Він у зимах лихих буде поміччю їй.
І Триглава ми славимо
в пісні своїй.

**РІД ЩЕКА ПРИЙШОВ
З КАРПАТ ДО ДНІПРА**
(Дощечка 5-а)

У подробицях зачати
 нам о тих подіях гоже.
Скажем тако: літ до Діра
 десь за тисячу й п'ятсот
предки йшли до гір Карпатських,
 як вела їх воля Божа, –
й там осіли, твердо, кладно,
 серед гір, лісів і вод.
Себто правилися роди
 од своїх – староотцями;
старшим родом правив Щеко –
 водчий мужніх оріян...
Бог Паркун-Перун-Гримайло –
 Сварги гомоном над нами,
як небес благословення,
 як жива вода до ран.
Так трималися, так бувши,
 літ п'ятсот жили ми в горах,
а тоді до сонця й Ніпри
 обертали погляд свій...
А ріка ота крізь руси
 на полудне йде, до моря, –
ми ж північніш Києв-града
 оселилися на ній.
І Дніпро ми звали – Прип'ять –
 в тих місцях, де плем'я сіло,
як отут батькам ще нашим
 Ніпра Прип'яттю була...
Літ п'ятсот нам в те оселля
 птахи з Ірію носили
вістку радісну од Бога,
 що ідеться до тепла.

Богом-Сваргою хранимі
од біди – язенців многих,
з ільмерами бувши в мирі,
що осіли біля нас, –
ми спочить могли хоч трохи,
славлячи Сварога-бога:
і трудам годину мали,
і молитві мали час...

**ХОТИЛИ СВОЇХ БОГІВ ЗАНЕСТИ ДО МОРЯ.
ТАМ СІДАЮТЬ ГРЕЦЬКІ КОЛОНІЇ...
БОРЕВЕН І ЙОГО НАЩАДКИ.**
(Дощечки 18-а і 18-б)

* * *

Де співа Матір-слава,
де літає Жар-птиця –
ви дивіться усюди,
ви шукайте її:
се вона віщувала побідні бої,
се вона не давала в борні зупиниться.
Ми ж бо єсьми сини її –
і отак нам тримати.
Ось літає вона – і барвисто сія!
Опустившись із Сварги,
приліта до нас Мати –
покровителька світла і віщунка твоя.
І такою була Матір-слава завжди –
і як русичі з вендами до Лукомор'я
прагли наших Богів занести –
і край моря
угніздитись хотіли, прийшовши туди.
І прийшли...
І там храми свої й городи –
а предивні ж ті храми! –
позводили многі.
Бо багаті були – і оте не з дороги
розбишацької мали, а з поля й трави.
Десятиною честь віддавали Богам –
подобизна чия в дереві, сріблі і злоті...
Все те бачили інші – й позаздрили нам.
І війною ішли...
І ослабли ми потім...
І збіднілі там родичі упокоєні в гробі,
і до моря ведуть нас не славні путі –
ми на торжища йдем за багатства оті,

а в обдурених отроків
вже й своє не в шанобі.
А дались обдурить – і сідають отам;
а на мерзостях всяких –
і зле споживають...
...І наш рід одійшов до Карпатського краю,
і до Кия прийшов, уклонившись братам.
Кию теж ворожнеча на битви стає –
од народів чужих і чужинської віри,
бо Сварогові ми поклоняємось щиро
і співаєм про те, що ми русичі є!
І пливають оті співи шумом-леготом-гуком
у зеленім краю, що вітрами пропах, –
і про красне життя у широких степах,
і про славу дідів, заповідану внукам.
Се ж бо наш воєвода, наш Орій-отець
племено оріян вивів з гір до Голуні –
й чин гординства хороброго –
знак той Перуній –
він отримав, як вищий і вічний вінець.
І оте ми несімо у душах завжди,
а як єсьмо нащадки всіх пращурів славних –
пошануймо їх пам'ять –
і з днів отих давніх
успадкуймо усе, чим гордились діди!
Матір-олава співає і крилами б'є,
і говорить про силу, що йде до нащадка
від прапращура, пращура, діда і батька...
А що ми віддаєм – те й Сварог нам дає.

* * *

Про Сварога се кажемо,
бо він дбає про нас...
А немає молілень –
при студнях-криницях
ми з правіку вподобали
Богу молитись,
і жива тут вода

вільно плине всякчас.
І на тебе отут
 не чатують вовки –
тут Сварожа блакить,
 отут сонце і воля.
І Стрибожі онуки
 прилітають із поля,
і в деревах до тебе
 говорять віки...
Ми Альдоріха згадуєм
 люті часи,
і облудців отих,
 що назвались жерцями,
що не радою брали
 із староотцями,
а брехнею-обманом,
 підступні еси.
Нагло брали красунь,
 викрадаючи їх,
піднімали за готів
 між нами роздори...
І ото їх жерці?
 трамота ото й горе,
і їх гріх непростений...
 І дістали за гріх!
А ми – пережили...
 І по готах віками
од родів і князів –
 водчі нам дотепер ...
Був ось князь Боревен...
 В берег моря опер
він обори еланські
 із рать-вояками.
І ми вільно ішли
 на займанщину ту:
там, де скуфи ще
 випаси мали для скоту, –
ми худобу розводили,

мали роботу...
Днесь же греці колоній
насадили отут.
Городи городили
і злобились на нас –
ми ж все далі відходили
до полуночі...
Тут живем двісті літ.
І се землі нам отчі –
суть і нині, і прісно,
і повсякчас!
А сьогодні ми маємо князя іного –
Боревлана – вже правнука предка свого.
Каже йти на полудне...
Почуєм його –
грець-колоніям постраху
вчиним премного!
Грець самотня, –
а добра з довкілля збира,
має з нами торги, а хитрує безкарно –
вона русичів скот хоче брати задармо,
тож до моря потиснути греків пора!
І страшити й гонити у грецькі краї,
бо ж то руська земля єсть –
і паства, і лови, –
і за неї лилось много руської крови,
і там руські тіла укривали її.
І не раз там
Перунові грали громи –
і ніхто її так
не полюбить,
як ми!

З МИНУЛОГО: СЛАВЕН І СКІВ

(Дощечка 17-а)

...Ось князі були – Славен, а брат йому Сків.
І судились на сході їм битви-потопи...
"А ходімо до ільмерів! – кажуть братове –
А йдемо на Дунай, взявши силу полків..."
На сторожі там Сків свого сина лишав...
Іломерів же Славен очолював твердо –
і на північ потяг. І там город ствердив.
І нарік його – Славен, бо стар, і душа
поривається вже прямувать до Сварога,
до батьків, до Перунових вічних лугів...
Сків же сяг на полудне морських берегів, –
так обом їм удатною сталась дорога.
Перебігли літа...

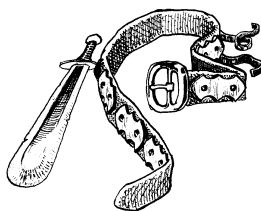
Вже по Сківу й онук –
муж достойний, володар степів полуденних,
многихстад...

А тут орди – тягар на раменах,
і від того в степах –
смертний дзвін, смертний гук:
за посіяне – там, де Дунай, обіруч –
до Карпатських верхів,
до вітцівського Дону...

І твердинями князь осадив прикордоння,
що всю землю у кола взяло, як обруч:
чей за колами тими він і буде орати –
і опреться на них, і одстрашить себе!..
А щоб з родів не мався ніхто за слабе, –
їх на віче на спільне велів закликати.
І до родів той князь мовив слово своє:
що намислив собі, землю творячи нашу, –
аби мирно ходила худоба на пашу,
і повік збереглось все, що маєм, що є...
Так стояла земля аж півтисячі літ –
поки чвари усобні відкрились, мов рани:

соубої та розлади між огнищани, –
ворогуючи так, Сківів стратився рід.
А тим часом з полудне налізли чужі –
і знов отча земля знає битви й походи,
і одвічну потребу – приходить до згоди,
щоб одсунуть вражин до морської межі...
А на півночі теж слабли в нас племена,
і ми поміч знайшли, мавши з фрягами раду.
...І з'єдналася Русь задля волі і ладу –
най-бо Скитія буде у русів одна!
І помірялась Русь з ворогами на славу:
потовкла їх добряче, –
а то гуни були,
що до руських степів із стадами текли –
та й лягли в зелен-степ наповіки тілами...
Отож маємо знак,
як нам землю тримати:
се б'ючи ворогів –
маєм їх одвертати!

МАЄМО КОЛАМИ ГОРОДИ ГОРОДИТИ...

(Дошечка 17-б)

...Себто маємо ми на горбах степових
стати міцно й отвердить вали оборонні,
як діди наші й прадіди знали ісконі, –
вміли трави і збіжжя ховати за них.
І на землю отецьку лилася їх кров...
Ми ж бо Голунь лишили –

там сідлище враже.
Хоч отверджене колом те займище наше, –
аби тяжче його тать-нападник боров...
Ото ж ставити маємо ми городи,
як отці наші – колом –

так робилось за старших:
вони дбали про нас

і про правнуків наших,
вони вчилися і вміли виходить з біди.

А любили свій край –
всім лицарством своїм:
краще вмерти –

чим здатися на спотикання,
бо куди ж ти підеш у годину смеркання,
як од вогнищ святих –

тільки попіл і дим?
Як під небом притулку не знайдеш ніде?..
І се мовим услід за отцями й дідами:
"Поборімось!"

А схилиться Желя над нами –
до нас прийде Перун – і зведе й поведе.
Бо як скільки ось праху та є на землі –
то і стільки ж він має і воїв Сварожих!
Тою раттю з-під облак нам Дідо допоможе,
бо отам, в тої раті, –

Дажбог на чолі...
І співи-молитви ми кажем Богам –
аби споспішили вони допомогу:

звитяжство дали нам у ратню дорогу –
по битвах аби не радить ворогам.
Могутні іще єсьми русичі й тим,
а що наша земля,
од віків утолочена
ворогами всіма, –
наша єсьм ото отчина:
наші степ і Дніпро,
і над вогнищем дим!
Тож дивімось і будьмо при колах своїх,
а чужинці налізуть –
онуки Дажбожі
не дадуться зважати
на рани ворожі, –
а опустять меча
та й на голови їх!

І МУСИМО ДБАТИ ПРО ВІЧНЕ

(Дощечки 7-е і 7-є)

...А русич умре – і до луків Сварожих іде,
а там каже Перунько:

"Ніхто бо то інший, –
ані грек, ні варяг – тільки рус наймиліший,
гордий рус, що іде й свою славу веде.
А іде гордий рус та й по Матерніх співах
до лук твоїх вічних, великий Свароже..."
І чує той русич об'явлення Боже,
де стоїть Матір-слава в огнях-переливах:
"Іди, витязю мій, до Краси тої вічної –
у зриш твоїх діда і бабу, і тітку,
у веселощах-радошах вгледити, бо, видко,
нагужились вони од розлуки незвичної.
А прибув ти до них – і вони возраділи –
до кінця всіх кінців

о житті твоїм вічним..."

І вкраситься там невимовно обличчям
гордий рус, од якого земне відлетіло.
Бо Перунові вої – ясуні оті –
мають іншу мету, аніж греки, і славу...
Тож до Ірію рус та й приглянеться з Нави –
і побачить довкола знайоме в житті:
квіти красні, дерева, ланів полотно –
і од піль отих маємо в'яну в'янити,
і полоти яшень, а ще житву чинити
і до закуть Сварожих збирати зерно:
не з веління, однак, що і зверхне, і владне, –
то земне було, прахове, болісне, страдне,
а се – благословенство Сварогом дано!..
...Хай же мирним перебуде всіх днів його плин,
а ми його місце займемо у раті –
ми ж бо славені є, єсьмо родичі-браття,
а падем – то у славі й підемо, як він.
Матір-слава крильми о боки свої б'є,

а нам крила її сяють світом осібним:
там усяке перо – жовте, синє і срібне,
біле, красне й блакитне, й золотисте там є.
І всі світять вони, яко Сур'я-сарума –
зарум'янене сонце у горнилі вогню!
А навколо – пасунь,

свят-вінець благо-дню
возсія з семи барв, як Сварогова дума.
І завітом Богів оті барви не раз
постають в небесах рай-дугою для нас!
...А Перун, її видячи, грає в небі ясним –
і нам сили подати ми просимо в нього:
життя наше старе відсікти від нового
так, як древо січем, для священних вогнів.
Пломено ж од вогню –

Матір-слави крильми,
його сплески живі –
ті ж бо стяги Ясуні! –
Котрі бачать мужі,
бачать отроки юні –
і під стягом Дажбожим
гуртуємось ми.

* * *

...Там Перунь іде, голову золоту трясє,
молитви посилає в небеса благодатні...
Матір-слава співає о труді нашім ратнім –
і в живлющій воді свіжі сили несе.
А ми маємо стати і послухати спів:
хоче брані поривної і звияжної Мати! –
За дідів-святотців, що зробили багато
та й во славу Русі, в оборону степів.
Матір-слава до облак нам сяє крильми –
то для русичів Мати віщає побіди...
А вмирати не страшно –

у вічність той піде,
як і всі у свій час туди підемо ми.
А тому і йдемо. Божих знаків свідомі,

що земне – то все тлінь,
що малі ми тут є,
мов ті зги-порошинки:

одсвітять своє –
і немов не були, на землі невідомі...
А жива наша слава –
в Матір-славу тече –
і перебуде у ній, поки й світу земного.
То з чого ж тоді смерті боятись?

З нічого!

Як зміцняє Дажбог нам і душу й плече.
Як нас Бог породив через кровну Замунь –
і то будемо кривні, як родичі-кровенці:
скіфи, руси й боруси, і анти й суроженці,
а хто впав – то верта у Перуню Ясунь.
Так ми стали для русів оріяни-батьки,
а в часах у старих – рибодіди zostались,
бо од моря пішли, а в степах лінувались, –
і, як риб тих дрібних, їх ковтнули віки.
Бо були недоплоджені з нами всіма –
тож і вимерли геть, яко є неплодова:
ні молитви від них, аніякого слова...
Костободі також – як пустеля німа.
Все чекали набутків од неба, з війни,
а самі – ані руш: перестали й трудиться...
А навіщо було та й на світ сей родиться?
Проковтнули їх ліри – і зникли вони.
Тут бо скажемо: всякому право своє –
від обох тих ніщо не лишилося в світі;
ліри-ільмери – ті костобокими ситі,
а ми лірів поглинули згодом, як є!
На боруса від нас обернувся дуліб.
Лірів-ільмерів днесь залишилася жменя:
тихо-мирно сидять собі там, на Ільмені...
Венди ж геть одійшли –

заробляють на хліб.

Ну, а ліри осіло живуть з давнини –
і мову свою зберігають вони...

Матір-слава ж співає і крилами б'є,
і до січі гука – будь Русі оборонцем!..
А ся птиця не є в небесах Сур'я-сонце,
та від Сонця вона –
отака вона є.

**ПЕРЕКАЗАНО НАМ ОД СТАРИХ ЧАСІВ,
ЩОБ ЗГУРТУВАЛИСЯ І РУСКОЛАНЬ
ВІДНОВИЛИ...**

(Дощечка 36-а)

Переказано нам од прадавніх часів
племена поєднати і роди –
й відновить Оріяну-Рускень, що посів
батько Орій, де трави і води.
Городів на тих землях поставить три-сто,
села многі із огнищ дубових –
задимлять собі мирно в світах вечорових...
Се ж бо наша Перунь!

Нас не здужа ніхто.
Матір-слави, Жар-птиці
провісництво чуть –
вона в слави батьків на сторожі!..
І до нас їх часи із минувшин течуть,
обертаючи кола Сварожі.
Матір-слава говорить:

як землю свою
ліпше вендів дамо в оборону, –
що на западь пішли,
як у темінь полону,
що згубили і волю, і землю свою, –
отоді ми утримаєм Русь!
А на ній і себе ми зумієм тримати...
Так співає Жар-птиця у Яві земній –
Матір-слава, всіх русичів Мати.
Вона каже: он бореться князь Боровинь,
бо хоробрий і ймуть його слову...
А ми теж не оглуплені:

з вогнищ-яскинь,
з наших сел не потягнемо знову!
Ми побачимо:

венди вертатимуть ще
в рідні землі, до древнього лугу,

і глядітимуть так, яко злидні крізь тугу...

Не в пустелю –

в Ріку! –

мудра річка тече.

...А ся Птиця співає, говорить усе, –

мов почуть-розгадать її просить,

і стопір'я своє, як зірниці, трясє

і до нас ті жарини доносить...

Тож купальте богів і Дажбога хваліть,

бо довкілля розвержені будуть, –

і поглинені коні,

як в час лихоліть, –

і про вас оці землі забудуть...

Синя Сварга примножує вам табуни:

то Боги в степовому роздоллі

коням пашу дають, щоб гуляли на волі

і щоб ваші осадьби тримали вони.

І про антів згадайте:

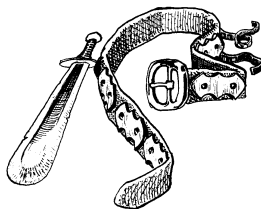
в земель на межі

загубили ми пращуром дбане...

...Наших рідних осель

не будують чужі,

а лищ палять, як битва нагряне.

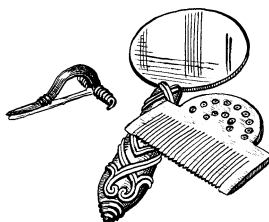

ПІСНІ БОЯНІ

Пісня третя

Душа наша сходить до Бога –
там Правда і Сила й Краса –
й безмежна Молочна Дорога,
що стелеться крізь небеса.
Земля ж нам дає до колиби –
живителька добра така! –
і святість пречистого Хліба
й живу благодать Молока...
А раті заступлять півсвіту –
і тяжко вона проквила –
кривавим тирловищем збита,
толочена Мати-земля.
І кличе вона оборонця –
йому свої мовить жалі...
Як День умирає без Сонця –
отак ми умрем без Землі.

**ХТО МИ І КУДИ ЙДЕМО.
ДАРЕМНО ЗАБУВАЄМО ПРО ДОБЛЕСТЬ
МИНУЛИХ ЧАСІВ.
ПРО ПРАВУ, ЯВУ І НАВУ...**

(Дощечка 1)

...А дарма забуваємо давні добрі часи
та ідемо куди – невідомо...
Чень поглянем назад – голоси, голоси –
звідтіля, з праотецького дому.
Та стидаємось Яву, Наву й Праву ми знать:
ну, а що ж то вкруг тирла земного?..
Се Дажбог сотворив нам оту благодать, –
а що єсть світ-зоря од Сварога!
Землю нашу в безодні повісив Дажбог...
А удержана як – люди мітять?
Душі пращурів нам в світ надій і тривог
днесь од Ірію зорями світять...
Греки ж лізуть на Русь, творять зле для богів, –
ми ж, як єсьмо незнаючі мужі:
куди йти, що робить? Добре б'єм ворогів,
а свій дух рятувати не дужі.
Невідомо уложене Праве Дажбом, –
боротьба ж то є явна і зрима!..
Се вона живоття й сотворяє кругом –
ся борня, яко нами й творима.
А відійде вона – і немає нас в Яві –
кожен з нас у борні й одцвіте:
се ж бо Яв єсть текуща і творена в Праві –
ми повік не довідаєм те.
Одгрімкоче Перун, одклекоче батава –
чи вціліє твоя голова?..
І до Яви єсть Нава й після Яви єсть Нава –
Ява в Праві лишень ожива!..
Поучімось старому, пошукаймо в нім душу,
уклонімось Дніпра берегам –
се ж навколо і є нею явлене суще

нам на славу й на силу Богам.
Се побачим в собі – то ж бо дар від Богів –
доконечна і вища потреба!..
А Дніпро нам сія між крутих берегів,
і сяють нам зорі із неба.
Душі прашурів то з Іру зирять на нас:
не марнуємо дні ми задарма?
Чи у наших серцях дух отців не погас,
у чужі запрягаючись ярма?
Бо і плакати жаль, й верещати нам жаль,
як понехтуєм Праве і Наве та й підем,
як сліпі, у незвідану даль –
в іншу Яву, як плем'я лукаве.
Як на глузи піднімем завіти старі
і молитву сотворим з принуки...
Сумно скажуть зі Сварги отці й матері:
"І отсе бо Дажбожі онуки?!"
Тож молімося Богам!

Чисті душі й тіла
маймо днесь. Чтімо славу родинну, –
аби Ява у Праві і Наві текла,
у Богах злившись в Правду єдину.
Думай, русе, ко розуму – розум бо є –
той, що з Божого розуму плине:
і творіте тому й голосіте своє
із Дажбогом-отцем воєдине!
Хай душа ваша зрить, яко Боже дитя,
і, як муж, оболонь обіймає...
Тлінне, бренне бо єсть
нам отут живоття,
але іншого в Яві – немає.

УТИСКИ ВІД ПЕРСІВ. БОРОТЬБА З НИМИ

(Дошечки 6-в та 6-г)

* * *

...Заявилися із Замор'я –
почали городи городити:
Хорсунь і інші воздвигнули...
Русколань, що роздерта од смут,
нині на полудні твориться –
сівер на південь сердитий:
здумали, каже, борусів
у свій запрягати хомут!
А вони ото, хоч і родичі,
не хочуть себе соединати
в нову Русколань,
щоб полудень і сівер – являли одно...
Сурожці самі бороняться –
Сурозькою Руссю їх звати...
Боруси прийшли б на поміч –
так слабне їх племено,
на гілки і частки поділене
од міжусобних змагань...
І довго вражда між родами
ще дерла живу Русколань.
...А перси, живущі над морем,
оте наше зло помічають –
і вигоди од отого
уже придивились вони:
і славнії коні-комо ні
на торгах собі виручають –
мечі нам привозять залізні –
потребство лихе для війни...
...Така ж Русколань була сильна
й тверда – то усе од Перуні,
що землю удержує нашу
у славі й гординстві здавен:
здіймалась, як вал, многократно

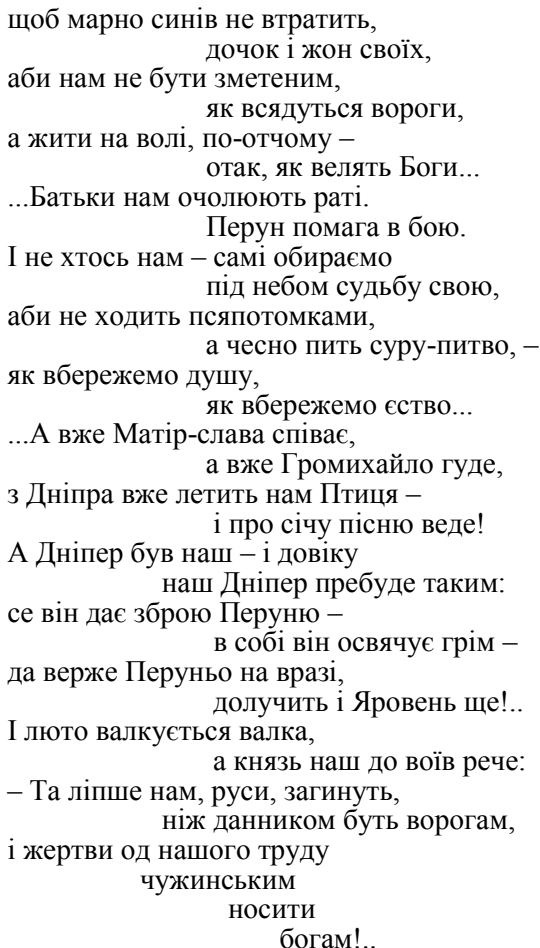
на всякі бродячі єгуні –
од роц і степів одганяла,
од вогнищ своїх і племен;
мужів з родів сильних і славних
збирала за батечка Оря, –
аби володіти достойно
Рускенню од гір і до моря!..
...А ми оту єдність зламали –
і стали, як віск, безо Влеса –
хоч Велес казав нам, як маєм
не криво, а прямо ходить...
А ми у родах валкувались –
тоді і надумали перси
собі, під царя Набасура,
усобних русинів рядить.
Ми ж ворога не стереглися –
і він подолав наші мури –
і голови ми похилили,
як бранці, під вражі бичі:
комонні прийшли із двох боків –
од персів царя Набасура,
а наші з гов'яддю на торги
ладнались, лишивши мечі...
І так ми тоді себе стратили –
пішли наші люди під перси –
і довгими нам, яко данникам,
були підневільні літа...
І наших богів ми забули,
забули ми нашого Велеса –
і з вуст наших шерхлих до Сварги
летіла молитва не та.
Ходили в Єгипет, у Сірію,
у битвах численних були, –
аж поки запрагли ми волі
і від Набасура втекли...

* * *

А перси за нами не гнались

чей клопоти мали свої...
І так ми прийшли додому
в отецькі прийшли краї.
І заспівали ми пісню до Індри і до Вола –
молитву оту, що русичам довга неволя дала.
А люди на нас дивилися,
як на воскреслих мерців, –
і до своїх богове не нукали наших отців.
Бо родичі теж терпіли,
як той Навсур-Набасур
поклав данину на край наш
і з нього лупив сім шкур;
як люд наш забрав під себе,
до війська хапаючи юнь,
як тягла до чурси й чресел
мала давать Русколунь...
Утиски всякі терпіли ми,
од кия терпіли теж...
А тільки й найбільше терпіння
доходить останніх меж!
І ми говорили родичам,
що тільки й чекаєм дня,
як зможемо знову сісти
на бойового коня;
як з ворогом буде валка –
і мститися буде длань
за той полон вавілонський,
за себе й за Русколань!
Аби лишень до Сварога...
В Перуні той день зачать...
...А тут затрясло й заблискало –
аж коні й воли кричать!..
Заберемо свої ми стада,
що їх на межі пасем –
і вержемся до братове,
і душі свої спасем.
Богами хранимі будемо,
щоб рід увесь не поліг,

ПОЖЕРТВИ УКРІВ І ДАРИ БОГІВ.

Оповідь про боротьбу з еллінами,
можливо, накладена на легенду
(Дощечка 25)

...А се оповідь наша про покарання...
Городок був маленький на березі моря.
Руський князь там звелів бити еллінів-греків, –
аби їх від Русі відігнать якнайдалі...
Він і рать спорядив, і кінноту зладнав –
і на греки пішов, і боровся із ними.
Гірко плакались греки на долю свою –
відкупитись просили вони даниною.
І погодились русичі брати з них дань:
тонкорунних овець, благороднії вина...
Хитрі ж елліни бачать, як русичі п'ють, –
і отим скористатись задумали греки...
Як творилася жертва й молилася Русь, –
то їм укри-волхви сивочолі казали:
"А дарами цими не напийтеся ви!.."
Тільки русичі слухати укрів не стали,
а пили й напились...

І того ж таки дня
на них греки, ослаблих, напали – й розбили...
І тоді лиш, учувши погибель свою,
руські вої у степ відійшли і там сіли.
І набралися сил, поб помстить ворогам, –
і Боги їх підтримали в битві-батаві:
укріпили їх руку, зміцнили їх дух
і їм віру дали у близьку перемогу.
Марно в битві гукали до них вороги:
"А ми ваших овець, а ще й вас острижем!
І сидітимем тут, бо земля ця прекрасна
і оперта на нас..."

Тільки русичі горді
лави греків тоді справді добре постригли!..
Бо Триглаву молились – і Триглав застеріг:
швидко мчали Боги на Стрибожих комонях –

і врізались в ряди ворогів, а ми зріли:
над чужинцями гору наші Боги беруть!..
І добачили ми, що повержені – мертві,
а ми є нездоланні в Перуновій раті:
меч у правій руці, а Сварожич ізлива –
підпирає тебе, перемогу несе
на великій Русі знакомитому роду;
ані слави батьків отой рід не зганьбив
і на бранному полі не зламаний досі.
Нас провадить Перун –

разом з ним стоїмо!..

А вже Жаля в жалобі над тирлом сумним,
а Горюня горює над мертвими в полі,
плаче Карна, голосить та й над усіма,
що стояли на Божій путі – і упали...
Степова ж оболонь геть наповнена трупом –
і голови зрубані, і відсічені руки,
і тіла пошматовані серед лютої валки...
І оте все лежить на зеленій траві,
а що воям востанне тут постілля стала;
і злітаються ворони ті останки клювають –
по загиблих мужах

та й на тризну криваву...

...А Сварог, що створив нас, у Сварзі своїй
так промовив тоді до батечка Оря:

"Ви постали із праху земного, але
се про вас говоритимуть люди із Яви,
що сини ви Творця, бо такими насправді
ви і станете – суть мовби діти мої,
і назветесь віднині ви – діти Дажбога!
Та йому ви у послуху бути повинні –
відтепер вам Дажбог про усе й оповість:
і чим вам володіть, і що вам сотворяти,
і як діяти вам, і що вам говорить...
І ви будете в світі народом великим –
і потопчете злих, і здолаєте лютих,
котрі сили свої добувають із каменю,
а не з крові живої, і творять лихе:
без комонів там повози – впряжені люди!

І для воїнів харч добувають не з пашень,
а неправедним торгом, грабунком з набігів...
Та рабом марнослів'я в них воїн стає –
і від многих словес позбавляється мужности...
То невже осе й ви за той дощ золотий,
що його данина загребушим дарує,
та захочете згодом продатися ворогу?..
До нащадків тоді отак скажуть Боги:
– Спогадайте, живі, заповіт батька Оря!
Він для вас – то як світло зелене в житті.
А ще друзів своїх щиро ви уподобайте
і замир'я складіть між родами навіки!.."

...Із тих пір в нас було аж сім-десять князів,
вірних нашим Богам, Праву Сварги й Звичаю:
Межислав поміж них, Боруслав, Горислав
і князь інший – йменований Комонобранич –
се достойні своє не згубить імено!..
І одних ми князів обирали на віче –
інших там же –

на віче –

відлучали од влади,
якщо родичі довше їх не побажали,
як довір'ям такого обходили люди...
В ті часи князі-русичі много трудилися.
Був такий ось Кижук,
і великий і мудрий.

Вмер у славі...

А після верховодили інші,
із них кожний творив хоча б децицію блага –
і се русичі досі утримують в пам'яті,
і ми кожного разу

їх на тризні вславляєм...

А сини тричі пам'ять батьків ушановують, –
і не сміє ніхто звичай той забувати, –
як не хоче людьми

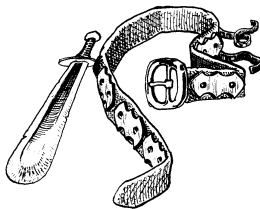
і Богами бути проклятим
та імення своє поганьбити навіки...

ІШОВ ОД ВЕРХІВ ТИХ – ДО СИНЬОГО МОРЯ І СУРОЖІ...

(Дощечка 24-г)

Ішов од верхів тих –
до синього моря і Сурожі,
до вас, і казав вам,
як самі о тім відали:
про ту, із старих часів,
землю нашу
ще спільництва антського,
яка через кров,
щедро пролиту на ній,
русою зветься...
А Русь утворили –
і вона руду проливала, –
а таки вистояла до кінця.
І буде ото земля наша
славних племен і родів!
Бо ж славимо Богів,
ніколи не просячи,
лише славимо їх –
і отак величаємо
Батька Сварога,
який був, є і перебуде
завжди з нами
од віку до віку...

МУСИМО ДБАТИ ПРО ВІЧНЕ

(Дощечка 7-ж)

...Прилетіла Птиця та й стала співати, –
а ми оту Птицю розуміти маємо:
хай збирається рід руський спершу до десятків,
десятки – до сотень;
потім купно нападуть на ворогів наших,
а ворога зловлять – голови одтручать
і так злих полишать у дикому полі:
най, їх ївши, хижі звірі –
і ті поздиhaють...

...Течуть-срібляться на Русі
великі ріки й славні –
і щедро води їх журчать,
співають стародавнє.
Про многих лицарів,
що йшли на готи і єгуні –
о руській вольності в трудах
під стягами Перуні.
І твердо вірили вони,
що ворога зупинять...
І се про них співає земля
і ріки берегинять...

...І крилами б'є Матір-слава,
і каже нам віщо вона
про русичів-укрів, що впали
за край свій в старі времена –
отам, біла валу Трояня,
при тихій дунайській воді:
мечі загребушого Риму
о Русь задзвеніли тоді.
А русичі стали стіною –
і Рим не потік за вали...
Простою була по тих тризна,
що в землю далеку лягли.

Гасають-ридають над ними
лиш буйнії вітри самі,
хурдигають біло снігами
по русах в студеній зимі...
А дівоньки славу голублять –
піснями нам кажуть про те,
як гинули славені в славі
за наше вітцівство святе.
І смертію – перемагали?..
А ми, нині сущі, хіба
не укрів тих славні нащадки,
щоб нас обертали в раба?
Допоки живі – не посміє
ніхто нас впрягати в ярмо –
ні грекам, ні іншим чужинцям
ми землю батьків не дамо!
...А вже Красна Зоря
йде, як добра жона:
нам дає молоко –
в силу й кріпость двожили,
і нам Сонце вістить –
се бо вже й покотило! –
і вечірню зорю
викликає вона.
І комонець на западь
поскаче мерщій,
аби Сонцю назустріч
зоря ота встала –
й злотна лодія Сур'ї
у ніч упливала,
поки виспане Сонце
усядеться в ній...
І як вечора синього
вершник домчить –
передасть він Сварога
веління святі...
А вже віз і воли
на Молочній Путі,
що зоря пролила...
Можна Сонцю й спочить...

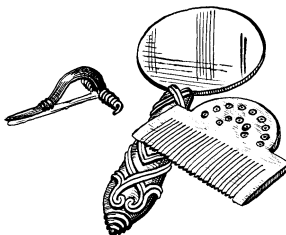
**КАРПИНИ – В ГОРАХ, ДРЕВИЧІ – В ЛІСІ.
ТЕПЕР МИ ЗВЕМОСЯ – ПОЛЯНИ**
(Дощечка 7-а)

Слава Богам,
а що маємо віру ми справжню:
жертви людської
не потребує вона!..
Се бо не в нас –
діється так на варяжині –
там і Перуна
перейнакшили на Перкуна...
Жертву свою
ми отим, що від поля, творили,
І од трудів наших –
просо, а чи молоко...
О Коляді хіба
кропимо злегка тако
кров'ю ягнячою,
та у день Ярів – Ярила.
Та на Русалії,
та коли Красна Гора:
свято останнє –
на спомин про гори Карпати.
Люди ж у горах
воліли нас – карпини – звати.
Древичі – в лісі...
Тільки то назва стара.
Бувши на полі,
тепер ми звемося – поляни...
Кривду велику
створять нам елліни-греці, –
котрі кажуть про нас,
що ми є людоджерці,
що ми суть многобожці,
а себто погани...

А брехлива то річ,
бо насправді ми є не такі:
аби вразити нас –
греками зле і говориться.
Мудрий каже на се:
нерозумний так з правдою бореться...
В нас же батьківська віра
і правда своя на віки.

...У нас у родах старотці, волхви з венедів суть,
біля Перунових дерев над нами чинять суд.
А перед старшими тоді, в день правого суда,
справляє ігрища свої ясуна молода.
Юнаші силу являть нам у танцях і бігу,
в піснях вславляючи Богів і землю дорогу.
А огнищани в день отой ідуть в ліси й лани –
і перед старших, із мислив, наносять дичини.
Її поділять старотці, волхви дадуть Богам...
І пісня твориться свята дніпровським берегам:
про славу буде в ній, про наш блакитно-злотний стяг,
про готів скрушнії часи і про прихід варяг...
Там вибирали ми князів і вутців – суть старшин –
і тії юнашів вели на благородний чин...

ЧЕРЕЗ ВІЙНИ І БИТВИ...

(Дощечка 7-б)

...То бо римляни зле поглядали
у тім боці, де гаснути дню, –
і прийшли із своїми возами,
ще й закуті в залізну броню,
і напали на нас – і тривало,
сильно й довго боролися ми,
і в молитвах своїх покликали
нам у поміч Перуні громи.
І побачили римляни: кріпко
ми боронимо наше життя –
і полишили нас, і ніколи
не було уже їм вороття...
...Захотіли у Хорсуні й греки
нам накинати дань-данину –
і налізли на Русь уже вкотре –
і затіяли з нами війну!
І довго тягнулася валка –
аж тридцять кривавилась літ...
А тільки Боги не давали
для греків над нами побід –
і тим знеохотились греки...
Стомились і ми, і вони...
А після на торжища наші
ішли ми й жили без війни.
Казали нам греки міняти –
на мазі і срібло – корів:
жіноцтво, мовляв, у вас, діти –
і красно й щоб вид не старів.
І ми торгували по правді –
се знає торгуючий світ...
І так у нас досі ведеться,
до нинішніх тягнеться літ.
Хоч зрідка висліджують греки,
де можна ослабити Русь,
а то й вимагають з нас дані...
А тільки сей грек обманувсь!

А ми не послабимо силу,
оті не забудем вали,
де римлянам землі Трояні
ми в прежні часи не дали!
А най же не буде обидно
онукам Сварожих богів –
по дальніх горбах і яругах
пильнують вони ворогів!..
...Отож не засмутимо предків,
а будем, як старші були:
і готів у море загнали,
і творимо пісню хвали.
Про них – Матір-слави святої
синів надихаючий спів –
несе вона пращурам нашим
вогонь до Сварожих домів.
А ми доглядаєм ягнята,
щоб дужо синове росли,
щоб греки, затіявши сварку, –
одну лиш ганьбу понесли...
Гляди ж ото, русиче славний:
од ворога рід убезпеч –
без многих і крові і рани,
без лютих отих колотнеч.
Не кидайся і на пораду,
як в голову прийде одним:
що ворог твій буде у ярмах,
а ти поганятимеш ним...
Най біди не грянуть над нами –
спинім поміж себе війну:
хоробрими й гордими жиймо,
об'єднані в землю одну.
А прийде і тяжча випроба –
удатної стягнем пори:
п'ятнадцять віків наші стяги
гойдали у битвах вітри!
Ми многії війни збороли,
а суций, а жив наш народ –
ціною великої жертви
од юнашів і воєвод...

ПІСНІ БОЯНІ

Пісня четверта

Русич гордо живе,
бо він вірить у сили Сварожі...
У найтяжчій бою
не забуде провіщане те:
у безсмертя його
і Боги, і батьки на сторожі,
і Перуновий гай
для звитяжця у Сварзі цвіте.
І земна оболонь
вірить людям лиш доброї вдачі:
з вогнищанських родів оріянам,
що сіють зерно, –
а не тим племенам,
що в степах наших вічно бродячі,
як убійники злі,
що від кари тікають давно.
І не знають вони
у кривавій земній коловерті,
що лиш Ірій один –
то постійний і красний наш дім...
Замість жити щодня –
кожний день утікають од смерті,
а вона ж все одно
колись прийде і скаже:
– Ходім!..

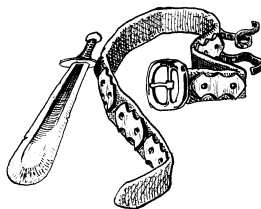

ЩО УКРІПЛЯЄ ХОРОБРИХ

(Дощечка 13)

...Се бо розумом звіривши
і укріпившись хоробрістю,
ми до сонця пішли восходящого
обидва боки ріки оглянули
і там оселилися,
як Матір-слава нам каже.
А вона обома крилами
освідомлює нас,
що вчинили ми добре.
Взявши землю оту,
боронили її од ясів і гунів –
і на готів так само
обернули ми стріли свої
і мечі одточені...

І ЯЗИГИ, І ГОТИ

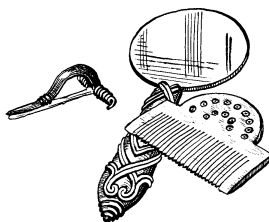
(Дощечка 5-б)

...Ще тоді, як родами ішли до Дніпра,
ми побачили їх – ті язиги, ті язи,
що хапали наш скот, налізали щоразу –
і від зустрічей тих ми не ждали добра.
Та язиги тепер потекли на полудне,
одступились од нас і розводять гов'ядь...
А на тирла в степи зграї галищ летять,
де стикалися ми і криваво, і трудно.
А то галки-ворони почули їду,
бо наїдку для птиць у степах було много:
кров на землю лилась, трупом крилась дорога,
а іще й костобоки принесли біду.
З булавами важкими бродяги були –
докучали родам, убивали язигів...
Люті рани відкрились од тих костобійців,
многі голови людські у трави лягли.
А для галищ-ворон ото й тризна страшна –
лиш свистіли вітри у їх темнії крила...
І сум'яття очам ота січа творила:
і не мирні путі, і війна – не війна...
Вибивали з утечищ ми злих ворогів,
що на нас чатували по долах-яругах...
А ті птиці літали й літали над лугом, –
а опісля летіли до інших лугів...
Свищуть стриби-вітри, буря злить до півночі,
непокоячи нас, – буде тризна сумна...
Двісті літ нам текла ся маруда-війна,
бо в злодюг-крадіїв хижі й заздрісні очі.
Тоді родичі наші потяглись до лісів –
деревлянами стали за століття до готів –
Германреха того, що завдав нам клопотів,
що зловився на нас, бо і сам тут осів.
І велика була поміж нами тяжба,
люта сталась борня на земній оболоні, –

і відтисли ми готів...

На Дінці і в Задонні
нам поклатась межа од горба до горба.
І тоді Германрех любибратське вино
з воєводами нашими пив заодно;
і розмислили так, і рядили вони, –
аби ми, як сусіди, жили без війни...
А ми горді й тримаємо слово своє,
бо ніякі варяги – ми русичі є.
Наші ж вина – сурина, її ми і п'єм
суть меди-молоко, що суритись даєм
на тринтрав'ї й шавлі, як навчили отці, –
мед і сонце, і трави у тім молоці...
Уживаєм питво ми во славу богам –
та й Русі на добро, на погибель врагам.
І се давня пошана Сварожичам є –
хто нас мудро веде, хто життя нам дає.
А вже інших отих, що стоять над людьми –
ні Мари, ні Мороки – не славимо ми:
суть нещастя від них, світ плачів і тривог...
А наш Дідо Сварог – нам Перун і Дажбог.

З ДНІПРА ПО ДУНАЙ – А ВСЕ ОТЧИЙ КРАЙ...

(Дощечка 6-а)

...За Оря ще дісталися
з борусами отці
од Рай-ріки до Непреви,
на займища оці.
І так до літа з осені,
а з літа до зими
і родичами й вічами
тут правилися ми.
Усякий рід іменувавсь
за старшими в роду,
що пізнавали у трудах
і радість, і біду.
А то бояри і князі,
і водчі-старшина, –
оті, що правили людьми,
як натече війна;
як зблисне нам Перуній меч
громами в облака...
А ще Дажбог нам помага,
бо нас він опіка.
...Так русами рядила –Русь...
Боруси – між борів:
у пору зимну і лиху
їх рідний ліс пригрів.
Та валки-війни – повсякчас,
а з ними – прах і дим...
І убоялись многі їх,
бо ворог – нещадим:
понищив, скущив докінця
найдужчих у роду...
Отак за готів нам було:
біда повзла в біду.
...Ось Германаріх насіда
із годськими людьми –

і потолочені були,
і стратилися ми.
Од готів стало нам тоді,
яко між два вогні:
з одного боку дотліва,
а другий – в пломені.
А ворог злобиться все більш –
за раттю суне рать...
І жнива нам попалені –
лиш згарища лежать.
...І тут нам Птиця приліта
із божеських лугів –
і каже слово нам своє,
як раду од Богів:
з оселищ вийти, станом стать
за лісом, як щитом,
а готи в села потечуть –
натягнуться гуртом...
І ми на сівер одійшли,
і все зробили так:
громами з неба впали ми
на готів-забіяк –
і потебешили ми їх,
розсіявши той грай, –
і озвитяжились на них,
загнавши на Дунай...
А тут – ромеї: при воді
стан їхній розгорнувсь, –
і люто билася тоді
з ромеєм наша Русь.
Хоробрі славені ішли
на битву не сліпу, –
і обезглавили вояк
ми многих у степу.
Хоч потолочених усіх
була велика тьма!
І се – у холод, у сніги...
Коли довкруг – зима...

Ми теж – бездомними в полях:
ні їжі, ні тепла...
Далеко займища свої...
І рідний дим села...
А разом з нами і вовки –
кому яка біда! –
украї замучились тоді
од многого труда...

ТРИМАЙТЕСЯ, БРАТТЯ, ПЛЕМ'Я ЗА ПЛЕМ'Я, ТРИМАЙТЕСЯ РІД ЗА РІД!

(Дощечка 37-а і 37-б)

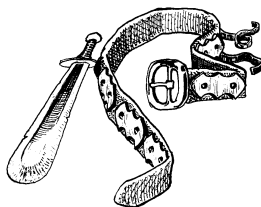
...Ось б'є крилами Матір-слава, Птиця,
бо ж браманове йдуть,
а ще й роги на чола натягують –
і так на нас насуваються...
І потекла туга велика
по краю нашим, –
бо попалені доми степові
взивають до Сварги,
Желя також плачеться за нас...
І кличе Матір-слава до Вишнього,
який дав їй вогонь
до огнищ наших.
І прибув отой Вишень з поміччю –
і кинулися отці на ворога –
і відступив Германаріх,
а готи усілися на Калиці Малій
і пішли до берегів морських –
і взяли собі землі до Дону...
А за Доном-рікою є Калька Велика –
ото і межа поміж нас і чужинців.
І там готи билися аж чотириста літ, –
племена в позамежжі
мавши за ворога...
А ми зайняли усю землю нашу –
і порядкували на ній,
і з еланами торгували, міняючи скот
і товщі – на срібні і злотні кола
і питва поживні у шкурах.
І життя наше за тієї пори
було мирне й багате...
І ось готи налізли на нас іще раз,
і була боротьба десять літ –
і ми утримали землю нашу.

Отак маємо боронитися від ворогів,
як ідуть з трьох кінців світу –
звідки й свята ідуть до нас.
А ті свята – найперше Колядь,
друге – Яр і Красна Гора,
а третє – Велика й Мала Овсяна...
І йдуть оті свята отак,
як мужі ідуть з городів
до сел огнищанських,
і якими землями ходить Ірій
од нас до інших племен
і до нас – від інших...
Тримайтеся, браття, плем'я за плем'я,
тримайтеся рід за рід –
і бийтеся за себе на землі своїй,
яка належить нам і ніколи іншим.
Се ж бо ми є русичі –
Богів наших славці.
Співи наші і танці, ігрища й дійства –
на славу богам огнищанським!
Се ж бо, як у битвах посічені
ми на землю сідаємо –
і до рани своєї пучку землі
беремо і втираємо в рану, –
аби і по смерті міг стати
перед Марморією, що сказала б:
"Не маю винити того,
хто вже повен святої землі,
і не можу його відділяти від неї..."
І від себе присутні Боги додадуть:
"Єси русич і ним ти пробудеш,
бо до рани своєї землі ції взяв
і приніс її, землю, до Нав'я..."
...В ті покою часи
князі многі вибирались на вічах –
ще й осібно від князя (як його там немає).
І всі, хто покняження того зазнав,
як звичайні мужі,

з нами землю орали:
себто названий князем
дбати мав про своїх людей,
од яких йому їжа і хліб,
і пожитки всілякі...
Інші ж князі полюддя беруть,
і влада від них переходить синам –
від отця і до сина,
і так аж до правнука...

ВІЙНИ З ГОТАМИ І ГУНАМИ

(Дощечки 6-б і 6-д)

...А по ста двадцяти літах, що спливли,
натиснуті ззаду єгунами готи
між Рай-річку й Дівуну на сівер пішли –
і там ото... ген... оселилися тобто...
Германріх і Гуларіх шукали землі,
бо Єгунь з берендеями й живністю всею
все текли і текли, як туман над землею, –
чи супроти повстань, чи скорися тій млі...
Тільки як же лишати зелені краї,
де вода і трава, де худоба брикає?..
І Гуларіх привів нові сили свої –
і він гунів потис...

І вже нас притискає...
Сіли руси на коні – двобій закипів:
тридцять день стугоніла земля з того бою...
І вступилася Русь.

Зосталася собою:
уділили ми готам біля Дону степів.
Сталось бути сусідами – ждеш чи не ждеш...
Се бо тяжкі часи нам і тяжкі турботи:
і на сівері – готи, і на полудень – готи,
а ромей – з полудневої западі теж.
І зівсюду на Русь насуває гроза:
то гречини ідуть, а то гот наліза...
І то валка тобі, а то битва стає,
і немає в степу де сховатись людині.
"Намо веліце трава..." – як сховки єдині –
себто тільки трава тим прибіжищем є.
...А князів обирали – од наших старшин;
від Овсяні були вони і до Овсяні.
І платили їм днями з полуддя їх дані...
І страхались виводить в луги худобин, –
щоб не сталось біди...

Запрягали воли –
землю сіять-орать –
поки сонечка-світла...
Грозовою була наша житва щоліта –
півторасти ми літ отако і жили:
у "твориша се прю всякоденне єгуни..
годи теж... а ніщо берендеї оті..."
Князь Саха, берендей,
дружбу мав на меті;
отож Русь з берендеями –
не ворогує.
Берендей ходить тихо...
Гуни ж – то крадії!
І важкими були в нас із гунами стрічі –
і тяглися вони майже ціле сторіччя:
готську землю взяв гун –
і тримався її...

* * *

Кажуть вчитись жерці,
щоб ми розум свій мали,
а що в нас узяли –
те від нас заховали:
звідки йдем,
звідки слава у племені й роді...
Чи ж невігласи ми нетямуші
та й годі,
і перебудем отак
до кінця, до могили,
в незнанні –
наче бородини нам погодили?
...Он боярин Гординя –
той добряче бив готів –
у тисяча й третьому
по Карпатським ісході:
йшов без страху на них
той боярин Гординя...
А Сегеня, що вбив

Германаріха сина
і Гуларіха гнав
та й од Воронженця?..
Отож руси й боруси
до русколанів пригорнутья!
То чи маєм стидатися,
як не маєм причини,
перед ворогом нашим
за слова свої й чини?
Вірмо власним знанням,
що у нашому розумі й серці,
а не тій похвальбі,
що до січі плетуть чужоземці.
...А вже ранок іде –
його вісник он скаче у Сварзі.
І ми славим Богів,
і ми молим погибель на вразі:
та бо Суренж огречена –
се од вісника мова –
і там грецькі боги,
а не наші богове...
А ми твердістю й кріпостю
на Русі постанемо –
і степ, наше благо,
од чужинців достанемо,
аби орди були
та й ненадовго раді,
аби знали вони,
які руси насправді,
перемога чия:
а чий низ, а чий верх...
...і в землі нові
одійшов Гуларех.

МИ РОСЛИ У ПОХОДАХ...

(Дощечка 7-в)

...А тодішнє інакшим для нас не було –
і сьогодні дітей досить нам прибуває:
досить сил – одбиватись од ворога – маєм,
і щодня одбиваємось – кріпко зело!
І хапаємось ми і за се, і за те,
а найперше – до стягів ми кличемо воїв,
непокорених тих, а що горді собою,
в кому лицарський дух не спада, а росте.
І на стогна приходимо воїсті ми,
щоб казати: а треба іти нам на греки, –
котрі стали розносить про нас побрехеньки
і відкрито нас нижчими мають людьми.
А за нами Боги наші в Сварзі ідуть,
як тоді, коли йшли ми у землі Трояні;
з нами Індра-Перун в громовиці-сіянні,
Матір-слава з отцями віщують нам путь.
А не сором було б, коли б нас повели
та й на Грекотроянь полунощні варяги?..
Єсьмо вмієм водить.

І тримать свої стяги.

Ми росли у походах.

Ми в походах жили.

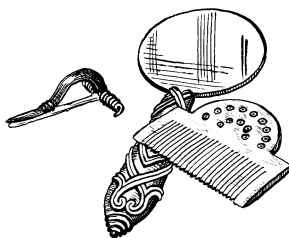
Ми од Риму і готів аж тисячу літ
одбивались – селили своїми синами
полуденні краї, – а тепер перед нами
там і гунів, і готів озлоблений світ.
Готь із гунами орди єднає на нас:
гуларехівці кинулись од полуночі,
а єгуни – од полудня – і сльозою на очі
набігає Русі та біда повсякчас.
Всі ж бо гуни у змові підтримали готь,
але Русь-Русколань та й роздвинула сили;
ми Край антів утвердили,

Київ-скуф утворили –

ми зуміли і гунів тоді побороть!..
А сьогодні засікли ми серце своє:
осмутнілі до вечора ходим од рана –
і осудливі сльози ми роним невгамно
за оскудле життя, що навколо нас є.
Та, із болю німі, знаєм: прийде той час –
ми у січах на ворога будем ходити,
їх бо там хомутати, а чи сторожити –
і єгунів, і греків, що лізуть на нас.
Аби днесь не стояли та й нам вороги,
як бридота ота, перед поглядом нашим.
Заплатив он Гуларіх уже...

І ми скажем:
йдем на Хорсунь! Туди, де морські береги.
Там за сльози уведених дочок дадуть,
за неволю синів, в рабство греками взятих:
нам ні срібла, ні злота не треба до плати –
хай посічені голови їх упадуть!

І ТАК СТАЛИ МІЖ РУСАМИ СВАРКИ Й УСОБИЦІ...

(Дощечка 8)

...І так стали між русами сварки й усобиці,
і жалі стали між ними,
і почали вони плакати і вірікати:
не йдімо на тее,
бо там буде погибель наша, –
а допремоя до тої пори,
коли не залишиться від нас ніщо...
Згадаймо про те, як за отця Орія
один рід славний, а потім три сини його
розділились на трійцю – і так стало;
про роксоланів і венедів,
що розпалися надвоє,
і про борусів, розторжених навпіл, –
і тоді скоро маємо десять?..
А пощо городи городити і огорожі робити,
коли є в нас такий боярин Оглендя, –
а той боярин Оглендя каже:
"Чи маємо ділитися до безкінця?
Та ж бо Русь єдина може бути,
а не десять!"
А то роди і родичі поділяться і послабнуть,
а тим часом ворог налізе на нас, –
змушені будем боронитися поруч,
а не знатимемо,
якого отця ми діти...
...Бо як маєш десять корів,
а загинеш од ворога, –
мала з того учта єсть;
до кінця ж у роді пребудеш –
твої десять утворять тисячу...
Колись той Оглендя корови водив по степах
і добре із ним ходилося...
А тепер ось говорить дехто
слова многії про родичів своїх –

і почитується сам од себе
вище пращурів і Оря-отця...
Все оце шкоди утворює!
Не будемо їм наслідувати –
чим от слідам –
своїми іншими підемо...
...По Гуларехові одійшла годь
до полуночі – і там щезла:
Детеріх повів їх –
і опісля не знаємо про них нічого.
А берендеї – ті до нас прийшли і кажуть,
що великі утиски мають од ягів,
котрі на слід єгунів постали...
І сказав тоді їм Болояр пождати –
і пішов до них з п'ятьма тьмами,
а прийшовши неждано, – він ягів побив –
розторощив їх на всі сторони:
як волів, жене і бере корми,
і дочок бере, і бере юнаків, –
а старших наскрізь познищував...
Ми, русичі, маємо
нашим походом гордитися
і, держачись один за один,
битись до смерті правої...

...А то ще згадаймо Дарія перського,
який на нас напав і розбив нас
за наше розділення...
А се бо варяги – Рюрик і Аскольд –
усілись на межах наших
і мерзять-бридотять докраю...
Ми ж є нащадки роду Славуни,
що прийшов до Ільми-ріки
і оселився повз готи –
і буде тому уже тисяча літ...
Посунули на нас он і колтове
із залізами своїми,
а попробувавши –
повернули до заходу сонця,

бо єсть тверда рука, держача нас, –
а ворога довела до знесилення
і нагнала "му страх на чресла його,
і від нашої землі відтрутила.
А ільмерці на те дивилися –
не боронилися –
цілком і загинули.
І нічого ми не могли зробити,
бо ільми не хотіли брать заліза до рук –
із ворогом битися...

Такі роди краще ізсохнути мають,
аніж будуть їм інші наслідувати.
Грім громихає у Сварзі синій –
і маємо летіти на ворогів,
яко ластівки легкі і бистрі,
і швидкість ота – се бо новий знак
духу нашого руського.
І мету ми сьогодні маємо іншу:
аби степ отой скіфський
та був би за нами,
а всякі бродяги у нім пощезали...
І тільки корови там наші ходитимуть,
і тільки там житимуть родичі наші...
Вчорашні ж бо колтове –
суть сьогодні варяги і греки
(так звані елани),
а тії, хто не домисливсь до того, –
суть їхні майбутні раби і піддані.
Борися ж ти, земле Руська,
і борони сама себе,
а щоб інші не були та й на твоїх карках –
себто ворогам не далась охомутана
і до воза прив'язана, –
аби тягла отой віз,
куди влади чужії звелять,
а не ти сама іти хочеш.
Жаль великий із плачем тому,
хто недорозуміє слів тих,

і грім йому небесний –
аби повергся долу,
хто не встане за волю нашу!
Нам єдині володарі – Хорс і Перун,
Яр і Купало, Лад і Дажбог.
А коли Купало прийде у вінку,
який возляже на голові його,
зітканий з віток зелених, квітів і плоду, –
той же час маємо
до Русі, до Дніпра скакати,
о смерті нашій не мислячи, –
а життя наше на полі бою прекрасне.
Б'є крилами Матір-слава –
і каже їти нам до січі.
І ми маємо йти –
і вже нам ні до їжі, ні до бенкету:
ні до їства борошняного,
ні до м'яса смачного.
Маємо спати на сирій землі,
а їсти траву зелену –
доки не буде Русь вільна і сильна...
...І як годь пішла на нас од полуночі –
Германаріх у союзі з гунами –
зуміли подужати їх.
А ми ж мали двох ворогів
на два кінці землі нашої, –
аж той Болорев досвідчений
перед трудами великими усумнився.
І тут Матір-слава
прилітає і каже йому,
щоб напали на гунів спершу
і розтрошили їх,
а потім повернули на готів...
І русичі так се й зробили:
гунів розбили – і повернулись на готь.
Там бо повергли
і сина Германаріха намертво...

ХТО МИ І КУДИ ЙДЕМО

(Дощечки 2-а і 2-б)

"Муж, ідучи додому, не правий,
якщо лише заявляє про права,
і правий, якщо слова його
з ділами збігаються".

"Муж прав, виступаючий з промовою,
не є той, що рекомо ходить правим бути,
а є той, що слова його і звершення
до себе совпадають..."

Тому сказано єсть о старім, аби ми,
яко наші діди, були лепськими в світі:
і творили у ньому діла знакомиті,
і по правді у нім говорили з людьми...
...Впала Бусова Русь у злославні літа,
і валкуючий грай у лугах наших чувся, –
і потяті рукою ворожою руси,
і сотворені злочини залишилися там.
Князь там, немічний бувши, синів посила
стать на захист землі...

А ті нехтують віче:
що уважить, мовляв, нам оте чоловіччя?..
І, варягам підлеглих, їх неволя взяла:
і програли вони непочату війну, –
бо, роз'єднані, взяті під ганьбу-данину...
А се ж як нам сьогодні?

Суть наші князі
чей при силі – на полудне ж геть неходящі, –
аби вирвать отецьке з ворожої пащі:
нам і дітям той край, що лягав до Русі.
А налізли там греки в старі времена:
вкрили землю вони – гейби гусінь паліччя...
Многі місяці там валкувалася січа –
тільки предкам тоді не годила вона.
Починали стократно – й стократно вони
і розбиті були ...Віче думали трудне:

з полуночі біда – і біда на полудне...
А що завтра чекать, як не вийти з війни?
І скотину вели праотцове тоді,
і самі потекли, отця Орія люди,
аж до краю землі, що вже їхня не буде:
много стратили сил у нежданій біді.
Як одходили – ниючі рани несли –
на тілах своїх, в душах своїх оріяни...
Вони й пам'ять свою понесуть, яко рани,
про той край, де росли,
про той край, де жили.

А де сіли вони, а селилися де, –
ото Русь їм була, огнищанському роду...
Вберегли вони рід, вберегли і свободу...
Тільки отча земля на повернення жде.
...За дві тисячі літ се до наших часів
утворилось оте...

Всяко сталось по тому...
І варяги прийшли близько нашого дому –
на займанщини ті, що хозарин посів.
Силоміць одривали варяги в хозар
їхні землі і води, творивши навали,
а хозарів отих суть у підданство брали –
і на межах Русі з того йшлося до чвар...
...А ми ільмерцям родичі –
в нас бо одні пракоріння з віків...

Хто ж приходив пізніше –
то на руській землі, серед ільмерців живших,
і селився, де живе і до наших він днів.

Се бо братчики суть. Нас дідизна ріднить.
Їм од віча слова...

А життя їхне – чати:
про погрози з полуночі Русь овіщати,
і їй сіверські межі од чужих боронить.

А що віче сказало – до діла взяли,
а чого не сказало – то й бути не може...
І на розмисел свій ми, на відання Боже
вибирали князів, що з полюддя жили.
Зело знали об тім, як творити сосуди –
ожигали у вогницях їх гончарі...
Вміли землю орать, мали скот у дворі, –
розуміли й уміли...

Такі були люди –
тоті наші отці...

А за інших часів
злющий рід заявивсь –
і наліз нещадимо...

І лишили ми села, осадьби родимі, –
і з роздолля одскачили ми до лісів.
Там ото і жили – суть ловці й рибані –
спромоглися зате од смертей уклониться.
А по темі одній –

вже й при власних огницях,
а по тім – городи городили мічні...
А по тисячі – в другу перейдених літ –
холод, злий і великий, заліг в отім краї –
і на полудень ми потяглись, яко зграї
суть пташні, що тепло їй кличе в політ.
Там-бо злачні луги...

І не страшно зими...
І худобу розводили...

Землю орали...
Хоч іронці худобу
не раз переймали, –
і за ціну тоді домовлялися ми.
Та не кожний уміє те слово держать...
А літа, як вода, –

все біжать та й біжать...
Зелен-трав'я шумить...

Скот-худоба гуля...
І радіє душа,
як гостинцю – маля...

БОРОТЬБА З ХОЗАРАМИ

(Дощечки 3-б і 4-а)

А ми родичі всі, а ми всі кривняки –
про се каже нам кров наша віща...
Вибирали князів –
і так правились ми
аж п'ятнадцять віків через віча.
І збирались на них – і судили отці
головне все і підлість усяку...
Кожен в праві там був своє слово ректи –
і казати, і мислить інако...
А те право утратили ми од хозар,
по Трояню...

А стралилось віче, –
коли князь із синами найперш осадив
своє право, що нам протирічне.
Дати раду їх владі отці не змогли –
княжі люди противились вічу...
А хозари тим часом вже перли на Русь, –
але ми програвали їм січу.
Розторговиця наша текла п'ятсот літ,
а покіль отні права питали, –
брали землю хозари,
а русичів нас –
на хозарське тягло обертали...
"Бо поки руси змагалися –
на нас наповзли вороги численні.
А внук Троянен був самотен
при багатьох друзях
і був (у полон) уведений..."

* * *

...Тільки був тоді між русів
муж достойний, не самотен, –
з друзями в трудах щоденних
пробував боярин Скотень.
Од хозарів не підлеглі

теж в степу були іронці...
Просить поміч він в Іроні –
і прийшли од них комонці.
І були хозари биті –
впав той Скотень громом з хмари.
А бояри усі інші
осталися під хозари.
Дехто з них до Київ-града
долізав крізь вражі орди –
Там осіли... Інші ж руси,
хто бажав собі свободи,
йшли до Скотеня. Іронці ж
данину із них не брали, –
і Русі, що тирлом поруч,
звичай руський залишали...

...А хозари оті аж до Раю-ріки
брали дань, забирали і діти, й жінки,
зло творяща...
І час нам лихий повернувся...
Ще й, грабуючи, готи полізли на Русь.
Тоді Скотень зібрав мужніх русів своїх,
ще й кіннота іронська
далась у підмогу, –
і на готів пішов, склавши богу Сварогу
і молитву, і жертву –
і він переміг!
Розторощені готи втікали з батав:
то-бо кров пролилась –
аж земля червоніла...
Ворогів здоганяли Перунові стріли,
а Перуновий меч собі путь прогортав.
І той Скотень Русі пересунув межу –
і на готах отих він помстився за неї;
і геть вимісив кіньми він землю чужу,
і що боєм узяв – доточив до своєї.
А тим часом хозари громадили зло,
а де землю вхопили – там стратили віча...
І сказала їм Русь:
"Що ж, як січа – то січа!"

І поміг їм Перун, як не раз вже було.
Русь вражає хозарів і готів товче, –
і останніх вже так, що із прахом змішала...
А хозарам, по бою зітхнувши, сказала:

"А що – будете ще?.."

Утікали хозари од Дону й Дінця:
куди вже хто бачив – до Волги втікали
і вибитий меч у траві не шукали,
аби лиш уникнуть страшного кінця.
Змістилася готь, полишивши своїх –
на сівер одбігла і рушила далі...
А руси вертали у землі одпалі –
на давній, отецький, суть рідний обліг.
Прийшли і сказали:

"Се дух нам воскрес!"

А вітер зі степу –
на сонячних струнах...

"Похвалим Дажбога!

Похвалим Перуна! –

То милості божеські
нам од небес..."

І славу богам

заспівали ми потім,

і жертву творили

в молитві-хвалі...

Хозари потяті

були до землі.

Навколішки Русь

та й поставила готів.

...І сказала Русколунь:

"... треба немало старатися,
щоб утворилася земля наша".

А хозари, у бою дощенту порубані,
шукаючи інших земель,
остерігаючись русколуні
біля Києва і в Лузі, –
утвердилися на Дону
після готів...

ВАРЯГИ БІЛЯ ВОРОНЖЕНЦЯ, А ГРЕКИ НА ГОЛУНІ...

(Дощечка 4-в)

Потягнулася Русь та й на землю оту...
А до Києва йшли із купцями варяги –
і побили хозарів з грабунку-зневаги,
а хозари – до Скотеня: ох... порятуй!..

Та відмовив їм Скотень у помочі тій,
бо на пам'яті – рани у битві святій...
"Поможіть вже самі собі! –

Скотень їм каже –
Русколанню вдалилися? Сили нема?.."
А що діять, як русичів землі займа
ген побіля Воронженця плем'я варяже?
Хоч уставлен той город на многі віки
і окремлен од нападу наококоло...
Тільки де ж ті полки?

В полі руському голо...
І варягам Воронженець здався-таки.
І ота, що на сході усаджена, Русь,
огорожена стала од западу сонця...
Тоді хто ж може стати її оборонцем,
як варяжий потік у похід розгорнувсь?
Путь одна: до полудне, відбивши удар
усіх ласих до стад по дорозі до моря:
Сурожград там утвердили коло узмор'я, –
і надійно його укріпив Білояр...
Князем руським тоді Криворіг був, Криворг...
А се голуба білого князь той пускає,
а куди він летить – отуди й натікає –
як на греки летить – він їм сплачує борг:
нападає на них і розтрошує їх...
Тут бо греки, як лиси, хвостами вертячі,
хитру стежку знаходять до княжої вдачі –
з куманців срібляних і монет золотих.

На Сурожі Криворг і сидів за той скарб –
догодився і Русь він одкрить на Сурожі...
Адже греки здавен – суть хитрющі й ворожі,
їм не вперше вдаватись до підступів-звад.
І на мирну Голунь, що постала ось-ось,
од колоній гречинів загроза налізла –
в бій споряджені воїни в латах-залізах,
і премного там руської крові лилось.
І Дажбожі онуки не жаліли її, –
а нічого ж бо русичам з крові тії...
...А ми пам'ять почитімо отих, що лягли,
а що землю одобрили кров'ю живою,
що до сну приколихані зелен-травою, –
то ж усе старотці, наші предки були.
На запасищах тих, з ворогами в бою,
вони стратили сили свої для онуків –
їм на славу одвічну, а нам до науки,
яко треба стояти за землю свою.

У Перуна мечі вони вчилися кувати –
богуни оті суші.
Помолімося їм – та й у помочі стати
нам у битві грядущій.

А МИ ВСЕ ШУКАЄМ, ШУКАЄМ СЕБЕ...

(Дощечки 4-б і 14)

...А в походах труждалися і візники, –
а хто стада беріг, воям харч мав давати...
Се бо Влесо навчив їх орать-засівати –
і життя огнищанського прагли батьки.
Землетрудичем бути на рідній землі –
не з чужого, як греки, себе обростати:
се б плуги починають, в злачнім полі трудити,
удихать запах сонця у хлібнім зелі.
А те вміння – в поконі-звичаї отім:
тако правилось добре од роду до роду...
А за десять віків та й тяжкого походу
призабули оте.

Тільки дума об нім...

Давній рід на окремі зійшов племена:
ті поляни, ті свередзі, ті деревляни, –
а то ж рідні все русичі од Русколані...
А ще сумь, весь і чудь – як чужа чужина.
Звідтіля – і усобиці нам на Русі...
А вже десь то у другому тисячолітті –
то й під розділ підпала, в онуках і дітях,
наша отча земля за тривожних часів.
А найперше – од готів, що кріпші в собі,
од хозарів, як ті об'явились каганом...
З нерадіння ото – нам і війни, і рани,
і ми тратим себе у тяжкій боротьбі...
...А гості-купчини, що ходять на Русь,
що спершу і мирні, і велеречиві?
Сідають у градах, як в себе на ниві, –
і добрий у злого уже обернувсь.
Вивідують наше міцне і слабе...
А ми все шукаєм, шукаєм себе:
а з ким ото станем, де підем од них?..
І тратимось лише в походах трудних.

А де ж то ми вільного знайдем життя,
якщо не в собі, не на рідному полі?..
Боги одвернулись од нашої долі,
забрали од нас та й про єдність знаття...
...А на Русь наповзає ворог новий...
Ми взялись за мечі –
і, покликані співами Матері,
що майбутнє нам славне, –
на смерть ми пішли, як на свято...
А й старе було славне,
коли мали ми храми карпатські,
і купці приїздили, старі верманове та інші...
І були вони од Радогощі почесені,
і гостинці од русичів брали –
їх бо чествать боги, так і нам повеліли...
Се бо маєм звичаї з минулих часів,
щоб жили ми не хибно
й отців шанували –
не персти бездіяльні товкли о дерево, –
а щоб руки живих утруждались од рала
і мечем нашу волю вони берегли...
Отож Мати велить на кордони іти –
і їх закривати од ворога...
...А дими, се піднявшись, течуть до небес,
і оте навіває нам тугу велику –
для отців, матерів над малими дітьми,
бо означився день боротьбою.
І вже інше ніщо, нашій думі – лиш те:
при Дніпрі нашу землю займають варяги –
і під себе людей, стада й гмоті беруть –
і нічим, як мечем, вже не дійдемо згоди...
Отоді, як на свято, на смерть ми й пішли –
і Рюрика з рідних земель відігнали:
геть турнули назад, звідки той і прийшов.
Хоч кордони Русі ворогами утяті, –
і в смертельній борні чинить опір земля!
І то є наш обов'язок, нам заповітне, –
бо вже іншої жертви у русів немає...

А де ж то ми вільного знайдем життя,
якщо не в собі, не на рідному полі?
Боги одвернулись од нашої долі,
забрали од нас та й про єдність знаття.
Довгі тисячі літ се ж бо й ходим отак, –
а соутворитись в Русі неспромога...
Бо ми славим Сварога... й забуваєм Сварога...
І не стали мудріші по довгих літах.
Ось прийшли вже й варяги – і наше беруть:
князь-венед Святояр не ожив у синове...
Се бо рушиться тут, на полудне, основа, –
де твориться Русі, де Вітчизні перебуть,
де наш Дніпер святий із річками-струмками...
Ми ж на сівері-ільмері прагнем тепла...

Вже і Києву-граду а честь замала:
там усілись варяги – ще й суть хижакими...
Тож побачимо князя того – Святояра,
тож побачимо з ним та й боярина Скотеня,
зрячих те, що від інших в уособицях сховано:
і Перунові стріли, і меч його в хмарах.

Се вони, нескоримі, гнали готь ізівсюду, –
а ті славні події, що й днесь на приміті,
стали в десять по сто а ще й третьому літі
од приходу на Русь праслов'янського люду.

Нагло готь грабувала і лізла вона –
отож добре робили і водчі, і князі:
не давали Русі впасти ниць перед вразі,
а всі роди збирали; війна – так війна!

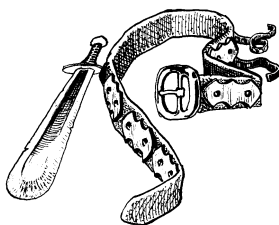
З Русколані усе почалося тоді;
та згадаймо й борусь – Святоярові вої,
що ішли з-під Воронженця стати до бою
і братам на Дону помогли у біді.

По дорозі на готів наткнулись вони –
на отих десять тисяч комонних і піших;
і, як вітром, од них злою лютістю дише –
од повзучої тої в степах сарани...

Не шукали доріг, щоб напасть обійти:
ждали ранку й не знали, а що буде потім?..
А опісля лиш згадка лишилась про готів –
добра ж слава постала про русичів тих.

Зла й коротка була отам січа зело –
захиталися готи з поривної січі:
мертві мертвим, упавши, дивились у вічі...
А до вечора вже –то й по готах було...

ЗБИРАЙМО ДРУЖИНИ ДО СТЯГІВ НАШИХ

(Дощечки 7-г і 7-д)

...І так ото будемо орди змагати...
Бреше гречеська псиця о нашій Русі:
хитрий лис на полудне, у травах присів –
і уставив нас, русів, од трав одвертати.
Мовляв, і на сівері місце вам є,
а сонце шкідливе – бо в очі вам б'є!..
Ми ж знаєм завіти дідів і батьків:
триматись довік полуденних степів.

...А тут бо – за тисячу літ і три-сто,
як почати лічбу од ісходу Карпатського, –
злий-жорстокий Аскольд, од варягів ото,
та й приліз до слов'янського племені насюкого.
Попрощайся, народе мій, з ладом-добром,
позабудь свято-любощі в рідному краї –
йди до стягів своїх і над рідним Дніпром:
захисти отню Русь, яко син захищає!

...Нам опора – Сварог, а не інші боги,
а поза Сварогом – нічого, крім смерти...
Але русичам Щека не страшно й померти –
нас Перун поведе на Сварожі луги.
Ми йдемо освідомлені: батько Сварог
нас покличе тоді – і ми злинемо до нього...
Матір-слава співає нам ратню дорогу –
маєм стати й прислухатись мудро обох:
ото займища-трави свої не давати
ані грекам, ні іншим – се камені ті,
об які ми опісля будем зуби ламати,
а на се треба зуби і гострі, й тверді.
Греці кажуть, що ми єсьмо зверженці-ізверги –
страхи рикаєм люду, себто їм, уночі...
А на відповідь скажуть отак русичі
та й народам усім, що од нас вони бігали:

"Не позбавлені ми споконвіку одваги,
хоч набуток – хитріший у нас одбирає.
І ми суть яко люди з нерозумного краю,
бо тепер нами правлять і греки, й варяги..."
Се ми світові так...

А онуки та діти –
їм набутки які ми залишимо отчі?..
Може, клятий полон, що їм гляне ув очі,
як не зможуть вони і життю порадіти?

Отож наші дружини – під стяги зберім!
І покажемо всякий:

не маєм при собі
аніякої їжі, що Бог нам сподобив, –
берім її лише на полі чужім!
Коли одберемо у греків – їмо,
а не одберемо – не маємо їсти...
Співа Матір-слава –
приносить нам вісти.

І ми вже звелися...

І ми ідемо!

Ми маємо стяги

дають вітрам тріпати,

комоньству –

степами скакати

та порох воєнний

за нами здійсмати,

а ворогу –

прах удихать!..

...Той день в першу січу

для нас обернувся...

І маємо двісті –

убитих за Русь...

В Перунім гаю

всяк хоробрий перебуде –

допоки Русі

їще сили стає...

Вічна слава полеглим!

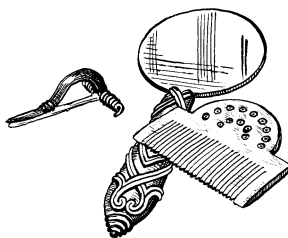

І йдуть до нас люди, –
а тільки боярів
замало в нас є...

...А ми справимо славную тризну по павших –
і на Хорсунь падем, яко соколи:
берем їжу і добра й скотину доокола,
і греків берем, як полонників наших.
Ті ж бо греки нас мають за ізвергів злих,
а самі, бач, на Русь вони приязні й добрі...
Най не буде ж ся тьма поруч русів хоробрих,
що у кого бере – ще й злоститься на них.
А не будем чинити отак, як вони:
один вождь нам – Ясунь у Перуновім гніві –
пошануймось на труд наш, побідно-гордливі,
і звияжцями чесними вийдем з війни.
Упадем соколами – і вержемо к брані –
он про подвиги ратні Матір-слава співа!
Даймо ж знать ворогам, де нам сила жива, –
а про руські мечі у Перунім сіянні.
І не кажем оте, що не маєм казати:
що, мовляв, не спішім, бо попереду наші,
а плече до плеча – і отцове й синаші –
ми на ворога вержемо Перунову рать.
А хто швидко іде – швидко й славу дістане,
хто ж потиху іде – ворон кряче на тих,
на тих кури сідають та й людям на сміх...
А ми є не худоба – ми русичі станом!
Того й внуків навчайте, щоб знали-були,
що із нами є Права, а Нави не страшно –
вона сили не має на русів одважних,
як на праведний бій нас Боги повели.
Тож молімо о помочі світлих Богів
на труди наші ратні – і йдем, як буй-тури...
І співа Матір-слава не пісню зажури –
славу воям, що линути до Сваржих лугів.
...Хто спив од Перунця святої води
на бранному полі, у січі укрутній, –
на вічне життя тії води Перуні

звитяжця уводять у Божі сади.
Он бачим – Перниця летить і до нас
із рогом води, бо настала година:
старечу то голову втратив Гординя –
меч вражий дістав її в речений час...
А смерті од Сварги нам, русам, нема:
там вічне життя нас в обійми прийма, –
і трудяться там о полеглих тоді
слов'янських племен
усі братні вожді...

І ВОРОГИ ВТІКАЛИ З ПОЛЯ БРАНІ

(Дощечка 20 – збірна)

...Розніжились... Бо ж маємо усе...
Бо знаємо одне: скот випасать і їсти,
як вівці ті, що бігають вкруг нас...
...І скуфи в родичів, і хурми у родин...
І десять по сто літ
отак в степах тирлуєм,
і гмоті риємо, і сіємо зерно, –
а греки наші житва забирають,
мінняючи на дива благодатні...
...А отого всього – навчив нас Влесо, –
тому і кидаєм до вогнища ми трави,
і клечвами-клечанням Влеса славим...
...Три рази Русь погибша уставала...
Єгуни нас од інших одрізали
до сього часу...
а тепер... тут з іншими...
Стара між нами зникла ворожнеча –
і так тривати маємо по все...
... Ішли в степи премногі племена...
...Од стріл не видно сонця – як зурива.
а Русь єдина єсть, і тако добре!..
...Як зле – о Божій помочі до Сварги
вопіли ми – і Сварга помагала...
мечами грякали – аж голосів не чуть,
допоки стане отой день побідний...
...Отці спрягали свої сили там,
коли біда, – і рятували діти:
а що без них, як будуть злі часи?..
І клали городи й окорінjali,
бо окрім них – де захисту шукати?
Того не поймемо,
хто се не втямив...
...А тут на поміч прийде ось Перун –
і верже блиски, котить громогуки...

І славу нам віщує Божа птиця –
суть Матір-слава, крилами б'ючи...
...І вороги втікають з поля брані –
хто не поліг од руського меча...

А ЗГОДИ ЯК НЕМА – ТО Й ПРИТЕКЛА БІДА (Дощечки 8 (27) і 33)

...А згоди як нема – то й притекла біда;
не вчились у батьків і прашурів померлих, –
і почалась дільба між русів у родах:
кому ж то старшим бути?

І та біда нас вергла!

Збороли русів сварощі оті,
оте сумне боріння за розподіл, –
і розійшлися русичі відтоді...
А тут нам греки стали на путі:
натиснули з полудне...

А в Русі

немає сил зімкнути круг і крила
зміцнить, – щоб нас неслава не покрила:
окремішньо сусіда мав сусід...

Сам по собі був кожний – поглядав,
а хто се перший задзвенить бронєю?..

До січі сварка – сварка й після неї:

"Старі князі – не нинішнім вождям..."

"Колись походи кращими були..."

"Про перемогу думали зарані..."

А як упали ниць у Русколані,
як нас єгуни й готи замогли, –
тоді у Києві постала наша Русь –
обаполи Дніпра вона постала...

...І зла біда од наших меж одпала –
пішов на сівер гот і не вернувсь...

Ми знали там осібні два краї:
один під вендом, а під готом другий.
Ослабли венди...

Готи вийшли з Лугу...

Сусідом жмудь: не страшимось її...

А теж литва – суть ільмами ще звана, –
а ми назвали ільмерцями їх...

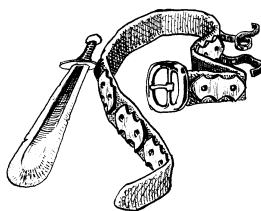

... Дунай межею на полудне ліг...
І волохів розбили там слов'яни...
Сварились многі роди у древлян...
Всяк рід мав старших...

Князь над ними правив –
од Коляди й до Коляди...

Волхвами

творилась жертва, як ішли на брань...
І всякий рід мав старшого волхва...
І говорив той волхв на Радогощі
нам про Богів: що внуки ми Дажбожі...
Сі ж треби наші – з поля... од житва...
Де божий Дуб... Священні береги...
А в городах – святилища у русів...
І там, де Біла вежа, – у борусів...
Дніпровські землі бережуть Боги, –
де русичі заклали Київ-град...
Поляни... Ляхи... Кривичі... Древляни...
Сі племена постали од слов'яни...
А всім Боги дали і суд, і лад...

КИЇВ... ГОЛУНЬ... СУРОЖ...

(Дощечка 22)

...І коли після готської війни
все порушилось, –
ми, Русколань залишивши,
одійшли до Києва
і оселилися на землі подніпровій:
і з варягами там боролись в степах,
і од них одбивалися...
І так було через тисячу триста літ
після Кия-отця:
через триста літ по життю у Карпатах
і тисячу – по заснуванню Києва...
Одна частка нас пішла до Голуні
і там залишилася;
а друга дійшла до Києво-града.
І перша – це русколани,
а друга – ті, що сурень шанували,
ходили за худобою і стада водили
аж десять віків по нашій землі...
І ось та Голунь
була градом славним
і мала триста городів укріплених.
А Києво-град мав їх менше:
десять городів на полудні,
трохи сел – і все...

На півдні ж, в степах, усілякі роди
житво міняють грекам
на золоті ланцюжки і кола
і наміста оті, що на шиях носять;
а ще – за пиво венедське для греків.
І розводять вівці для такого обміну...
І то руси на півдні створили
град сильний Сурож,

який не давався грекам.
Але вони зруйнували його, –
бо хотіли погибелі русичам...
І тому ми опісля ходили на них –
і рушили села гречинів...
Елани ж ті – вороги русколанам
і Богам нашим – теж вороги.
Грецьколані суть –
вони не богів шанують
і не людей; їхні боги –
з каменю висічені, на мужів подібні.
А наші Боги – то суть образи...

...Коли ж ми билися з готами,
а вони одягали на голови
волячі і коров'ячі роги,
а шкурами покривали стегна, –
і думали тим устрашити русичів, –
тоді ми знімали свої *порти*
і, оголивши чресла свої,
ішли у бій і їх поборювали...
І з тих пір ми оголені ходимо
на битву – і перемагаємо...
І також як греки стоять перед боєм,
боячись не по знаку меча оголити, –
вони виглядають намучені
вже одінням своїм –
і являють мов жертву,
що ось-ось має впасти на землю,
а вона – суть земля –
буде п'ять її кров,
коли з неї – із жертви –
у смертну годину
життя утікати...

ІЗ МИНУВШИНИ СИВОЇ ВІСТІ...

(З дощечки 28 та інших)

...Осколки на дощечках – сі письмена –
із минувшини сивої вісті...

"Каже князь Боровлень, щоб на ворога йти –
і об тім знамено наше каже,
і саме воно русів на битву веде...

І пішли ми, щоб сісти навіки
на ту землю, де сонце спить уночі
на своїм золотому ложі...

А земля ота сіверна – чей же земля
рідна теж, бо Сварог ще про неї
нашим предкам казав,

і північні брати –
суть венеди – про се повідали...
Он щебечуть до нас у зимовий час, –
обіцяють подать допомогу...

Але не подали...

Тож у скруті-біді
всякий має себе боронити!.."

"Охомутить-впрягти ми себе не дамо,
щоб нападник міг правити возом,
а ми б мали везти йому воза того...

Хто ж бажа, щоб ним правили інші?.."

"А було б нас багато – коби ж то за нас
та й стояв східний степ...

А там днесь чужаниця,
що бере нашу кров, нападаючи люто.

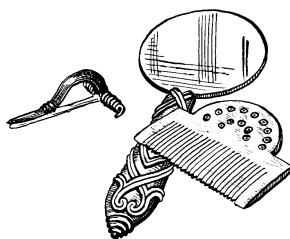
Мали бути б там русичі, –

але нині варяг
там із елліном-греком

нас до рук прибирають...
...І приходять до Києва Рюрик, Аскольд –
і над нами всідаються княжо,
нам завдавши ганьби, –

чей нащадки ми є
тої слави, що степом гуляла!..
Дір нас також побив –
і під себе узяв,
хоч були ми родами отими,
що на Ільмері сіли
в призначений час
і до готів ще Русь об'єднали..."

ПІСНІ БОЯНІ

Пісня п'ята

...Князя Бравлення вої – сини орачів;
їм би землю оцю засівати...
Стріли ж небо закрили...
А від брязку мечів –
голосів не чувати...
Бо вже грім розколовся і впав нам згори –
раті вдарились і задзвеніли...
Од ворожої нас одмежують Мари
лиш мечі та Перунові стріли.
Один одного б'є і січе й поража –
тільки крики та стогони-болі...
І наповниться кров'ю та дика межа,
що городим на бранному полі...
...І текли вороги, і повзли вороги,
і легкою комонню летіли –
данину од отар, данину од сохи
нам покласти вони захотіли.
І сгунів орда, і язигів орда,
греки в шкурах і годи рогаті –
і по-вовчи усякий на Русь погляда...
І до січі зготовились раті.
Бо чужинці і землю, і хліб поїдять,
як ми, укри, не станем за волю...
І ладнається рать, розгортається рать
і вклоняється бранному полю.
Се отецька земля, се бо наші поля,
а за нами – і жони, і діти...
І рамена свої уже князь розпрямля,
стяги рвуться у небо злетіти.
І не може у мислі вже нам увійти
анічого крім бою-двобою:
нам отут побороть або в славі лягти,
рідну землю прикривши собою.
Се було вже не раз і ще буде не раз

для того, кому статись живому...
А вже духом звияти наповнює нас
синя Сварга – вмістилище грому.
...І Перун одгримів.
І Стрибог одлетів.
І земля оживає поволі.
І трава проростає
крізь гаддя кнутів,
що їх орди згубили на полі...

ПОМ'ЯНІТЬ-ПРОСЛАВТЕ СИНА, ЩО В БОРНІ ПОЛІГ ЗА РУСЬ

Оповіді-легенди

НА МОРСЬКИХ БЕРЕГАХ (Дощечка 19)

Ось побачилося в Наві:
там вогненні хмари вийшли
із утроби диво-змія...
Й, здатна землю затопить,
кров текла рікою з нього –
і, її лизавши-пивши,
прикидався змій той сплячим...
А насправді змій не спить.
І прийшов тоді муж сильний –
змія надвоє розсік він,
стало два. Розсік іще раз –
бачить зміїв чотирьох...
І молив Богів о поміч
муж той, силою великий, –
і почув його прохання
в синій Сварзі Дід Сварог.
І Боги прийшли на конях –
змія-чудисько убили,
бо не людська в нього сила
і не Божа – чорна й зла...
...А той змій – то ворогове,
що з полудня нас обсіли,
то боспорці, із якими
ще в дідів борінь була.
Вони хочуть нашу землю
бачить грецькою землею, –
а земля ж то суть отецька –
ми її не віддамо!
Не уступим, не упустим...
А той змій – створіння злєс –
ото єсть погибель наша,

що готує нам ярмо.
З нею ми боротись маєм –
і життя своє покласти
за дідизну, за вітчизну,
що од нас – аж до полян,
до дреговичів-борусів
та до моря й гір стрімчастих,
до степів сих полуденних –
і ото все руський стан.
Від Русі нам тільки й поміч,
бо Дажбожі ми онуки...
Ми просили Патер-дия –
з неба вергнути вогнем,
щоб дозволив Матір-славі
взять на материні руки
славу прадідів достойних,
як ми павших пом'янем...
І пісні ми їй співаєм
біля вогнищ вечорових,
і ми древніми словами
повідаеть про старе:
Семиріччя пригадаєм,
де батьки й діди боролись,
де жили ми городами –
звідки згадка й слід бере...
І ту землю, що лишили
і прийшли на землі інші,
де нам вистоять і вижить,
де заклали ми Голунь,
де ми орди відбиваєм,
бо од злих приходять зліші, –
і на них ще й жах наводим,
як поможе нам Перунь.
Городи ми тут створили,
села й гнізда огнищанські...
Омиваєм тіло й душу,
аби чистими були...
А від луків, де отари,
в день путі – степи не наські –
то межа од нас до інших,

а що поруч зажили...
Там сиділи в старочасі
ми також... Та довелося
звідти йти, бо натискали
більш чисельні племена...
Там угледіли ми й руку,
що послала знак погрози,
а во дні суворі – й крові
прагне нашої вона.
Що ж, проллєм на землю русу!
Бо кричить вже навіть камінь
в Русо-граді від образи –
і до помсти вопіє...
І збираємося рушить
од плугів ми вояками,
і поглянуть смерті в очі, –
якщо в смерті очі є.
...Сяють стяги... Йде дружина...
У комоня – кінь спіткнувсь ...
Пом'яніть-прославте сина,
що в борні поліг за Русь!

ГРЕКИ ЗАХОПЛЮЮТЬ СУРОЖ.
БОРОТЬБА РУСИЧІВ ЗА ГОРОД.
ВІЩАННЯ ВОЛХВА
(Дошечка 8(3))

...І коли наші пращури сотворили Сурож, –
то приходили греки-купчини на вогнища,
яко гості й інші – на гамірні торжища,
а однако всього додивлялись також...
Споглядаючи землю такою, як є,
присилали вони свої діти-юнаші:
воздвигати доми а для торгу-продажі
і довкіль городки – на потребу своє...
І ми раптом побачили їхніх вояк! –
із мечами і в латах – ввійшли мирно-тихо...
І на Сурож ото та й обрушилось лихо:
інша гра почалася од отих забіяк!

І второпали ми: розкошує гречин,
а слов'яни на них труд мозолять віднині...
і втрачаємо ми наші землі отчинні –
випихають нас греки із давніх отчин.
Полуднева земля, де чотири віки
володіли ми добрами – грецькою стала!
І на нас, яко псів, там каміння метали,
виганяли за город чужі вояки...
А земля та огречилась! Ми ж бо тепер
маєм знову мечами її діставати –
добувати, виборювать і відбирати –
і точить свою кров

од мечів між ребер...
За своє, а немудро утрачене, б'ємсь, –
щоб вона, ся земля, знову рідною стала...
І ясна Перуниця до нас прилітала
і ріг слави несла – й ми пили його днесь.
"Як же, руси, проспали ви пашню свою? –
нас питала-казала нам та Перуниця, –
Се за неї по-лицарськи маєте битися.
Ідіть, руси! І так учиняйте в бою..."
І побільшало витязів нам в десять-крат,
а Боги нам помножили сил для зуриви, –
і покликали нас грекам віддані ниви...
І до Сурожі ми повернулись назад.
А прийшли – то ударили в градську стіну –
і пробили в ній діру – для себе й для інших, –
і прийшли до домівок, мов заново живши,
і всім кошем рядили ми думу одну:
"А кому присудив ото нині Перун
споживати у Сварзі поживи одвічні, –
приготуймо себе та й до світлої стрічі
рокотанням в душі міцно стягнутих струн,
Ми, можливо, сьогодні й загинем..."

Дитя

хай у мужа зросте і про нас пригадає...
Окрім правої битви – путі в нас немає,
як немає в нас інших воріт до життя.
Краще мертвому бути, братове, аніж
у покорі живому труждать на чужинця:

рабу якщо навіть і кинуть гостинця, –
то він все ж таки раб,

а він раб – і не більш.

Вірмо нашим Богам!

Ми Дажбожі сини, –

і змагаймося так, як нам кажуть вони".

І тут Індра прийшов – чинить волю свою, –

аби стало нам сил у грядущім бою,

аби стали тверді, яко витязі, ми

і здолали усе, а що вийшло із тьми.

Адже сила нам Божеська з неба дана –

і на бранній путі переможе вона...

Сотворяли ми й жертву Богам на Русі

і на пtiчий політ ми дивилися віщо...

І повірили ми: перемога все ближче,

як устанем усі і як рушимо всі!

...Стіну городську ми пробити зуміли –

проходим незримо, стрімкі і меткі –

узріли нас греки – і враз побабіли:

мечі в них тонкі і щити в них легкі.

І швидко у латах вони знемагають:

мечі вибиваєм, дірявим щити...

Підмога не встигне до греків прийти,

а нам – уперед, а нам часу не гаять;

а нас за стіною все більше стає:

і наша Сурож – знову нашою є!

"...Де кров пролилась – дев'ятсил проросте,

зміцнить він сурину у глеки...

Се я вам, ваш волхв, повідомив про те,

що ви переможете греків.

І перебуде усе, яко досі було...

Батька нашого бачив я, Кия, –

він вас дуже просив, щоб змагались зело,

щоб тримали свій Край, як руків'я.

Щоб на захист свого ви ставали грудьми –

рід до роду, з батьками синаші...

Тоді й Хорсунь під греком принизимо ми –

сороміцтво старе оте наше.

І Державою славною стане земля,

і князі будуть з нашого роду, –
і душі не поїсть чужинецька нам тля,
і живу не затруїть нам воду.
На землі буде много у нас городів,
а для воїнів – зброї-заліза, –
і ніякий бродяга на Русь не прилізе,
щоб на стольнім князівстві сидів...
Русич виросте в дітях, а грек себе втне,
а як гляне з дідів на онука, –
то лиш гірко зітхне й головою хитне:
ото наша і мука й наука!..
Довершіть же отак! А ще буде у вас
у грозах громами гримуче, –
і двоє князівств у призначений час
себе совокуплять на лучче.
Ніщо не принизить вам славу і плин
ні ваших доріг, ні одваги...
Зведіться ж, як леви, – один за один –
тримайтеся князя і стяги!
Перун буде з вами над виром полків,
пребуде у молнії знаках...
Богам нашим слава вівіки віків!
Русі нашій – благ усіляких!.."

Поки боремось ми – Русь із нами жива.
І так буде завжди...Од Богів ці слова.

В СУРОЖІ БОГИ ПОВЕРЖЕНІ В ПРАХ... (Дощечка 21)

...Се хоробрість тоді поборола злу силу,
що упала на нас, оточила, як мур, –
отих воїнів грецьких, в одінні із шкур...
Возвели олтарі ми – і жертву творили.
До дубових ми стін помолитись ішли, –
де бережені нами Богів подобизни...
До святилищ отих, де і празники й тризни..
А ми храми-святилища многі звели.

В Новгороді – там аж, де Волхвів ріка,
в стольнім Києві-граді, в лісах отих божих,
де священні дуби...

А на Волині гожії –
там Дулібська святиня...

І в Сурожі така...
І для нас то образа, тяжка і лиха:
тут повержені в прах ворогами богове!..
Ось лежать на землі...

Й відбирається мова
у поганьблених нас, в розумінні гріха.
Се ж бо грекам дали сю бісівську утіху –
залишили богів на судилище їх...
І простити собі сього русич не міг,
і молитвами він гамував своє лихо.
А ще й з вигляду ми, як оті мандрівні,
що лісами вночі пробирались, бродяги...
Бо не одяг на нас, а справжнісінькі лахи,
та й хто одяг отой береже на війні?

В почуванні вини Сварзі славу співали,
що поборені нами уже вороги...

Та у гніві за нашу безпечність Боги
мов не чули той спів –
наших жертв не приймали.

І все ж Птиця з небес, Матір-слава свята,
провістила і мертвому славу й живому,
що себе і богів повернули додому –
й вічну славу батьків зберегли на літа...
...А вже тисячу їх, а поверх ще три-сто
берегли на Русі ми всі наші святині...
Тільки жони на нас та й розгнівані нині:
кажуть – втратили ум, як блаженні ото.
Перед ворогом, кажуть, стоїмо, як ягнята, –
боїмося за кривди мечем покарати.
...І ось гряде до нас Купало

і каже; маємо-бо стать
ми чисті душами й тілами –
і вслід за тим путі верстать,
хто нас веде й оберігає
у битві правій...

А впадем –
до лук Сварогових ідем,
де смерті другої немає...
І так, на січу ідучи,
ми перед тим, як стать до брані,
Богам співали в осяванні,
зміцняли душі і мечі, –
як мирно славили у полі,
де жниву празнують хліба...
Кипить-вирує боротьба –
і присуд вершить руській долі.
І ось Купалич нам рече,
що ми сягнули свого часу, –
і, пошанованим у Сварзі,
нам до отців життя тече,
де ми повік із руським людом –
з батьками нашими перебудем...

І ЗМАГАЛОСЯ НЕБО ЗА ПОЛЕ РОЗЛУКИ (Дощечка 23)

...І від пашень старих ось прийшли новояри –
се бо руси із родів слов'янських, як ми...
На полудне осівши, між своїми людьми,
вони десять віків у степах тирлували.
Вони теж в кожному роді обирали князів,
а князі обирали вже старшого князя, –
і той князь був вождем,
коли битва стряслася...
І велося отак од прадавніх часів.
І жили ми на полудне так до тих пір,
поки ворог наліз, став тіснить, а ще й бити...

А то греки прийшли, аби землю вхопити,
і непрохано сіли, залізиши в наш двір,
і ніколи-бо не турбувались про Русь, –
і запізно вже рус,

взнавши їх, схаменувсь!

Тоді витягли русичі з піхов меча –
і гречин до морських берегів одігнали...
Але ж греки удруге вдались до навали –
у залізних бронях наповзла саранча.
Зла бо січа була!

І воронячий грай

впав на вид чоловічини густо по полю;
на останках тих ворони їли уволлю –
сите каркання їх чуть було на весь край.
Греків мертві тіла птах клював і тормосив,
а посічених русів грай-ворон не їв:
берегли обереги, що суть від богів, –
а Боги не бажали загибелі русів...
Сонце з місяцем в герці за землю оту,
і змагалось там небо за поле розлуки, –
щоб воно не потрапило елліну в руки,
а рідною – Русь називало святу.
І матінка плаче-рида за дітьми,
а що кров пролили та й за руськеє поле...
...І там вільно живуть новояри – відколи
за оту оболонь поборолися ми.
Бо казали стар-князю тоді вороги:
в землю непрів-дніпрян

вже не будуть ходити,

і не стануть у рабство слов'янів ловити, –
як не підемо й ми на морські береги...
І таке нам віщання Боги подали:
яко предки не брали землі після бою
у гречинів, –

хай лишать її за собою

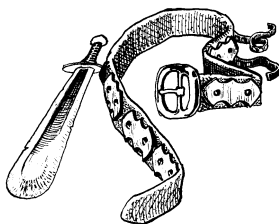
і від нас –

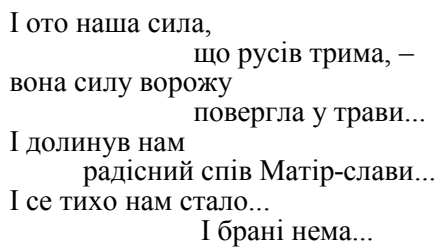
аби добрі сусіди були...

**ПРО ІЛАРА,
ЩО НАВЧАВ НАШОГО ПИСЬМА...**
(Дощечка 8(3). Уривок)

^м... Вони (греки) казали,
що встановили у нас писемність, –
аби ми прийняли її і втратили свою.
Але пригадайте того Ілара,
котрий хотів учити дітей наших,
а мав був ховатися у домах русичів, –
щоб не знали-не бачили,
як він вивчає наші письмена!
І те, як приносити жертву
Богам нашим..."

...Тоді нам Германрех із сівєру грозив –
і змушені були ми стати в обороні
за Русь, за отчий край на древній оболоні,
де білогорів рід боровсь, трудивсь і жив.
Де займища свої рід засівав кістьми
і кровію полив од прадіда і діда:
і наша то земля, і наша се обида, –
і Матір-слави спів уже почули ми.
Вістить вона хвалу і воїну, й мечу –
і русичі пішли на рідне святополе:
і сівєрних отих ми ворогів збороли,
і полудневий теж подзвіння те почув...
Повергли вкотре їх Перунові сини:
тікав на сівєр гот, а еллін – на полудне...
І русич завершив

се діло брані трудне –
і землю він зібрав під знаменом одним.
І в рабство до чужих

бо їм нема ціни —

...А в отчий степ, дивись,

ЗНОВ СУНЕ СИЛА ВРАЖА —

якийсь чужинський рід,

якась нова орда.

І в мирі не дає пожити нам вона,

і нам нема в кого просити допомоги...

Співаємо хвалу ми Дідові Сварогу:

хай силу нам подасть,

до битви поєдна...

А сила – в м'язах сучь.

на вістрі у меча –

І се вона в степу чужинця зустріча!

...А Матір-слава б'є двокриллям о землі –
і бранний прах гіркий до Сварги підіймає...
Бо ворог – на Русі, і він загинуть має, –
і бореться вона у русів на чолі.
І ми долаємо усе, що нам трудне,
і ворога б'ємо, бо чуєм голос птиці –
серцями чуємо! –

і падають чужинці
на ложе смертнее, а що для всіх одне...
Ми відали об тім, як суру ми пили
і як на січу йшли, і як змагали в січі...
...Довершимо питво вже інше, –
що не двічі,
а лиш єдиний раз

Боги нам пить дали...
І буде нам воно, яко жива вода –
у той останній час, коли в годину тризни
полеглих пом'януть живі сини Вітчизни...
І в синій Сварзі нас
вже прашур вигляда...

...А Сварожич-отець
з неба стежить за тим, –
як то русичів раті
готові до бою...

Перелічує їх
та й своєю лічбою,
а під стягом блакитним
та ще й золотим!

І як пальців лічбі
не стає на руках, –
він радіє, що ратей
у русичів много!

І молитву складає
він Діду Сварогу
за оте, що ми сильні
у наших степах...

...Ми ж текли і текли

на змагання свої,
і під брязкіт мечів
додивлялися миті,
а коли вороги
будуть нами побиті –
і умруть од Мари...
А ми знаєм її!
І серцями собі
говорили ми те,
що не вернем
до рідних ми вогнищ допоти –
поки в січі зуривній
нам стане роботи,
а лихий зазіха
на роздолля святе.
Поки рище там ворог, яко звірина,
посідають чужинці ще овиди наші...
Ми се кажемо так –
і не буде інакше:
милість наших Богів
русів не обмина!

І як будуть убиті
в нас передові, –
то дітей своїх кинути
краще на списи, –
аніж спину казять
і втікать, яко лису,
чи зайцями конать
у високій траві...
...А ми – перемогли!
І до нас потекла
вся отецька земля,
що од краю до краю,
що її боронить
і утримувать маєм, –
поки статись Марі,
аби нас узяла.

І щоб та ж бо Мара
відступилась од нас
і сказала:
"А русів я брати не можу!
Се бо витязі славні,
їм волю Сварожу
прорекли небеса –
і вмирать їм не час..."
А та слава до Сварги
струмками приб'є,
і нам скаже вона –
Божа вись злоторунна:
"Єсть вам місце, хоробрі,
побіля Перуна
і побіля Дажбога, що батьком вам є..."

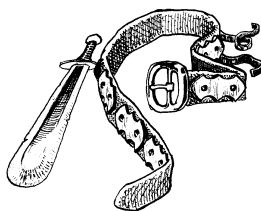

**ЯК НА ТОМУ СТАЛО, –
БОРИМОСЯ ЗА ЖИТТЯ НАШЕ...**
(Дощечка 27 – збірна, з уривків, – готська)

...Житва інші до полуночі... од готів...
...Житва інші... до Алдоріха не йшли...
...А ми маємо боярів, що відбивали готь...
...Се боярин Сегеня,
що убив сина Германаріха,
а раба Гуларіхового поранив...
...Алдоріху давали данину...
...А в часи Германаріха
відходили готи на північ, а потім
на нас натекли –
і зле поробили...
...І ми отроків маємо тяжити битвою, –
бо твориться зле...
...і та Русь упала була,
а вороги стали владцями –
і тривало ото літ... а літ...
аж сто років тривало...
...Тоді ми стрепенулися
і отроківства часів зреклися –
і стали ми, руси, вільними –
відколи отямились
і скинули готів отих...
Се бо огороджували землю Русколані –
і охороняли її витязі многії...
...А оте время готське
заїснувало за часів Коноріха,
од якого походять Алдоріх
і прапрадід Готоріх,
який був прадідом
Германаріху...
...Отоді й пришли готи –
Германаріх у змові з гунами –

і мали ми двох ворогів
на два кінці землі нашої...
...І став князь Болорев
перед трудами великими –
і сим разом він мав казання:
виженемо готів зі степу!
Повержені, під даниною,
хіба стояти маємо, –
а чи зелен-степів добростани
до землі своєї прихилимо?..
Як на тому стало, –
борімося за життя наше
мечами-залізами,
як заповідано од отців наших!
Чей же колеса-вози і коні –
єсть ото наша сила,
що й на тягло даємо іншим,
а хіба ж собі не поможемо?..

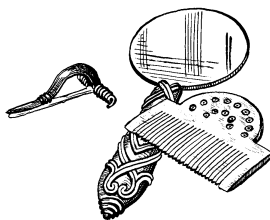
БИТВИ НА ДВА ПОЛЯ

(Дощечка 14)

...І вдруге Германріх на сівері з'явивсь –
сей войовничий гот і Отореха правнук:
привів рогату рать, відступник і нападник, –
немовби мало вік із русичами бивсь...
З варягом теж заходить на війну,
але ми знаєм: битва на два поля –
се як безвихідь: воля чи неволя?..
Вони ж біду являють нам одну:
жорстокий гот – жорстокий і варяг,
обидва не додержуються слова...
...А бити гота доведеться знову,
якщо вже він за межі нам потяг...
...Язиги на полудне – теж біда:
з Танаїса прийшли й з Тмутаракані –
кіннота дужа і летючо-ратні –
за тьмою тьма течуть, як та вода...
І помочі – нізвідки проти тьми –
лиш на одних Сварожичів надія...
Боги веліли – й, діти князя Кия,
на силі враз помножилися ми!
І Білобог на битву нас повів –
комоньство русів, а ще раті многі...
А з лісу нам виходять на дороги
волхви з мечами – йти на ворогів.
Ми бачили чудесників, їх змаги,
вони являли тайнство свос:
як із трави, що кинута до Сварги,
небесна рать на ворога встає –
і б'є його, і вергає в могилу...
І крик Жар-птиці чули ми тоді, –
щоб русичі не гнулися в біді,
а ворогу являли дужу силу!
Гуртуйтеся, братове, і течить –
за плем'ям плем'я, за родами роди!

Оберігайте землю, трави й води –
все, чим батьки дали нам володіть.
Тут і умріть, а не вертайте з бою,
хай вас ніщо у битві не зляка!
Нам без Богів життя не витіка –
Боги твоєю відають судьбою...
І твердо поклонялись ми Сварогу,
і Сварзі Божій вірними були, –
і кожний раз, як вороги ішли,
ми брали меч –
і мали перемогу.

**РУСКОЛАНЬ СЕ ПОВЕРЖЕНА...
І ТОДІ МОЛОДИМ ДАВ ПЕРУН ЗНАМЕНО**
(Дощечки 28 і 32)

Поможи нам, о Божа Сварго, –
 простягни помічну свою длань:
се від готів бо Германаріха
 нам повержена Русколань.
І беруть вони жон від родів,
 замагають наших князів, –
од спустошливих їх походів
 геть незатишно на Русі...
Чи ж терпіти ми готів мусимо
 на займанщині на своїй?
Божа Русь завалилась – Бусова,
 і десяток інших країв.
Їх підступний гот охо му тує,
 що на всенький степ розгорнувсь...
І великою нині смутою
 та й охоплена наша Русь...

...Вендеславу тоді дав Перун знамено –
 він, молодший в роду,
 кликав Русь до звияги...
І в отецьких степах
 вознеслись наші стяги –
і на готів упали ми всі заодно.
Не дозволили Желі ми більше текти
по землі праотців, а сльозами умитій.
Хай на сівер іде!.. Там десь готи розбиті,
що від нас потекли в опівнічні світи...

...А болить нам те, що не могли
 повернутися додому
і повернути гради свої,
 щоб тяготи наші присікти...
І так сказав князь Бравелен:

"Подайте допомогу град градові
і тримайте воїв своїх –
хай збережуть вони силу Русі,
як єдину грозу для чужинців..."

...Нам про готів тоді мирна жмудь повіла.
Їх Детеріх на сівер повів, а звідтіль,
вже од жмуді, вернули на південь –
вторглись в землі чужі... І в північному краю
був Детеріх убитий од укрів...
...А що готи противні та й нашим Богам, –
то вони їх ото й іспололи...

...І на лад нам пішло. І наш батько Дажбог
порадів отим воям, отій молодечі,
що то Русь узяла на синівські вже плечі, –
і не стало бід многих і многих тривоги...
А від готів земля – стала руська земля, –
і пробуде отак, поки й руси живущі...
І селитись ми стали не в лісі, не в пущі,
а отам, де степами нам слава гуля.
Матір-сва захистить, коли грек нападе...
А вже бились ми з ним – і лічити не варто!
І упало взаємно там воїв багато –
тільки вітер по них вічну тризну гуде.
А ми сіли, слов'яни, по Дону й Дінцю;
а як степ зашумів – ми пішли до Дунаю –
тако мирно й жили – ген од краю до краю –
поки обри прилізли на землю оцю.

А ОБРІВ БУЛО, ЯК ПІСКУ МОРСЬКОГО (Дощечка 32)

...Одступилися готи – сталась інша біда:
се на межах Русі обрій обри закрили, –
а насунуло тої силенної-сили,
як морського піску, що приносить вода.
І задумали обри закабальовувати Русь –
і на землю батьків знов неспокій вернувсь.
Зупинили ми їх. З ними билися ми...
Тільки ладу не стало у руському стані, –
і побили нас, русичів, обри захланні:
не зуміли збороть ми повзучої тьми...
Потекло до нас воїнство злої дасу –
і від обрів примучені ми на покору...
Хитрі греки також скористали сю пору:
а в степу, як в степу, – се не те, що в лісу.
І на вічі ми раду тримали тоді –
і гуртом ухвалили іти до Дунаю...
Може, й сядемо там, в благодатному краї,
як зупинимо греків на нашій путі...
Говорили про єдність всіх наших родів:
згуртувавшись у злуці, не втратимо волі!
І гордилися нами діди сивочолі...
І пошезнули обри, як пісок у воді...
А слов'яни від обрів отих і донині
мають стада, отари, комонь табуни, –
а ще б'ються до смерті за землю вони –
і отак ми і далі стояти повинні...
Не захочуть і греки тривожити нас –
на них рушив Перун свої блискавки й громи!..
Хижі ворони всілись на грецькі шоломи –
то скликала їх смерть
у призначений час.

ДОДОМУ, ДОДОМУ, ДОДОМУ!.. (Дощечка збірна)

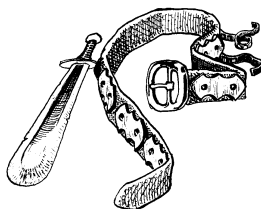
Упокорились греки...
 гніту обрив не стало...
Дунай води жене –
 їм немає кінця...
І тут родичі старші
 та й молодшим сказали:
"До Дніпра захотілось...
 Тужно нам без Дінця..."
Захотілось туди,
 а де утрєні зорі
в різнобарв'я степів
 ллють сїяння своє...
"Хай помрем у борні, –
 а там Русь наша є,
яко в Києві є
 і на синьому морі..."
Говорили: без Дону
 життя нам нема,
без вітрів та без пахощів
 рідного поля, –
а інакше, мовляв,
 "буде кінчена воля"
на отецькій землі,
 що всю душу пройма...
І ми в січу текли,
 ми вернулись додому...
І намислили так собі
 про ворогів:
як не вдержимо їх,
 піддамося ми їм, –
то в ярмо запряжемся
 навік – та й по всьому...
І труждатися будем
 подібно волам,

що бредуть он під тяжкістю
 повоза-хури...
І заплакані очі
 добра Желя нахмурить,
бо там докір німий
 із слізьми пополам.
І забудеться русичів добре ім'я,
роксолан-оріян,
 горде укрів імення, –
як стече Русколань
 та й водою у жменях,
як прабатьківська слава
 в степах одсія...
...По дорозі додому
 угледіли ще
ворогів недобитих
 ми орди бродячі, –
і поклали їх спать
 в степовому будяччі,
де колюча трава,
 де й вода не тече...
Много крові лилось...
 Много стерпіли зла...
Очі спрагли за полем,
 а руки за плугом,
а душа – за щедротно
 уквітчаним лугом,
де купальська нам ніч
 під зорею текла...
Де водив нас Перун
 і де вирізав він
смугу Сварги ясну –
 і прорік нам при тому:
"Оце синє вам, русичі,
 на золотому, –
яко стяг, під яким
 вам побідний лиш дзвін..."

Де найперший Богам
Сваргу славлячий спів,
де слов'янам життя
і тривало й триває;
де синіє Дніпро
поміж стиглих хлібів, –
яко стяг, що одвіку
нам Русь осяває...

ВАРЯГИ ПРИЙШЛИ НА РУСЬ

(Дощечка 6-е)

...А часи тоді грянули вельми порочисті:
се бо тижнями сушна й блискітна була
грозовиця-зурива – і жатву звела –
не уродить ніщо в отій немочі-кволості...

І до інших земель були змушені йти –
і триматися там, наші предки огорчені...
Та од греків і римлян були потолочені –
і вздовж берега моря погнали гурти.

І в краю, яко сурен, заклали Суренж –
тобто сонячний город отці утвердили –
Києв-граду підлеглий,

вельми русові милий,
а що землі посів до провіщаних меж...

... І варяги тут вперше прийшли до Русі –
князя нашого се бо Аскольд потолочив,
погромив його силою – тать з полуночі –
і на княжеський стіл він неправедно сів.

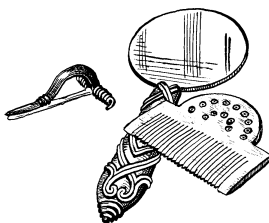
Усадились на нім у святім Києв-граді –
той Аскольд, після – Дір, яко галич з імлі,
і князями себе силоміць нарекли –
не князі, а убійники-зайди насправді.

Сам Костиря, княж-двору хранящий огонь
огнебога-Сварожича волхв предостойний –
одвернув бо свій лик од убійників-воронів,
греком хрещених,

й насланих греком, либонь.
Темний вовк –
той Аскольд –
рик злодійський із тьми –

хитрим греком освічений так уже нині,
що не руса він бачить у нашій людині, –
а лиш каже затято, що варвари ми.
А з того посміятися б русичу варт:
праотці ще в Кіморії вогнища мали!
Кімерійці ж ті Римом самим потрясали,
розметали і греків, яко поросят...

**ВСЯКОМУ НАЛЕЖИТЬ
ЗАХИЩАТИСЯ САМОМУ**
(Дощечки 8(27) і 29)

* * *

...А як стали голотою, то були сірі й убогі.
І якби прийшли вороги у залізах, –
то випустили б нам нутро...

Аскольд же і Рюрик по Дніпру ходили –
і викликали наших людей на борню.
А ми й поміж себе ті війни мали –
і не могли на них обернутися...

Ото хай буде наукою,
щоб зрозуміли власну помилку, –
чом і знову ми маємо бути в неволі.
Се бо Аскольд узяв воїнів своїх,
посадив їх на лодії –
і йшов пограбувати інших, –
а так, ніби хотів нищити грецькі міста –
і на їхній землі жертву божу творити...
Але то все неправда!
Бо Аскольд – то не русич, то єсьмо варяг,
і мету він леліє осібну:
він розбоєм вояцьким
руську гмоть попира –
і обдурених ймення
злом отим погубляє...

Ані Рюрик – не русич –
підступний, як лис,
він до руського степу іде хитрувати
і купчинів тих б'є,
що йому довіряють...

* * *

...Не сподівались уже
на них (венедів) ніколи...
Отож хай іде слово наше о правді –
і тако ми правду знайшли.
І се мовимо давні достойні слова,
що суть од вітців наших, –
які були вони сильні...
Повернутися мусимо до їх борозни –
потрапити маєм до неї...

...Се бо Аскольд із варягами
тягне на Русь,
і сей Аскольд – наш недруг:
мовить, що йде для захисту нашого –
й бреше,
бо такий же ворог, як грек.
Аскольд є варяг озброєний,
охоронець купців еланських,
що до Дніпра приходили.
І сей Аскольд заявився з Кнудієм
через десять років після Алдоріха –
і хотів нами правити.
А раніше Аскольда – Дірос еланський
присмирив, кажуть, русів
і був на престолі...
Тож Аскольд ото Діроса вбив-погубив –
і усі вся вже сам
на місці престольному.
А як є він варяг –
не хочемо його, яко ворога!..

Старі перекази повідають,
що приходив на Русь і інший Аскольд, –
і було в нас аж три Аскольди-варяги.
І ті варяги приносили жертви свої;
і князі то не наші і не чужинські,

бо зовсім вони не князі,
а вої прості, що силою захоплювали владу...

І се Рюрик іде...
А згадаймо, як римські орли
од дідів наших поразки зазнали
у гирлі Дунаю?..
Траян тоді напав на дулібів –
а дідове розтрошили їх легіони...
І се було за триста літ до нашого часу –
маємо давнє тримати у пам'яті!
І не піддамося Рюрику,
як не піддавалися й іншим.
Ні римляни, ні елани
не мали влади над нами –
і так перебудемо...
Дуліби кажуть про нас,
що ми брати з ними,
і то істинна правда,
бо походять вони
з того ж кореня, що й ми...
І ще раз пригадаймо,
як Траян був дідами розтрощений, –
і легіони полону
ми до полів наших брали –
і трудились на нас вони десять літ,
допоки були відпущені...
І се римляни кажуть, що ми ворове?
І що ми ворове – греки кажуть обаполи?
Чей же мають своє ненаситство –
і обоє зазіхають на землі наші!

А ся земля – узята мечем і кров'ю:
така вона – отча земля...

...За п'ять-століть до готів приходив Траян,
а й нині говорено, що війну оту пам'ятатимем
до кінця життя нашого;

і що годиться за нього, за життя наше,
мечами битися!

Се мовить вам волхв – Хоругин син –
од отця Хориги –прохач ваш перед богами.
Се вони дають нам силу і владу
на землю вітцівську,
ворогами оточену, де так тяжко воюємо.

Тож повернем гідність свою і мовимо:
а ще буде наш заповітний час!
Матір-слава он перед нами йде,
і прапращури нам у Сварзі радіють,
і Орій на люд свій дивиться, –
і до ворога спиною ми стати не вправі..

В стольнім граді Русі
греколанець був, Дірос, – і зник.
А тепер ось Аскольд і Рюрик прийшли.
І ми молим Богів, –
щоб од зла того
русів позбавили...

МУСИМО ДБАТИ ПРО ВІЧНЕ

(Дощечка 6-є)

...В Київ-граді стар-князь
приділяв на потребу
всім отцям, всім Богам
при жертovníм вогні...
А варяг сей Аскольд
сотворя чужині
і молитву свою
і жертовне на требу.
Се бо інша там суть
і дающе оте,
інша творга-молитва
у храмовій тиші...
А ми вірні отцям –
і не станемо інші...
Та на русичів грек
хитро сіті плете:
а він хоче хрестить нас –
і віру іну
та й покласти на Русь,
як оту данину...
Аби геть позабули
Сварожичів ми –
й нареклись
невідомо якими людьми:
діти й внуки чії
і чийх ми богів
доокола Дніпрових
святих берегів...
Стережимось того!
Стережим своїх душ,
яко пастирі ті,
що стоять на сторожі
у степу овечат –
од вовків, що тривожать, –

і ричання чие погамовує муж.

Не даваймо ягнята

до лап вовкулак:

діти Сонця ото –

овечата-ягнята.

Кров'ю чистою їх –

наші святяться свята,

як в зелене убрання

квітчається хата,

бо зелена трава –

міти Божої знак.

...Ось чому та й до глеків

її беремо –

осуряєм її

з молоком і медами, –

аби диво-напій отой

пити з Богами...

Жертву творячи, ми

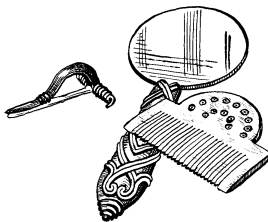
суру-питво п'ємо.

А її вже боги в Ірій-Сварзі,

в свій час,

через трави зелені

освятили для нас...

ПІСНІ БОЯНІ

Пісня шоста

"Сьві" – спільний пракорінь широких масивів дієслівних і віддієслівних форм у слов'яно-балтійських мовах і санскриті...

З книг.

Саме із себе світить вічне "сьві" –
і святістю, і світлістю, і світом,
і світло-сяйвом, в душу перелитим,
бо наші душі вічні і живі.
Світає світ, світлішає зоря –
світлінь небес народжує світання –
для щебету, для співу, для літання.
для мирних вогнищ русів-оріан...

Шукаємо за прапочатком слів –
отих, що суть рекомі у молитві,
в громах Перуніх, у зуривній битві,
в імлавім сяйві зораних полів.
В Дубах священних із Святого гаю,
у срібнострунні стебел і струмка...
О як нам грає сонячна ріка
у світло-синім плині водограю!

Сама в собі світлішає душа,
освячена й посвячена святині, –
як Боже буйнотрав'я у цвітінні,
що вічний слід у пам'яті лиша.
Що напинає сонячну струну
од розуму і серця до уяви...
Рокочуть ріки і щебечуть трави,
і спів бринить на хлібному лану...

ДАЖБОЖА КРИНИЦЯ
Молитви предків наших
(Дощечки 3-а, 12, 30, 31 та інші)

Різно називають волхви
те, що є Одне.

* * *

...Молим Велеса-батька:
"Забери коней Сур'ї із паші –
обертать Вічні Злотні Колеса –
викочувать Сур'ю на видне,
бо обличчя вогню
перед нею у ліплянках блідне,
бо вона – то є Сонце,
що освітлює ліплянки наші!"

І Симарглові молимось,
огнеликому Богові з ночі, –
о вечірній порі,
серед марення тиші шовкової:
"Ти восстань в небесах
і світи до Зорі світанкової –
душі наших батьків
хай нам сяють в задивлені очі!"
Із Дажбога ім'ям,
ледве тіні світанок означили, –
і щоденно отак,
сотворивши молитву, насичені, –
ми йдемо у поля,
щоб цвіли вони, зелом уквітчані,
ради хліба святого,
як Боги повеліли і прашури.
І, онуки Дажбожі,
мудро плуга в десниці тримаємо,
славим Сур'ю у співах,
думками у ній аж до вечора...

І сурину п'ємо, п'ятикратно, –
і Сварга, заклечана
білим цвітом хмарин,
п'є із нами –
за все, що ми маємо.

* * *

...В знак єднання з Богами –
п'ємо отой дивний напій,
що на травах-медах
і на сонці настояний гарно:
його сура-питво чи сурина
зовемо не марно –
той напій від Богів,
що у Сварзі живуть голубій.
Славу Сур'ї співай!
Золотий її кінь он помчав!!
А доскоче путі –
ми неспішно вертаєм додому...
І нам світить вогонь...
І вечерея втішає при ньому.
І молитва на сон,
що уже зацвітає в очах.
Ми говоримо й віримо:
єсть до русичів Божя любов! –
І відходимо в сни,
день бо – темінь повільно зборола:
як та брама міцна,
опустила свої заборолу;
тужавіє роса,
і на стежці вже пил охолов.
Так живем. Віддаєм
щодесяту ми частку вітцям,
владцям роду і племені –
частку даємо щосоту.
І пребудем у славі,
шануючи звичаї роду:
в чистих водах омившись,
ми молимося нашим Богам...

* * *

Поможи, Перуне-боже!
 Ти даєш нам сур'ю пити,
Ти грядеш в громах –
 боятися вороги твого меча!..
Сліпить очі нам крізь хмару
 дивним світлом світ розлитий:
перед тим, як трапить в Ірій,
 тебе воїн зустріча.
Омиваємось тобою,
 перед тим, як йти до Сварги, –
не зневірся в нас, о Боже, –
 і до Сварги пропусти!..
Спам'ятається забудько,
 і заблуклий Божі стяги
у вогнях твоїх побачить,
 у громах, що твориш ти.
Твоя сила надихає,
 твоя сила плодоносить
на полях опісля грому
 і цілющої води...
Твоя воля хмари водить,
 як дощів земля попросить,
а не просить – о Перуне! –
 їх од жнива одведи!..
...І тобі в осібнім храмі,
 на жертовнику осібнім,
ми хвалу речем
 і жертву щиросердно кладемо...
Укріпляєш нас, Перуне,
 як стебло на полі хлібнім, –
ми ж бо волею твоєю
 орем, сієм і жнемо.
Так перебудь довіку з нами –
 й ми пробудемо з-тобою
по всі дні, у вірі й правді,
 нам відпущені отут!

Будь довіку провідничим
із живлющою водою,
ми ж несе́м тобі на жертву
все, що нам дарує́ труд, –
там, де в полі злотний колос
пне́ться в небо голубе...
Ми тобі співа́єм славу
й велича́ємо тебе!

* * *

Славим Дажбога, славим –
і нині і прісно й завжди:
хай буде він нам заступником
від Коляди і до Коляди!
Травам в лугах покровитель
і покровитель ланам, –
аби було їсти й пити
і худобині, і нам.
Корови нехай в нас множаться,
а в житницях – дух зерна!..
Прославляймо Бога Сварожича –
він весни вертає нам.
Живої води самовитоки
він розлив по світах обох...
Ми онуки його і діти,
а він – Батько, Дажбог.
Слава Дажбогові!

* * *

Богу Симарглові – слава:
він спопеляє дерева,
він од зорі і до смерку
з виду-лиця рожевіє...
Маєм полінця на жертву –
нас Огнебог розуміє:
ми ж бо його допильнуєм –
виросте з попелу-мрева!
Встане з вогню-волоконця,

зійде, горить над землею, –
як покладається Сонце,
світлістю вкрившись своєю.
Поки й народиться знову –
дивом засяє на росах;
гей же бики золоторогі
поведуть його луками Хорса!..

* * *

...Коли Сур'я сія –
ми співаємо славу Богам
і тобі, о Перуне,
губитель-потятич на вразі!
І вам, прашури наші,
батьки і дідове у Сварзі:
ми шануємо вас
і хвалу ми возносимо вам...
Тричі скажем отак –
і ведем в різнотрав'я гурти
животин усіляких :
отари і череди й стада...
А як бід зодовкіль
невпрогорт нагромадить громада, –
в інший степ ідемо,
як Боги повелять нам іти.
І повторно, потрійно,
п'ятикратне помолимося ми
злотокудруму Хорсу,
що Сур'ї явля коловертя;
і п'ємо ми блакить,
Сварги синяву п'єм, як безсмертя,
поки й шатра вечірні
над степом поставлять дими...
О Дажбоже, наш прадіде,
вже й по твоєму ось дні –
Сур'ї полиск останній
нам короговою має.
Одзвучала молитва...

У жар перетліли вогні...
І велике Ніщо
до пробудження нас обіймає.

* * *

...Дажбог на струзі золотім
пливе у Сварзі синій,
і дивний струг отой сія –
ми ж бачимо, як злото
розтоплене!...

Він, Огнебог, –
ото єсть Дух Життя,
то єсть пристанище всьому,
що на землі одвічний...

Благий побачить це, а злим
Бог не дає прозріння.

Злий, як сліпий,
і не узрить
він щастя, яко інші.

Бо хто у злі –
зі злом своїм
так до кінця
й перебуде...

* * *

Боги і прапращури – наша надія:
до Орія-батька у Сварзі ідемо!..
...А ще в храм прийняли вони Патера Дия –
і навпроти Матері він стоїть окремо.
Як бог оріянський, як інший Перунець,
як подзвін доріг з праслов'янських струнниць.

...І сталося так: джерело потепліло –
аж здулася ріка у дощів'я гоже...
Ото Патер нам дав, то Перунова сила:
об'явилося тепло на веління Боже!

І ми мали життя своє – мали жниво –
І зивали Снопа та й Богам во славу...
І земля нам раділа, і являла диво –
і її берегли ми по вітцівському праву.
Як батьки берегли, як прадіди дбали...
Се ж бо відали в Сварзі,
а ратаї – в полі...
І справляли ми свайби,
весілля ми грали по волі.
Сварожій і по Матерній волі.
Празниково свіtilись мужі і жони,
шебетала дітва на свайбовім святі...
Ми ж бо всі – діти Божі: закони й покони
родові зберігать –
отим дужі й багаті!
Так хвалили Богів
і дивились на воду, –
аби чисті були ми і плодовиті,
аби добрий Триглав у прийдешньому літі
нам примножив дітей
оріянського роду.
Дарував садовиння
і овоча й зерно –
ми ж раділи б тому,
грона сонячні брали...
І аби вороги на нас не налізали! –
до Сварожичів ми
за се молилось ревно,

* * *

"Хай буде все, потрібне для життя!" –
жертовно так подякуєм у вірі:
несем плоди трудів своїх дозрілі, –
просвітлені і чисті, як дитя.

Несем Триглаву світ своїх пісень:
він хліб дає, в якому нам потреба...
І вірою ми правимось до неба,

і п'ятикратне молилось щодень.
Дажбог... Перун...

А з понадхмар'я гір
Перунець інший сходить –
Дия Патер...

І кличе нас велика Слава-Матір,
як та Жар-птиця у стобарвні пір.

А голова Триглава – небеса,
морська глибинь,
безсмертна мудрість суша,
і незглибимість Світла всемогуща,
і Праведна Дорога і Краса!
...На край світів занесло оріян,
і суша-спека потекла в тім краї:
вже без води стебло хлібів згоряє –
мигтить жарінь над ним, як океан...

І Патер Дий приходить, бо біда,
скликає хмари на спекотний морок, –
і відступає спека, гейби ворог,
бо вже на неї вержеться вода!..

За все оте ми й молилось Богам –
Сварожичам в пресвітлому Триглаві
і вічному гуканню Матір-слави, –
аби не осоромитися нам.

І Жаля, і Горюня там сидять –
перед Сварогом, перед Дідом Божим...
І душу ми молитвою тривожим:
ти русич-гридень чи заблука-тать?..

А Дід Сварог пресвітле погляда
І запускає в бороду десницю, –
І з рук його вже скапує водіща,
і в душі нам
тече Жива Вода!

І зріють почування невимовні,
й свята земля вже напилася всмак:
і твердістю вже сповнюється злак,
а наші душі святістю вже повні...

* * *

...Ми Сур'ю бачимо,
а Сур'я живить ниву –
живлющим Сонцем злаки наповня,
і щедро в зелень барвиться вбрання
землі святої й золотиться жниво!

А ми те жниво в'яжемо в снопи
і на збиранні врожаюєм радо,
і лагодимо житниця й громадим
сніп до снопа, а копу до копи.

І кажемо: а се надбали ми!
Сей хлібний дар не впав по вірі з неба:
молитись треба і труждатись треба
з весни до літа, з літа до зими.

О свіжий празниковий Божий Сніп!
Поставимо тебе, як до моління...
Нам від Богів дароване уміння
так переходить у священний хліб.

Щоб мали право їсти, хто тружда...
І ось ми склали бревени і дрова –
і запалили!

Аж вогню основа
гарячі віхті в небо підкида.

Аж язиками Сварги досяга.
Отак було і двісті літ, і триста...
І западає тиша урочиста:
Богам огненна жертва дорога!

Вони її бажають – в ній Перун:
у ньому Яви й Прави праоснова...

Тож підкладаєм бревени і дрова –
хай готить отсей Вогонь-валун.

А в ньому й біля нього – вічний спів
самоджерел – живців і Яви й Нави...
Триглав – один, в множинній силі Яви:
на пальцях рук ви не лічіть Богів!

Заблуджений так мислить: розділя
єдину Сваргу на богове многі, –
мовляв, свої у кожного чертоги,
як між племен поділені поля.

Заблудлі не дослухались Богів
і мудре волхвування не дізнали...
А Бог – один, одне у нім начало,
а Сварга – океан без берегів.

А Бог один в народі одному,
один – у сутнім
і множинний в Яві –
у всіх Богах, у світлому Триглаві,
на вічнім Ладі
і на вічнім Праві –
ми віримо і молимося йому:
хай світло Ірію
навік перебуде в нас!
...А язики вогню –
у небеса щораз...

ОСИРОТІЛИ ДАЖБОЖІ ОНУКИ

(Дощечка 38-б, осколок)

"Наші праотці йдуть по висохлій землі...
і так ми не маємо Краю того
і землі нашої...
І хрещена Русь сьогодні..."

Силою хрещена, з кари-принуки...
...Осиротіли Дажбожі онуки...
Над прадавнім Дніпром
у задумі стою:
посмутніло-потьмарилося
полечко отче...
Щось шепоче Княж-Дуб
у Священнім Гаю...
Чи то Предок до Сварги,
а чи Волхв то шепоче?..

ПОЯСНЕННЯ І ПРИМІТКИ

“Велесова книга” – пам’ятка V–IX ст., в якій викладена мітоісторія укрів, чий родовід повів Кий – син Ора, внук Дажбога.

Явлення “Велесової книги” з небуття – живе свідчення невмирущості, незнищеності українського народу.

Тут немає викладу подій у хронологічній послідовності. Інколи перегукуються одні й ті самі факти, висловлюються також різні думки про походження слов’ян. Помітно незначні розбіжності в хронології. Але така вже особливість усної народної творчості – переказів, мітів, легенд. Зате вони зберегли й передали нам у спадщину найсуттєвіше – цільність етносу, його світовідчуття і мудрість.

“Велесова книга” – це відчайдушна спроба протистояти наступові ворогів із півночі і півдня. Ті докорінно змінювали соціальні підвалини, стосунки між людьми, утверджували чужий світогляд і чужу мораль, пропонуючи натомість психологію раба.

У “Велесовій книзі” знайшов відображення і той період, коли на Дніпрі вже сформувався союз на чолі з войовничими сарматами-русами. Поляни-укри скорилися, визнавши себе *русами* (“Повість врем’яних літ” свідчить: “Поляне, яже нині зовомая русь”).

“Велесова книга” була знайдена 1919 року полковником білої армії Алі Ізенбеком у розгромленій поміщицькій садибі Великий Бурлук на Харківщині... Текст “ВК” був надряпаний чи випалений на березових (за іншими даними, дубових) дощечках розміром 38 на 22 см, товщиною до сантиметра; вони були нанизані на ремінець... Інженер-хімік, емігрант з України Ю. П. Миролюбов ознайомився з дощечками Ізенбека 1925 року в Брюсселі. Опрацювання написів зайняло близько п’ятнадцяти років. Останню дощечку Миролюбов переписав 1939 р.

У 1940 р. нацисти вторглися в Бельгію. Коли 1941 р. помер Ізенбек, пропали й дощечки “ВК”...

*З переднього слова і післямови “Велесової книги” її перекладача і дослідника **Бориса Яценка**.*

“Велесова книга”. Індоевропа. 1995 р.

А БОГ ОДИН І МНОЖЕСТВЕН – надзвичайно цікаве свідчення, яке спростовує примітивні уявлення про многобожжя наших предків у дохристиянський період. Про їхнє єдинобожжя писав у свій час Микола Костомаров.

АСКОЛЬД – варязький полководець, захопив руський престол у Києві (9-те ст.). Існує також думка, що Аскольд і Дір – останні київські князі династії Кийовичів. За Аскольда вперше відбулося хрещення Русі (самого князя і його людей). Але тоді це не стало повсюдним.

БАТАВА – лава, шеренга...

БЕРЕГИНЯ – богиня слов'ян, покровителька сім'ї, домашнього вогнища.

БЕРЕНДЕЇ – народ, дружній русам.

БОГУМИР – легендарний праотець слов'ян, його дочки і сини дали початок слов'янським племенам.

БОРЕВЛЕН – слов'янський князь (історичне ім'я Бравлин), жив у 8-му ст., відомий своїми походами на греків.

БОРЕЙ – північний вітер.

БРАМАНОВЕ (ВЕРМАНОВЕ) – у "Повісті вр. літ" згадані "уктріани, мовлені брахмани, островниці". Йдеться, очевидно, про укранів – жерців з острова Рюген і всієї Балтської Русі. Спонукані войовничими готами, вони могли вступити в конфлікт із східними русами, своїми одноплеменниками.

ВАЛКА – війна, **ЗУРА, ЗУРИВА** – зла, люта, буряна;

ВІД ТАНАІСУ І ТАМАТАРХИ – йдеться про Дон і Тмутаракань.

ВІТЦІ – старшина, старотці, старші люди.

ВОРОНЖЕНЕЦЬ – фортеця русів деь на лівобережній Україні, можливо, в районі сучасного Вороніжа.

ГЕРМАНАРІХ, ГУЛАРІХ – готські князі (4-те ст.)

ГМОТІ, КМЕТІ – угіддя, оброблена земля, ґрунт.

ГОДИ – готи (народ), **ГОДСЬКЕ** море – Азовське море.

ГОЛУНЬ (КОЛУНЕ) – одна із столиць слов'ян. Мабуть, місто Гелон на лівобережній Україні.

ГОРДИНЯ – герой і, можливо, ім'я.

ДАЖБОГ – слов'янський Бог, за цим текстом – творець усієї світобудови і законів, за якими вона розвивається. Руси названі "Дажбожими онуками по уму".

ДАЖБОГ НА СТРУЗІ ЗОЛОТІМ – молитва до Дажбога, якого визнано за подателя всіх благ. Золотий струг (човен) Дажбога у синьому небі – такий символ слов'ян. Такі кольори нині і нашого Державного прапора.

ДАРІЙ ТРЕТІЙ (ТРІЄДОРІЙ) – йдеться, однак, про Дарія першого, перського царя, що воював із слов'янами-скитами у 6-му ст. до н. ери.

ДЕТЕРІХ (ТЕОДОРІХ) – князь західних готів наприкінці п'ятого – початку шостого століття. Постійно воював з українуками. Убитий в 517 р.

ДІВУНА, ДІВУНЯ – Двіна.

ДІР – за "ВК" князь із роду еланів (можливо, з Ольвії), князував у Києві до Аскольда і разом з ним; убитий Аскольдом.

ЄГУНИ, ЄГУНШТІ – гуни (народ).

ЖМУДЬ – народ на півночі.

ЗГІ – крихти, малість.

ЗЕМЛІ ТРОЯНІ – землі троїстого союзу полян-укрів, древлян і роксолан на середньому Дніпрі (4-те ст. н. ери).

І ЗАГНАЛИ ПІД НАБАСУРА – можливо, йдеться про вавілонський полон слов'ян за часів Навуходоносора (6-те ст. до н.е.)

І ПІШЛИ З КРАЮ ІНДСЬКОГО – очевидно, описаний вихід слов'ян із Пендеба (Пенджабу) у 7-му ст. до н. ери.

ІЗ ЗЕМЛІ ОРІВ ДО КРАЮ ІНДСЬКОГО – Індра-бог прийшов із Оріяни – північного Причорномор'я і лише так став відомий в Індії.

ІЗВИ, ЯЗИ, ЯЗИГИ, КОСТОБОКІ – народи, ворожі русам.

ІЛЬМЕРЦІ, ІЛЬМРИ, ІЛЛЕРІ – слов'янське плем'я.

ІНДРА, ІНТРА – Бог слов'ян та індусів.

ІР, ІРІЙ (вирій) – слов'янський рай, місце перебування душ предків.

ІРОНЬ, ІРОНЦІ – осетини (народ).

ІТРО (утро) – ранок.

КАРНА (плач), **ЖЕЛЯ** (жаль), **ГОРЮНЯ** (горе) – персоніфікації.

КІМОРІ – можливо, кіммерійці, наші предки.

КЛАДНО – ладно, гарно.

КО(МО)НЕЗЕ – князі.

КОМОНІ, КОМОНЕВА – коні, кінні (вершники).

КОРОВА ЗАМУНЬ – міфічна священна корова, від якої, з волі Дажбога, пішов рід слов'ян, символ матері-годувальниці (замунь – санскритське, від слова – земля).

КУНИЩАНИ – можливо, хуни, або кумани (куни).

МАГУРА – мати-птиця, тотем.

МАР, МОРОК – злі сили, сили смерті.

МАТІР-СЛАВА, ПТИЦЯ БОЖЕСЬКА, ЖАР-ПТИЦЯ – вішунка від Богів, провісниця і покровителька роду (очевидно, тотему слов'ян, можливо, лелека).

МОЛЕБИЩЕ В ГРАДІ ІНДІКИЄВІ, ЯКИЙ НАЗВАНИЙ КИЇВ – це є свідченням спорідненості наших предків з Індією: туди вони прийшли з Оріяни і пішли з Індії у 7-му ст. до н. ери.

НАЗИВАЛИ ДНІПРО ПРИП'ЯТТЮ – здавна відомо, що витоком Дніпра, його початком є Прип'ять.

НІПРА, НЕПРАВА, НЕПРЕВЕ – Дніпро.

ОБРИ – авари, які за короткий час підкорили немало народів, прийшли аж на Дунай і там безслідно пропали: "Погибоша аки обри".

ОДЕРЕНЬ – рабство, данина.

ОВСЕНЕ – осінь.

ОНЕЗЬВА, ОСЕЗЕ – невідомий народ.

ОР, ОРЬ, ОРІЙ – праотець слов'ян, батько Кия, Щека і Хорива, виступає у "Велесовій книзі" як володар Русі.

ОТРОКВА – раби.

ОТЦІ ВЕНЕДСЬКОГО РОДУ... ПРИЙШЛИ ВОЛХВИ-УКРИ... – йдеться про уквів-укранів із Балтійської Русі (Свердзі венедської), які були волхвами, суддями і вчителями у русів.

ОТЦОВЕ – батьки, **ЮНАШІ** – юнаки,

ПАТЕР ДИЙ – отець Дій, верховне божество, одне з імен його у слов'ян. У греків – Зевс, у римлян – Юпітер.

ПЕРУН – Бог-воїн, коваль, повелитель громів і блискавок.

ВЕЛЕС – слов'янський Бог; навчив слов'ян землю орати і сіяти, усяких ремесел, йому присвячена ця книга.

ПОВЕРНУТИ НА НАШЕ ПИСЬМО – слов'яни мали своє письмо до прийняття грецького.

ПОЛЮДДЯ – збір податей і данини.

РА, РАЙ-РІКА – Волга (з 8 ст. до н.е. і до 7 ст. н.е. впадала у Чорне море).

РАДОГОЩА – можливо, релігійний обряд, пов'язаний із прийняттям священного напою сурини.

РУДА – кров.

РУСКОЛАНЬ, РУСКОЛУНЬ – міжплемінний союз на лівобережній Україні, можливо, роксолани, союз руських племен.

РУСЬ БУСОВА – поразка антів од готів у 375 р., після чого анти залишили Причорномор'я і відійшли на Київські гори, утворивши там нову державу Троянь.

РЮРИК – укро-руський (варязький) князь із Балтійської Русі (Ругії), засновник династії Рюриковичів, яка тривала в Русі і згодом у Московії до кінця 16"го ст.

СВАРГА – небо, у **СВАРЗІ** – у небі, **СВАРОЖИЧІ** – сини Сварога.

СВАРОГ – верховний Бог у слов'ян.

СВЕРЕДЗІ – слов'янський народ, можливо, сіверяни, споріднені з балтійськими русами. **СВЕРЕНЗЕ** – місце розселення слов'ян і готів – можливо, на Балтиці, або ще раніше на Дону...

СВІТОВИД – один із богів у Триглаві, – верховному божестві. Головний Бог західних слов'ян-укранів із балтійської Русі. Храм чотиририлокого Світовиди був у їхній столиці Арконі на острові Рюген.

СЕМИРІЧЧЯ – можливо, йдеться про вихід слов'ян із середньоазійської Бактрії.

СКУФІЯ – худоба.

СТАРОГРАД – місто венедів-укрів на східному березі Балтійського моря в Русії. Вони ж заснували Новгород.

СТОГНА – площі, майдани.

СТРИБОГ – слов'янський Бог вітрів.

СТУДНІ – криниці, джерела,

СУМЬ, ЧУДЬ, ВЕСЬ – племена.

СУРА, СУРИЦЯ, СУРИНА, СУР'Я-ПИТВО – ритуальний напій на честь богів, настояний на медах і травах, ціджений крізь вовну.

СУРОЖ, СУРЕНЖ – сонячний город, згодом Сугдея, нинішній Судак.

СУР'Я – сонце, **СУНЕ, СУРЕ, СУРИНЕ** – сонячне.

ТЕМА – і як тьма, і як чисельність війська (десять тисяч).

ТИРЛО – поселення, можливо, зимова стоянка, збита земля, утоптана; **ТИРЛУВАТИ** – селитися, зимувати...

ТОДІ ІНША ЧАСТИНА ЩЕХОВА ЛИШИЛАСЯ З РУСАМИ – йдеться про давнє населення на Прип'яті. Серед них і була записана "Велесова книга" у 9-му ст.

ТРЕБА – обряд релігійний.

ТРИЗНА – обрядова трапеза-поминання.

ТРОЯНЬ-ВАЛ – йдеться про першу лінію оборонних валів слов'ян біля Дунаю.

ФАРСІЙСЬКА ЗЕМЛЯ – перська, земля персів.

ФАСІСТЕ МОРЕ – Каспійське море.

ЯВА, НАВА, ПРАВА – це три основні складові світоглядних уявлень праукраїнців: реальний світ, світ померлих і закони, порядки, за якими живе реальність (вони у Бога і від Бога).

ЯК ТРАЯН БУВ ДІДАМИ РОЗТРОЩЕНИЙ – на початку 2-го ст. римський імператор Траян пішов війною на Дакію і завоював її. Саме тоді військові дії могли перейти на землю дулібів. Але тут римляни були розгромлені. Як свідчить "ВК", полонені римляни працювали 10 літ на полях слов'ян і були згодом відпущені на волю.

ЯСУНЬ – небесна вись, воїнство Перуна і військо взагалі.

(Примітки складено за "Велесовою книгою".

Окремі дощечки подано за текстами Бориса Яценка).

ЗМІСТ

Валерій ШЕВЧУК:

"Велесова книга" викликає безліч думок... *ст. 3*

ПОСВЯТА (Дощечка 16) *ст. 5*

ТРИГЛАВУ СЛАВУ СПІВАЄМО

Прославляння великого Триглава (Дощечки 11-а і 11-б) *ст. 7*

ПРИЛЕТІЛА ЖАР-ПТИЦЯ... Об'явлення (Дощечка 8(2)) *ст. 11*

ВІК БОГУМИРА. СКАЗАННЯ ПРО СЕМИРІЧЧЯ. ДУМА ПРО

БОГУМИРА (Дощечка 9-а) *ст. 15*

НА БЕРЕГАХ РАЙ-РІКИ Оповідь про війну з готами (4-е ст. н.е.),

накладена на легенду про вихід із Семиріччя (7-е ст. до н.е.)

(Дощечки 9-а і 9-б) *ст. 17*

ЛАДО ПЕРЕДАЄ ТАЙНУ СУРИНИ КВАСУРІ І БОГУМИРУ

(Дощечка 22) *ст. 21*

БОГУМИРОВІ БОГИ ДАВАЛИ ЗЕМНІ БЛАГА.

ПІСЛЯ БОГУМИРА БУВ ОРІЙ З СИНАМИ

(Дощечка 10) *ст. 24*

ОРІЙ І ЙОГО СИНІ. ВИХІД ІЗ СЕМИРІЧЧЯ

(Дощечка 38-а) *ст. 26*

ПІСНІ БОЯНІ Пісня перша *ст. 31*

УМІЄМО ДУШІ СВОЇ (Дощечка 26) *ст. 32*

ПІСНІ БОЯНІ Пісня друга *ст. 38*

...І СЛАВИМО БОГІВ. А КИЙ ГОРОД ПОСТАВИВ...

(Дощечка 31) *ст. 39*

З МИНУЛОГО: БОГИ ВОДИЛИ НАС ДАЛЕКО-ДАЛЕКО...

(Дощечка 15-а) *ст. 42*

ХТО МИ І КУДИ ЙДЕМО... **СИНІ ОРІЯ РУШАЮТЬ У ЗЕМЛІ,**

ДЕ ТЕЧУТЬ МЕД І МОЛОКО (Дощечка 4-г) *ст. 44*

ОРІЙ І КИСЬКО. ЗАСЕЛЕННЯ ГОЛУНІ.

БОРОТЬБА З ЯЗАМИ *ст. 46*

БАЧИЛИ ОРІЯ: ВІН ПО ХМАРАХ ХОДИВ...

(Дощечка 24-в) *ст. 51*

КИЙ, ЩЕК, І ХОРИВ. КИЙ ПОМЕР,

30 ЛІТ ВОЛОДІВШИ НАМИ (Дощечки 36-а і 36-б) *ст. 53*

В ЧАСИ КИЯ БУЛИ ТАМ, ДЕ ЗАХОДИТЬ СОНЦЕ. ПРИЙШЛИ ДО

ДНІПРА... СЛОВО ВІСНИКА БОЖОГО

(Дощечка 15-б) *ст. 55*

ОБОРОНЯЄМО І СТРОІМО РУСЬ.

КИЙ УСІВСЯ В КИЄВО-ГРАДІ. ЩЕК І ХОРИВ

ЗАБИРАЮТЬ СВОЇХ ВОІВ. (Дощечка 7-з) *ст. 57*

**ПОХІД КИЯ НА БОЛГАР. КИЙ ВІДІБРАВ
ГОЛУНЬ – ГОРОД РУСЬКИЙ. УТВОРЕННЯ РУСКОЛАНІ**

(Дощечка 34) *ст. 59*

РІД ЩЕКА ПРИЙШОВ З КАРПАТ ДО ДНІПРА

(Дощечка 5-а) *ст. 63*

**ХОТЛИ СВОІХ БОГІВ ЗАНЕСТИ ДО МОРЯ.
ТАМ СІДАЮТЬ ГРЕЦЬКІ КОЛОНІ... БОРЕВЕН
І ЙОГО НАЩАДКИ. (Дощечки 18-а і 18-б) *ст. 65***

З МИНУЛОГО: СЛАВЕН І СКІВ

(Дощечка 17-а) *ст. 69*

МАЄМО КОЛАМИ ГОРОДИ ГОРОДИТИ...

(Дощечка 17-б) *ст. 71*

І МУСИМО ДБАТИ ПРО ВІЧНЕ

(Дощечки 7-е і 7-є) *ст. 73*

**ПЕРЕКАЗАНО НАМ ОД СТАРИХ ЧАСІВ,
ЩОБ ЗГУРТУВАЛИСЯ І РУСКОЛАНЬ ВІДНОВИЛИ...**

(Дощечка 36-а) *ст. 77*

ПІСНІ БОЯНІ Пісня третя *ст. 79*

**ХТО МИ І КУДИ ЙДЕМО. ДАРЕМНО ЗАБУВАЄМО ПРО ДОБЛЕСТЬ
МИНУЛИХ ЧАСІВ. ПРО ПРАВУ, ЯВУ І НАВУ...**

(Дощечка 1) *ст. 80*

УТИСКИ ВІД ПЕРСІВ. БОРОТЬБА З НИМИ

(Дощечки 6-в та 6-г) *ст. 82*

ПОЖЕРТВІ УКРІВ І ДАРИ БОГІВ. Оповідь про боротьбу
з еллінами, можливо, накладена на легенду (Дощечка 25) *ст. 86*
ІШОВ ОД ВЕРХІВ ТИХ – ДО СИНЬОГО МОРЯ І СУРОЖІ...

(Дощечка 24-г) *ст. 89*

МУСИМО ДБАТИ ПРО ВІЧНЕ (Дощечка 7-ж) *ст. 90*

КАРПИНИ – В ГОРАХ, ДРЕВИЧІ – В ЛІСІ. ТЕПЕР МИ ЗВЕМОСЯ –

ПОЛЯНИ (Дощечка 7-а) *ст. 92*

ЧЕРЕЗ ВІЙНИ І БИТВІ... (Дощечка 7-б) *ст. 94*

ПІСНІ БОЯНІ Пісня четверта *ст. 96*

ЩО УКРІПЛЯЄ ХОРОБРИХ (Дощечка 13) *ст. 97*

І ЯЗИГИ, І ГОТИ (Дощечка 5-б) *ст. 98*

З ДНІПРА ПО ДУНАЙ – А ВСЕ ОТЧИЙ КРАЙ...

(Дощечка 6-а) *ст. 100*

**ТРИМАЙТЕСЯ, БРАТТЯ, ПЛЕМ'Я ЗА ПЛЕМ'Я,
ТРИМАЙТЕСЯ РІД ЗА РІД!** (Дощечка 37-а і 37-б) *ст. 103*

ВІЙНИ З ГОТАМИ І ГУНАМИ (Дощечки 6-б і 6-д) *ст. 106*

МИ РОСЛИ У ПОХОДАХ... (Дощечка 7-в) *ст. 109*

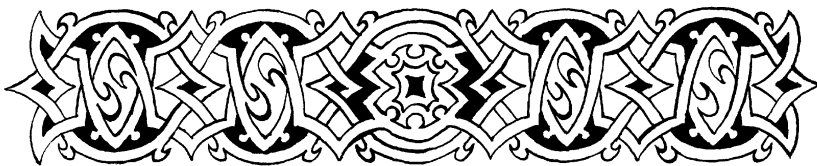
І ТАК СТАЛИ МІЖ РУСАМИ СВАРКИ Й УСОБИЦІ...

(Дощечка 8) *ст. 111*

ХТО МИ І КУДИ ЙДЕМО (Дощечки 2-а і 2-б) *ст. 115*

- БОРІТЬБА З ХОЗАРАМИ** (Дощечки 3-б і 4-а) *ст. 118*
ВАРЯГИ БІЛЯ ВОРОНЖЕНЦЯ, А ГРЕКИ НА ГОЛУНІ...
(Дощечка 4-в) *ст. 121*
А МИ ВСЕ ШУКАЄМ, ШУКАЄМ СЕБЕ... (Дощечки 4-б і 14) *ст. 123*
ЗБИРАЙМО ДРУЖИНИ ДО СТЯГІВ НАШИХ
(Дощечки 7-г і 7-д) *ст. 127*
І ВОРОГИ ВТІКАЛИ З ПОЛЯ БРАНІ
(Дощечка 20 – збірна) *ст. 131*
А ЗГОДИ ЯК НЕМА – ТО Й ПРИТЕКЛА БІДА
(Дощечки 8 (27) і 33) *ст. 133*
КИЇВ... ГОЛУНЬ... СУРОЖ... (Дощечка 22) *ст. 135*
ІЗ МИНУВШИНИ СИВОЇ ВІСТІ... (3 дощечки 28 та інших) *ст. 137*
ПІСНІ БОЯНІ Пісня п'ята *ст. 139*
ПОМ'ЯНИТЬ-ПРОСЛАВТЕ СИНА, ЩО В БОРНІ
ПОЛІГ ЗА РУСЬ Оповіді-легенди *ст. 141*
НА МОРСЬКИХ БЕРЕГАХ (Дощечка 19) *ст. 141*
ГРЕКИ ЗАХОПЛЮЮТЬ СУРОЖ. БОРІТЬБА РУСИЧІВ
ЗА ГОРОД. ВІЩАННЯ ВОЛХВА (Дощечка 8(3)) *ст. 143*
В СУРОЖІ БОГИ ПОВЕРЖЕНІ В ПРАХ... (Дощечка 21) *ст. 146*
І ЗМАГАЛОСЯ НЕБО ЗА ПОЛЕ РОЗЛУКИ (Дощечка 23) *ст. 148*
ПРО ІЛАРА, ЩО НАВЧАВ НАШОГО ПИСЬМА...
(Дощечка 8(3). Уривок) *ст. 150*
ТОЙ, ХТО ПИВ ЗА ДРУЖБУ ВИНО – СТАВ ПОТІМ
ВОРОГОМ НАШИМ... (Дощечка 27, осколок) *ст. 151*
"ЄСТЬ ВАМ, ХОРОБРІ, МІСЦЕ ПОБІЛЯ ПЕРУНА..."
(Дощечка 23) *ст. 153*
ЯК НА ТОМУ СТАЛО, – БОРИМОСЯ ЗА ЖИТТЯ
НАШЕ... (Дощечка 27 – збірна, з уривків, – готська) *ст. 157*
БИТВИ НА ДВА ПОЛЯ (Дощечка 14) *ст. 159*
РУСКОЛАНЬ СЕ ПОВЕРЖЕНА... І ТОДІ МОЛОДИМ ДАВ ПЕРУН
ЗНАМЕНО (Дощечки 28 і 32) *ст. 161*
А ОБРІВ БУЛО, ЯК ПІСКУ МОРСЬКОГО (Дощечка 32) *ст. 163*
ДОДОМУ, ДОДОМУ, ДОДОМУ!... (Дощечка збірна) *ст. 164*
ВАРЯГИ ПРИЙШЛИ НА РУСЬ (Дощечка 6-є) *ст. 167*
ВСЬКОМУ НАЛЕЖИТЬ ЗАХИЩАТИСЯ САМОМУ
(Дощечки 8(27) і 29) *ст. 169*
МУСИМО ДБАТИ ПРО ВІЧНЕ (Дощечка 6-є) *ст. 173*
ПІСНІ БОЯНІ Пісня шоста *ст. 175*
ДАЖБОЖА КРИНИЦЯ Молитви предків наших
(Дощечки 3-а, 12, 30, 31 та інші) *ст. 176*
ОСИРОТІЛИ ДАЖБОЖІ ОНУКИ (Дощечка 38-б, осколок) *ст. 186*
ПОЯСНЕННЯ І ПРИМІТКИ ... *ст. 187*

Науково-популярне видання

Микола КАРПЕНКО

Велесова книга. Переспіви.

Комп'ютерний набір

Миколи Грищенка

Художнє оформлення

Олексія Карпенка

Випуск у світ

Олена Подручна

Видавець Карпенко Вадим Миколайович.

04210, Київ, пр. Героїв Сталінграда, 14/44;

тел. (098) 2730648

E-mail: korekta@ukr.net

www.korekta-vvk.com

Свідоцтво про реєстрацію суб'єкта видавничої справи

Серія ДК №518 від 05. 07. 2001р.

Підписано до друку . 07.04.2017. Зам. №217/07